

491.99-8
7-23

3501

Lucia (p. Turpanpan
p. 1000

H. D. 1000
1899

2010

ED 2002

411

7-23

ՍՄԲԱՏ ԴԱԻԹԵԱՆ

Բանալի Հարադրութեան

ԵՒ

ՎԱՅԵԼԶԱԽՈՍՈՒԹԵԱՆ

ՈՒՍՈՒՅԻՉՆԵՐԱԻ ԳԻՐԲ

Բ. ՏՊԱԴԴՈՒԹԻՒՆ

معرف نظارت جلیله سنک فی ۱۴ رجب سنه ۳۱۵ و ۲۷ تشرين ثانی سنه ۳۱۳
تاریخ اول و ۵۷۵ غمرلی رخصتنامه سیله و سمیاط داودیان
معرفتیله طبع اولمشدر

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԴԴՈՒԹԻՒՆ ՍԽԹԵՐԻ

Պապր-Այի, Էպուսսուոռս Գուսսկուի քիւ 54

1899

425

55-74

491.99-8

7-23

ՍՄԲԱՏ ԴԱԻԲԵԱՆ

425 Բանալի Շարադրութեան
55-ԴԱ
Ե Ի

ՎԱՅԵԼԶԱԽՈՍՈՒԹԵԱՆ

ԳԻՐԻ ՈՒՍՈՒՅԻԶՆԵՐՈՒ

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1004
16368

تارت جلیله سنک ۱۴ رجب سنه ۳۱۵ و ۲۷ تشرين ثانی سنه ۳۱۳ تاریخلو
و ۵۷۰ عمرلی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

Կ ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱԽԹԷՐԻ
Պապը-Ալի, Էպրուսուրուս հասչկալի քիւ 54

12398

ԲԱՆԱԼԻ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ԵՒ ԻՆՔՆԱՎԱՐԺ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԼՈՒԾՈՒՄ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ

Ե Ի

ԸՆԴԼԱՅՆՈՒՄ ՇԱՐԱԴՐԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐՈՒ

Ծանօթ. Աս ուղեցոյցը ըստ կարի համառօտ ընելու համար աւելորդ գատեցինք զիւրադոյն հրահանգներու ուղեգրերը դնել: Դասատուն կրնայ, առանց Բանալիի օգնութեան, զանոնք կատարել տալ: միայն կը դնենք զըժ-ուարագոյններն եւ այն՝ կարճ ի կարճոյ, ըկ այն բառերը որք կը պահուին «Աշակերտի Գրքին» մէջ:

Տես էջ 13 ԳԻՐՔ ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ԳՈՐԾՆ. ԸՆԹԱՅՔ ՇԱՐԱԴՐ. Բ. ազգոր.

1. Հրահանգ. Նախագատեթիւններու մասերը որոշուած են:

Տէր Բայի	Բայ	Ստորագրութիւն	Երեսներ
ն° 1	չի սիրեր		իր ծնողքը
...	կը գրեն		գիր, գրիչով
Եկեղեցին	է	տաճար Աստուծայ	

2. Հրահանգ. — 1. Ինձն ու բարեանը: 2. Շողակն ու յակինթը (զմրուխտն ու սաթը): 3. Մեր ծնողքն ու մեր դաստիարակը: 4. Լոյսն ու ջիւղութիւնը: 5. Ոչխարն ու ձին: 6. Գարունը, աշունը, ամառն ու ձմեռը: 7. Գայլաձուկը, աղկերը, օձաձուկը, թիւնիկը: 8. Իզմիր, Պրուտա, Վան, Կարին: 9. Հովիւն ու գամբուր: 10. Վարդը, չուշանը, մելիսակը, մանիչակը: 11. Աչքը, ականջը, քիթը, ձեռքը եւ քիմքը: 12. Մեծ ու պզտիկ: 13. Լուսինն ու աստղերը:

3. Հրահանգ. — Յորենն ու գարին կը բուսնին արտե-
րու մէջ: — Պլպուլն ու ագուաը թռչուն են: — Ես ու դուն
պիտի խաղանք: — Զուրն ու գինին հեղուկ են: — Երկինքն
ու երկիրը պիտի անցնին:

Էջ 19 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

4. Հրահանգ. Ստորագելներն են. — Բոլորակ ու սեւ:
Վերջն ու սկիզբն: Բարեկամն եւ ընկերս: Տեսուչ եւ դաս-
տիարակ: Տէրն ու արարիչը: Մանրաբարոյ եւ աշխատասէր:
Հարուստ եւ երջանիկ: Խոհեմ ու հեռատես:

5. Հրահանգ. — 1. Երկար ու տաք: 2. Զուարթ ու
եռանդուն: 3. Ընկերս ու բարեկամս: 4. Սուր: 5. Յուրտ,
տաք: 6. Հարուստ եւ երջանիկ: 7. Իշխան: 8. Թթու, ա-
նուշ: 9. Ուղղամիտ եւ անաչառ: 10. Դասական առարկայ:
11. Խարտեաչ ու գուռ:

6. Հրահանգ. — Այս տղաք բարի եւ խելօք են: — Մեծ
հայրս ծեր ու հիւանդ է: — Յիսուս եղաւ Փրկիչ եւ բարե-
բար մարդկութեան: — Հարուստները պէտք է ողորմած եւ
աղքատասէր ըլլան: — Աշխատասէր տղան օր մը ունեւոր եւ
հանգիստ կ'ըլլայ:

Էջ 20 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

7. Հրահանգ. Ենթական Զարգիչն ու ստորագելն
գլխադիր գրուած եւ անոնց լրացուցիչները որոշուած
են,

Կ. Պոլէս ընդարձակ (լրացուցիչ) ԲԱՂԱՔ է:

Անհամար (լրաց.) ասորէր կան երկինքը (լրաց. կան բային):

Հնազանդ (լրաց. որդի ին) Երբէն (ենթակայ) իր ծնողքին
(լրաց. միտթարութիւն էն) Մեծ Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. (ստորագելի)
է (բայ):

8. Հրահանգ. — 1. Մեր թաղի—չատ: 2. Մեծ-ծանր.
3. Օգտակար: 4. Թուրքիոյ-նշանաւոր: 5. Տնկաբանական,
զանազան: 6. Երեք հարիւր վաթսուց եւ հինգ: 7. Եկեղեց-
ւոյն—չատ: 8. Պողատու—հոտաւէտ:

9. Հրահանգ. — (Բազմամասն ենթակայով) Ասոր-ծոյ
Երբէն-էն-էն քու վրադ ըլլայ: Այս Բարձր Զարդ մայրի է: Ասոր-
Երբէն-էն-էն Բրիտանիոյ կեանքը կը պատմէ:

(Բազմամասն ստորագելով) Հիմալայա լեռը շատ Բարձր է:

Զքեղ իմ Երբէն-էն-էն Բարեկամ կը համարիմ:

Մարդիկները մարդու Երբէն-էն-էն են:

Էջ 21 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

10. Հրահանգ. Կը Երբէն-էն-էն Երբէն-էն-էն Երբէն-էն-էն, Երբէն-էն-էն
Երբէն-էն-էն: Երբէն-էն-էն, Երբէն-էն-էն Երբէն-էն-էն, Երբէն-էն-էն
Երբէն-էն-էն է, եւն:

11. Հրահանգ. — 1. Կը ծագի, մայրը կը մտնէ: 2. Կը
սիրէ, կը խնամէ: 3. Կը հայր, կուտայ: 4. Կը դեղնին, կը
թափին: 5. Կ'ուռոգէ, կը պարարտացնէ: 6. Կը սիրենք,
կը մշակենք: 7. Կը հերկէ եւ կը բարւոքէ: 8. Կ'աշխատին
եւ դրամ կը շահին, հոգան: 9. Կը տաշէ, կը սղոցէ, կը
գամէ: 10. Կը մաքրէ, կ'արդկէ:

12. Հրահանգ. — Ես կ'երգեմ ու կը խաղամ:—Թռչուն-
ները կ'ուսուսանեն, կը ճլուլլան ու կը թռչան ծառերու վը-
րայ:—Արթնցիր եւ անկողնէդ ելի՛ր:—Մարդիկ կ'ապրին եւ
կը մեռնին: Դերձակը հագուստ կը ձեւէ եւ կը կարէ:

Էջ 22 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

13. Հրահանգ. — Խնդիրներն ստորագծուած են:

Յակոր պատուեց իր Երբէն-էն-էն Երբէն-էն-էն:—Երբէն-էն-էն Զա-
րգիչն ուսուցեցինք:—Աստուած Երբէն-էն-էն վառեց Արեւն ու
Երբէն-էն-էն:

14. Հրահանգ. — 1. Վայրկեաններն ու ժամերը: 2.
Ժանեակներ, կոճակ, ասեղ: 3. Աշխարհ: 4. Զուր, գինի,
կաթ, օշարակ: 5. Իր հայրն ու մայրը: 6. Բահեղով ու բը-
րիչներով: 7. Դողգոթայ լեռը, խաչին վրայ: 8. Տասնա-
քանեայ պատուիրանքը: 9. Յիսուսը: 10. Պտուղներն ու
ծաղիկները: 11. Յորեն, գարի, հաճար: 12. Փայտ, ա-
ծուխ:

15. Հրահանգ. — Մենք կը ճամբորդենք ձիերով ու
կառքերով:—Հաւերուն ու սագերուն կեր տուէք:—Դանակով
կը կտրենք հացն ու միսը:—Կը յարգէ՞ք ձեր ծնողքն ու վար-
ժապետը:—Նաւակը կ'ամ առագաստով կ'ամ թեւակներով
կը քալեցնեն:

Էջ 23 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

16. Հրահանգ. — Երկու ձիեր կը քաշին կառք մը,
աւազուտ ճամբու մը վրայ: Ս. Մերոսը հնարեց մետրոպ-
եան տառերը Բրիտանիոյ Ե. դարուն, եւ:

Էջ 24 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

17. Հրահանգ. Նախադասութիւններն ուղղաձիգ գծե-
րով զատուած են:

1. Ով որ միայն իր անձը կը սիրէ | Թող չսպասէ | որ ուրիշէն սիրուի: 2. Ծուլութիւնը քուն մ'է | որուն մէջ մարդ ազէ կ'երազ չի տեսներ: 3. եւայլն:

18. Այն ծառը, որ պտուղ չիտար, կը կտրուի եւ կըրակը կը ձգուի: — Երբ ծովը յուզեալ է, նաւարկութիւնը կը դժուարանայ: — Ինչ բերկրանք կը զգայ մարդ, երբ իր հայրենիքը վերադառնայ երկարատեւ պանդխտութենէ ետք եւ տեսնէ իր կարօտակէզ ծնողքն որ յուսալից, անձկակաւ րօտ՝ իւր դարձին կը սպասէին:

Էջ 25 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

19. Հրահանգ. Գլխաւոր եւ երկրորդական նախադասութիւնները որոշուած են:

Եղբայրս չի կրնար վազել (գլխաւոր):

Վասն զի դեռ չատ փոքր է եւայլն. (երկրորդական):

Էջ 26 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

20. Հրահանգ. — 1. Աղօթեց, հանուեցաւ եւ պառկելէ վերջ քնայաւ: 2. Գողը ձերբակալուելով՝ բանտարկուեցաւ, դատուեցաւ, մահուան դատապարտուեցաւ եւ կախուեցաւ: 3. Տուն գացի, դուռը դարիւի, բացին, եւ ներս մտայ: 4. Աստուած կը շնորհէ եւ կը պահպանէ մեր կեանքը: 5. Կաքաւը լոյն շինեց, թխսեց եւ ձու ածեց: 6. Նամակը գրեց, ստորագրեց, ծաղեց, կնքեց եւ թղթատուն ղրկեց: 7. Մարդս կը ծնի, կ'ապրի, կը տանջուի, կը մեռնի: 8. Գետերը կը բղխին երկրէն, կ'ուռգեն դաշտերն, ու կ'երթան տեղը: 9. Յիսուս Քրիստոս մարգարէներէն գուշակութիւն: Ս. Հոգիէն յղացաւ, Ս. Կոյս Մարիամէն ծնաւ, չափուեցաւ, Ս. Հոգիէն յղացաւ, քառասուն օր իր աշակերտներուն հետ անցուց, աւետարանը քարոզեց, Յուդայէն մատնուեցաւ, դատապարտուեցաւ, խաչուեցաւ, թաղուեցաւ, յաւրութիւն առաւ, երկինք համբարձաւ եւ Հայր Աստուծոյ աջ կողմը նստաւ:

Էջ 27 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

21. Հրահանգ. — 1... երբ նորէն պաշտօնիդ անցնիս: — 2... երբ մեռաւ: — 3... վասն զի տկար եմ: — 4... ինչպէս որ բժիշկն աւրասաւ: — 5... ամէն անգամ որ դասալուս գիտնամ: — 6... երբ ժամանակ ունենաք: — 7... քանի

որ կը մտնայ: — 8... զոր ծախեցինք: — 9... եթէ պտոյտի կ'երթաք: — 10... քան թէ անպատիւ ապրիլ:

22. Հրահանգ. Ծաղկապները պարբերութեան մէջ գործածուած են:

ԱՅԼ — Մարդիկ կը սխալին ու կը մեղանշեն, ալ Աստուած կը ներէ անոնց:

Թէ — Կրնա՞նք ըսել թէ քանի տարեկան ես:

Եթէ — Քիչ մը թուղթ տուր, եթէ կը հաճիս:

Թէ ՈՐ. — Գիւղ կ'երթայի, թէ ո՞ր ձի ունենայի:

Թէ՞ՊԷՏ. — Օղբ ցուրտ է, թէ՞պէտ արեւ կայ:

Թէ՞ԵԻ. — Թէ՞ն կը փնտռեմ, բայց չեմ կրնար գտնել:

Ինչ՞ՊԷՍ. — Արբանջամ կատարեց զո՞նը, ինչպէս Աստուած պատուիրած էր:

23. Հրահանգ. — 1... երբ քունս գայ (խաժանակ): 2... քանի որ յանցաւոր ես (պարճաւ): 3... իսկ լուսինը՝ դիշերը (հակադէմ): 4... մինչդեռ դուք խաղացիք (հակադէմ): 5... քանի որ գործերնիս լնցաւ (պարճաւ): 6... բայց ճշմարտութիւնը աւելի կը սիրենք (հակադէմ): 7... անձրեւ եկած է (պարճաւ): 8... ինչպէս որ պատուիրած էիք (եղանակ): 9... միայն թէ կը կմկմայ (թէ՞-թէ՞ն): 10... քանի որ այսօր քան կը թախտնայ (պարճաւ): 11... ռակայն խեղճ պիտի կենաս (հակադէմ): 12... ապագային հանգիստ ապրիք (պարճաւ): 13... ժամանակը ձեռքերնիս է (խաժանակ): 14... բայց չաշխատիր (հակադէմ): 15... մինչեւ որ տղան չի լայ (խաժանակ):

Էջ 29 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

24. Հրահանգ. — 1. Սենեակն ուր կը ձաշենք կը կոչուի ձաշարան: Այս է չիրիմն ուր կը հանգչի մեր սիրելին:

2. Խիտ անտառներ կը ծածկեն այն լեռներն ուսկից պիտի անցնինք: Յոյց տո՛ւր այն տեղն ուսկից գնեցիր հագուստներդ:

8. Պիտի խաղամ, երբ դուստ աւարտեմ: Ծառ ուրախ կ'ըլլամ երբ մայրս կը տեսնեմ:

25. Հրահանգ. — 1... ցանէ: 2... չ'արժեք ապրիլ: 3... կրցածդ ըրէ: 4... խիղճերնիս հանդարտ կ'ըլլայ: 5... բայց կրնամ ձեզի փոխ տալ: 6... Աւելի կ'ընտրեմ ե՛ս տառապիլ... 6. Մի՛ ուտեք այդ պտուղէն... 7. Կե՛ր

այն պտուղներէն...: 8. Սյնպէս կը ձեւացընես...: 9. Հոգիս յօժար է...: 10. Զաւրի, բայց մտիկ ըրէ: 11. Պտոյտի պիտի երթանք...:

Էջ 30 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

26. Հրամանգ. — Արեւը որ կը լուսաւորէ աշխարհ, մոլորակ մ'է: Առի նամակն զոր զրկած էիք: Երախտագէտ եղիր այն անձին որմէ բարիք վայելեցիր: Կան չարիքներ որոնցմէ բարիք կը ծնին: Պէտք է հաւատանք Աստուծոյ որով ամէն բան եղաւ: Կոիւնի կը կոչուի այն ծառն որմէ կը քաղեն խահվէն:

Աստուծոյ որոնք կը փայլին գիշերները, շատ հեռու են երկրէն: — Աս տղաքը, որոնք հետ կը խաղանք, մեր գեղացի են: — Կը ճանչնա՞ն ան մարդիկը որոնք բարեւ տուիր: — Ծառերը, զորոնք կտրեց, բարտի չեն, նոճի են: — Աղբիւրները, որոնցմէ ջուր խմեցիր, շատ պաղ են: — Վերմակները, որոնցմով փաթթուեցայ, բամպակով շինուած են:

27. Հրամանգ. — 1... մարդու կը սպասէք: 2... լաւ կ'աշխատիս: 3... արեգակն է որ կը դառնայ երկրին շուրջը: 4... այդպէս է: 5... ներողամիտ ըլլաք: 6... թղթատուն տանիս: 7... մեր տունը դայիք: 8... հոգին անմահ է: 9... ճշմարտութիւնը երեւան սլիտի ելլէ: 10... յանցաւորները պատժուին: 11... այդ լուրն ստոյգ ըլլայ: 12... մեկնիք այս երեկոյ: 13... մօրդ սիրտը չցաւ: 14... անպարտ եմ:

Էջ 31 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

28. Հրամանգ. — 1. Դպրոցը կրթական հաստատութիւն մ'է ուր կը յաճախեն տղաք ուսմանը սորվելու եւ դաստիարակուելու համար, որպէս զի ապագային բարի մարդ ըլլան:

2. — Կովը, որ օգտակար կենդանի մ'է, մեզի կուտայ կաթը՝ պանիր ու կարագ շինելու համար որը կարեւոր են մեր սնունդին:

3. Հայերը որոնք աշխարհիս զանազան կողմերը ցրուած են, ունին միութեան կապ որ է եկեղեցին. եթէ սա կործանի, իրենք ալ կը փճանան:

4. Մետիոս հեռագիտակ մը հնարէր էր, Կարլլէոս լսեց

այդ բանը եւ, առանց գործիքը տեսած ըլլալու, շինեց հատ մը իրեն համար եւ անով շատ գիւտեր ըրաւ:

Էջ 32 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

29. Հրամանգ. — Օր մը գայլը ջուր կը խմէր: Գառնուկն ալ ջուր կը խմէր: Առուակի մը եզրն էին: Գայլն առուակին վերի կողմն էր: Գառնուկն առուակին վարի կողմն էր... և:

Էջ 33 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

31. Հրամանգ. 1. Նամակս ձեզի տուի որպէս ղեկավար: 2. Ուրիշէրէն Հրանտ տկարութիւն մը կը շէտէր, հրաման առաւ և տուն քնաց: 3. Ուշադրութեամբ մտիկ ընելու է, երբ վարժապետը դաս կ'աւարտէ: 4. Ճամբորդը կառք նստաւ, որպէս ղեկավար: 4. Ուրիշէրէն սնտուկը շատ մեծ էր, չսեղմեցաւ կառքին մէջ: 5. Պէտք է ուտես, որպէս ղեկավար, եւ ոչ թէ ապրիս որպէս ղեկավար: 6. Երբ տուն կ'երթաս, փողոցներն անկարգութիւն չընէք: 7. Երբ բան մը գրես, հոգ տար կէտադրութեան:

32. Հրամանգ. — 1. Ուղեւորութիւնս յետաճեցի սաստիկ փոթորիկ կենտրոն համար: 2. Կանխելու կ'երթամ: 3. Կանուխ հասնելու համար, շուտ քալէ: 4. Այսպէս հրահայեցաւ համար, կը կատարեմ: 5. Ներքինի կ'աղաչեմ: — 6. Ամէն մարդ գիտէ օրը 24 ժամ ըլլալը: 7. Քեզ «Երեւ» կ'ուզես: 8. Կախաղան հանուեցաւ ոճրագործ մը ըլլալուն համար: 9. Թռչունը բոյն կը շինէ իր ձագերը պարսպարելու համար:

Էջ 34 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

33. Հրամանգ. 1. Երբ ցուրտ քամին կը շնչէ դուրսը, ինչ լաւ է նստիլ հասնել սենեկին մէջ ուր կրակը կը ճարձատէ բոցախալ: 2... ճառար եւ ղալ: 3. Ժէր երկաթագործը հրաւաւ կայծեր կը ցայտեցնէ իր ծանր մուրճին տակէն: 4. Վճիպ, . . . մանր...: 5. Անգլի, հոյակապ, աղբարէկ, անգութ: 6. Ուսնարհաբար: 7. Ընդհանր, խաղաղէկ, գութէկ, սպիտակ: 8. Աշխոյժ, անխել, ղաւարիւրէն:

Էջ 35 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

34. Հրամանգ. — Յապաւի բաւերն են. Տօթագին, դեռահասակ, հանդարտիկ, առաւօտեան, չողջողուն, երեկոյ

եան, ծիրանափայլ, հեզիկ, թեթեւ, ոսկեզիւակ, հոս հոն, ցնծագին, յանկարծ, ուղղաբերձ, վայրահակ, միեւնոյն: Բարութեամբ, սիրելի, գոռոզութեամբ, իրական, բարձրազրու:

35. Հրահանգ. — Կարծիք, ճերմակ, անուշահոտ վարդ: Բաշ, բարե, հանճարեղ մարդ: Խոր, հանգիստ, խոնավեալ քուն: Անպաշտանկողմնակալ, արդարաւորով դատաւոր: Կարող, յշտօնէ, անգութ վազր: Սասիկ, մրելակից, արեւոյ ձմեռ: Անբռնելի, ձեռ, բաշտական ցաւ: Հլու, աշխատութիւն, ուշի՛մ աշակերտ: Հասարակ, հարազատ, հաղորդուն: Անկէղ, արեւմտաւոր, քաղաքական պատերազմ: Հասուն, անուշ, հասեղ պտուղ: Պարկէր, ժողովուրդ, արքեպիսկոպոս: Անխաւաք, հարաւոր, հեղափոխութեամբ: Պարտաւոր, արեւմտաւոր, արեւմտակից ծառ: Օրէկ, ճերմակ, կաշի հայ: Խաղաղ, քաղաք, լեռնաւոր ձայն: Անկէղ, անշուշտ, արտակից բարեկամ:

Էջ 36 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

36. Հրահանգ. — 1... յարգանք: 2... թեթեւամիտ, գոռոզարար, նոր: 3... գեղեցիկ, պարզապէս, շատ: 4... Անգութ, կատաղաբար, անմեղ: 5... յուսահատ, գառնապէս, գեղահատ: 6... հիւսիսային, կատաղի, հասարակ, մատաղատի: 7... լայնածաւալ, փոքրիկ: 8... ցուրտ, խեղճ, դողդոջուն, տաքուն: 9... հլու, յամառ: 10... մութ, խոնկած, խաղաղ, տաժանելի: 11 բարեբար, անբաւ, անկեղծ, առաքինի, աստուածային:

37. Հրահանգ. — Անուշ նայաւոր, համեղ կերպար, աղի արցունք, ճերմակ երես, բարի նպատակ, սեւ մար, քառակուսի սեղան, փայլուն աստղ, գունաւոր կերպար, խոշոր ձեռք, լայն կարծիք, բարձր կայծ, նեղ սիրտ, երկայն ճաւ:

Էջ 38 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

Հրահ. 38. Խօսքերն ընդլայնուած են: 1. Ձեր դրացիին տղան՝ Օրէկ, որ տարեգլխէն ի վեր կանոնաւորապէս դպրոց կուգար եւ ամէն դասերուն ալ հոգ կը տանէր, տարեկան քննութեանց մէջ համարձակ եւ անխալ պատասխաններովը առաջին ելաւ եւ մրցանակ ստացաւ: 2. Արտին մէջ գտնուող անպիտան հասկերը կանխաձեռն կը բռնէն իրենց պարագայ քննութիւն: 3. Տղայք, յեղե՛ք ա՛յլ արդեօք չե՛ք իրեր օրուան մէջ մէկ երկու ժամ գիշատիք ընել, խաղալ, խնդալ

եւայն: 4. Լաւ դիտելի որ բացօդեայ եւ անմեղ զբօսանք թէ՛ գեղեցիկ ժամանց մ'է եւ թէ՛ միանգամայն մեր մարմնոյն աշխոյժ եւ առողջութիւնն կը պարգեւէ: 5. Կաթիլ կաթիլ վազող ջուր կամաց կամաց կը փոխէ ամենէն կարծր քարէն անբաւ: 6. Սեւ մեղքն կը շնորհէ սովորաբար քրտնաբերով եւ քննադատով որ քիմիական նիւթ մ'է: 7. Ընկերներէն զատուելով փոքրիկ վաճառ, որ ծնողասէր եւ զգայուն պատանի մ'է, վաղելով եկաւ իր սիրելի մարդ մէկը պարտաւոր եւ կուլար ուրախութենէն:

Հրահ. 39. Խօսքերը պարզ եւ հակիրճ: 1. Արրահամ հրաման ստացաւ իսահակը ողջակէզ ընել: Մայրը կուլար: 3. Ծերունը կ'ուզէ աշխատիլ, փողոցները կը մուրայ: 4. Կաթը օգտակար խմելիք մ'է: 5. Գիշերը մարդ պէտք կը զգայ քուն վայելելու:

Էջ 39 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

Շ Ո Ւ Ն

40. Հրահանգ. — Շունն ընտանի կենդանի մ'է. ունի չորս ոտք, եւ ասոր համար կը կոչուի չորսոտի: Շունն ունի իրան, պարանոց, զրուխ, ագի: Բերանը զինուած է խոշոր ականներով: Իր գլխաւոր եւ եզական յատկութիւնն է հաւատարմութիւնն ու սուր հոտառութիւնը: Շատ դիւրաւ կը կրթուի եւ կրնայ ծառայութիւններ մատուցանել մարդու, մանաւանդ սրտորդութեան ատեն: Շունը կը պահպանէ մեր տունը, գիշեր ատեն, եւ երբ գող գայ, հաշտելով մեզի կ'իմացնէ: Բաց աստի, շունը, մանաւանդ խոշոր տեսակը, որ համբար կը կոչուի, մեր հօտերը կը պահպանէ գողերէն ու գայլէն: Շան ամենէն վտանգաւոր հիւանդութիւնն է կատաղութիւնը. կատաղած շուն մը չի խնայեր ոչ փոքրիկ տղոց, որոնց շատ բարեկամ է, եւ ոչ ալ իր տիրոջ, որուն հարուածներուն շատ անգամ քծնելով կը պատասխանան: Շունը մտակեր է, իր բնակարանը կը կոչուի իշտի էգը կը կոչուի քաշ, իսկ ձագը լակ:

Ծ Ա Ռ

Ծառը բուսական թաղաւորութեան կը վերաբերի, ունի արմատներ որոնք հողին մէջ թաղուած են: Արմատներէն վեր, հողին երեսէն կը սկսի ծառին հաստ մասը որ կը կոչուի քոն եւ ծածկուած է կեղեւով. Բունին վերի ծայրէն կը սկսին օղին մէջ տարածուիլ ծառին ճիւղերն որոնք զարդարուած

ենն ոստերով ու սերեւներով: Գարունը ծառին ոստերը կը ծաղկին եւ ամառը կամ աշունը կուտան համեղ պտուղներ:

Ա Ղ Բ Ի Ի Ր

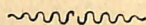
Աղբիւրը կամարածեւ չէնք մ'է քարէ ու կիրէ շինուած. կամարին ներքեւ կայ ծորակ մը ուսկից ջուրը կը վազէ: Ունի աւազան մը ուր կը հաւաքուի ջուրն եւ կը պարպուի ներքեւի կամ յատակի ծակէն: Աղբիւրին ջուրը ընդհանրապէս վճիտ, պաղ եւ անուշ կ'ըլլայ, եւ կը գոյանայ անձրեւներէ: Աղբիւրին ծորակը կրնանք բանալ ու գոցել: Երբեմն աղբիւրին ճակատը քարի վրայ քանդակուած կայ արձանաքարովի մը որ ցոյց կուտայ շինութեան թուականը եւ այն քարեգործ անձին անունը որ իր ծախքով ջուր բերել տուած ու աղբիւր շինած է:

41. Հրամանգ. — Պարկերպար, համառօտ գիրք. — սուր, բուռն զմելին. — Կարգաւոր, լինարման լեզու. — սերուն, յարուան դէմք. — պարս, վաղու ջուր. — խաւար, լին գլխեր. — քաղ-մաշար փառաւոր կեանք. — կծու, անուշ հոտ. — պայծառ, աստ-շուխ երկինք. — օգտակար պարեցիկ դեղ. — ճարար, փոքրաւ բժիշկ:

2. Անյադարար, արագ սուր. շուտ, կամայ վաղ. բարձրաձայն, ծանր կարգ. չարաչար, կանուխ Բանի. խաղաղիկ, անընդհատ Բանալ. ճարտարօրէն, արագ Խօնի. Ժրութեամբ, դանդաղ Գործել. քաջարար, նենգութեամբ յաղ-լել. բարձրաձայն զուարթ երգել:

Հրամ. 42. Սօսքերն ընդլայնուած են: 1. Երբ հարկ ըլլայ չիշէն ու մէկ երկու ժամ դաւաճել իւր սրտին: 2. Կերպն ուր տաք երկիրներ կը բուսնի, բուրշի պարս մ'է, որուն ջուրը թթու է: 3. Անձրեւի ատեն շատ անգամ կը տեսնենք որ հորեղանին վրայ գոյնգոյն թխածանը կը փայլէ աղեղի ձեւով: 4. Մօրաքրոջ տղան Ղախախի՝ որ մեզի հետ այգին էր, իւր Գրեւար, ծառերը կը շուրջէր, պտուղները կը քաղէր, կը պուշտար, եւն. 5. Ընտանի կենդանիներէն յին յարաւոր բնակիչներ ունի եւ իր վառվառն աչքերն ու ախոյժ վազը նշանակելի են: 6. Հեռան, բնդարձակ դաւաճել, կ'երեւն մշակուած արտեր, ցիր ու ցան գիւղեր եւ գեղեցիկ պարտէզներ: 7. Տունին պարբեր շերտիւ Կարգ եւ, որպէս զի ծեփը շուտ չթափի:

Վերջ Առաջին Ծրցանի

Բ. Շ Ր Զ Ա Ն

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԷՋ 40 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԴԲՔԻՆ

1. Մեր տունը. — Մեր տունը... Թաղին... փողոցին մէջ է: Ընդարձակ է եւ եռաշարի, ունի չորս սենեակ, խոհանոց եւ բակ: Վարի սենեակին մէջ կը ճաշենք, ասոր քովն է խոհանոցն ուր կերակուր կ'եփուի, եւ մառանը՝ ուր ուտելիք կը պահուի: Միջին յարկի մեծ սրահն է հիւրանոց-անոր քով կայ փոքր սենեակ մը, ուր կ'աշխատինք մեր դասերը պատրաստելու: Իսկ ննջասենեակը վերի յարկն է: Ունինք նաեւ պարտէզ մը, ուր կը զբօսնուենք:

2. Մեր բնտանիքը. — Մեր ընտանիքը կը բաղկանայ հինգ հոգիէ. հայրս, մայրս, եղբայրս, քոյրս ու ես: Հայրս վաճառական է եւ շուկայ կ'երթայ առուտուր ընելու: Մայրս տնական գործերը կը կատարէ ու կը տնտեսէ: Հօրս հետ շուկայ կ'երթայ նաեւ մեծ եղբայրս: Իսկ քոյրս ու ես դպրոց կը յաճախենք:

3. Կատուիս Գկարալիրը. 1. Իմ կատուս սպիտակ է, սեւ բիծերով խառն. աչքերը կանաչ են, ականջները՝ սրածայր ու փոքրիկ: 2. Կատուս շատակեր է. երբ ես կը ճաշեմ, կուգայ կը պտըտի սեղանին շուրջը: 3. Ոտքիս կը քրտուրտի՝ հասկցնելու համար թէ իմ մօտս է: Այն ատեն կըռնակը տնկելով՝ երեսս կը նայի: 4. Կատուս մակոտ է, վառարանին քով կ'ենալ կը սիրէ. ետեւի թաթերուն վրայ: 5. Այդ միջոցին աչքերը բացօթիկ կը պահէ եւ քնանալու երեւոյթ ունի:

ԷՋ 40. Հրամ. 1. Նախադասութիւններն ամբողջացուած են: 1. Երկաթը կը կարգէ եւ կը կաշառայ կրակին մէջ: 2. Լուսարարը կը լաւ, եւ կը հարէ ճերմիկ շերտեր: 3. Փոքրիկ շուկ մը լինելու պէս, նապաստակը կը փայլէ ականջն ու կը փայլէ: 4. Քահանան կ'աղօթէ եւ կը կարգէ, կ'ենդեցիկն մէջ:

ԷՋ 41 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳԲՔԻՆ

Հրամանգ. 1. Դիւղ պիտի երթանք (գլխ. նախա-

դաս), երբ գարունը դայ (երկր. նախադ.) : 2. Արտը կը հերկեն (գլխ. նախ.) որպէս զի ցորեն ցանեն (երկ. նախադ.) : 3. Ապերախտ կը կոչուի այն մարդն (գլխ. նախ.) որ չի ճանչնար իրեն եղած բարիքը (երկ. նախ.) : 4. Արարատ կամ Մասիս է այն լեռն (գ. ն.) ուր իջաւ Նոյի տապանը (երկ. նախ.) : 5. Տեսած էք այն գործիքն (գ. ն.) որով հրդեհ կը մարեն (ե. ն.) : 6. Երուսաղէմ է այն քաղաքն (գ. ն.) ուր կը գտնուի Քրիստոսի գերեզմանը (ե. ն.) : 7. Բրդէ հա- գուստներ կը հազնիմ (գ. ն.) երբ օգը ցուրտ ըլլայ (ե. ն.) : 8. Աղ է այն ճերմակ փոշին (գ. ն.) զոր կերակուրի վրայ կը ցանեն (ե. ն.) :

5. Հրամ. — Իբր 1900 տարի առաջ, Գողգոթա լեռին վըրայ, Հրեաներուն ձեռքով Յիսուս խաչուեցաւ մարդոց փրկութեան համար :

Էջ 41. Հրամ. 2. Նախադասութիւններն ամբողջացուած են. 1. Հայրս որսի երթալու համար հետը կը տանի հաւաքը հրացանը եւ շէնքէն (որսի շուն) : 2. Զգոյշ եղիր որ չբռնես, յետք եւ հաշտար չաղտոտես : 3. Քաքար չինելու համար խաչ, ջուր, հաւիթ, շաւար եւ լիւր կը գործածեն : 4. Դեր- ձակուհին կը կարէ մեր շրջագգեստներն ու շապիկները : 5. Մենք կուտենք հաց, խաչ, շաւար, պաշտ : Էջ 42 ԱՅՍԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

6. Մեր դպրոցը. — 1. Մեր դպրոցը... թաղ... փողոցին մէջ է. բարձրադիր եւ երկայարկ է. ունի մեծ սրահ մը դասարաններ, բաժնի, սրահէք ու ճաշարան : 2. Սրահին մէջ կան գրասեղաններ որոնց վրայ կը նստին աշակերտները, եւ ամպիոն՝ ուր կը բազմի դաստիարակը : 3. Դասարանին մէջ դաս կ'աւանդեն, ճաշարանին մէջ կը ճաշենք եւ սրահէք կը խաղանք :

7. Դպրոցին մէջ. — Մեր դպրոցին մէջ կայ հարիւր աշակերտ որոնք ութը կարգի բաժնուած են : Ես չորրորդ կարգէն եմ, եւ դաս կ'աւանդուի հայերէն, պատմութիւն, թուաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, դժագրութիւն, գեղագրութիւն եւ երաժշտութիւն, օրական հինգ ժամ : Առաւօտեան ժամը երկուքին դպրոց կ'երթամ եւ մինչեւ իրիկուան ժամը ինն ու կէս հոն կը մնամ :

8. Խաչ. — 1. Դէորդ, աշակերտ աղք. վարժարանի, խաչ մը ստացաւ Տնօրէնէն, իբրեւ վարձատրութիւն իր աշ-

խատութեան եւ բարի վարքին : Այդ սիրուն խաչն է արծաթեայ, ոսկեգոծ, եւ կապուած է կարմիր ժապաւէնով : 2. Դպրոցէն ելլելով՝ փոխանակ փողոցները դեղերեւու, կը վազէ տուն, վասն զի կը փափաքի վայրկեան մ'առաջ ցոյց տալ այդ գեղեցիկ խաչն իր ծնողքին :

9. Յիսուսի Մոսկովը. — 1. Հերովդէս Թագաւորին օրով, Հրէաստանի Նաղարէթ քաղաքին մէջ, Յիսուս ծնաւ Ս. Կոյս Մարիամէն : 2. Մոգերն, երկնքի վրայ տեսնելով աստղը, եկան Սրեւելքէն՝ երկրագունթիւն ընելու համար, եւ իրենց հետ բերին ոսկի, կնդրուի եւ այլ ընծաներ :

Հրամ. 3. Կէտերուն տեղ դրուելիք բաւերն են. — 1. Հօրաքոյր, քեռայր, 2. Տանձենի, դեղձի, որթ : 3. Մկրատ : 4. Մառան : 5. Հայրենիք : 6. Մածուն :

ԷԶ 43 ԱՅՍԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

10. Հրամ. — 1. Առաւօտուն արթննալով կ'ելլեմ ան- կողնէս, երեսս կը լուամ, կը սրբեմ, կը սանտրուիմ, կը հազուիմ ու կ'աղօթեմ : 2. Երբ անօթի ըլլամ, մօրս կ'ըսեմ. «Մայրի՛կ, անօթի եմ, ինձի հաց տուր :» 3. Փոքրիկ մա- նուկն օրօրանին մէջ կուլար, մայրն անոր քով գնաց ու կաթ տուաւ : 4. Դպրոց դացող տղան իր դասերը սորվե- լու հոգ կը տանի : 5. Պէտքերիս ու Արչաւոր կը կուռէին, անոնց հայրը իրարմէ բաժնեց զանոնք եւ պատուիրեց որ սիրով վարուին : 6. Օգը ցուրտ է, եթէ վերարկուդ հանես կը մսիս ու կը հիւանդանաս : 7. Երեկոյին, երբ դպրոցէն ար- ձակուիմ, ուղղակի տուն կ'երթամ : 8. Կէս օր է, ոչխարները ծարաւ ցած են, հովիւը զանոնք ջրելու կը տանի : 9. Զեռ- քերդ աղտոտեր են, գնա՛ աղբիւրը լուացուելու համար : 10. Մալորները հասունցեր են, երթա՛ք քաղենք : 11. Երբ որդին մեռնի, մայրը կուլայ ծանրաթախիծ : 12. Շապիկդ պատուեր է, պէտք է կարել տաս : 13. Նախ խորհէ եւ ա- պա խօսէ :

11. Եկեղեցին. — Եկեղեցին չէք մ'է... Թաղի... փողոցին մէջ կ'առուցուած. մէջը կայ խորան, բեմ, դաս, պահարան ու գաւթ. ձեղունէն կ'ախուած են ջահեր ու կանթեղներ : Հոն կ'երթան հաւատացեալները, աղօթելու համար : Քահանան պատարագ կ'ընէ, դպիրները կ'երգեն. իսկ ժամկոչը կը պահպանէ ու կը մաքրէ եկեղեցին, մոմերն ու ջահերը կը վառէ, եւն :

Հրահ. 4. Կէտերուն տեղ դրուելիք բառերն. — 1. անյուսալի, 2. վտանգաւոր. 3. անպարտելի. 4. անգուժ. 5. անզգոյշ. 6. գմբէթաւոր:

Էջ 44 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

12. Դաշտն ու արտը: — Դաշտն է ընդարձակ տեղ մը. հոն կան արտեր, պարտէզներ եւ գետ մը: Արտին մէջ կ'աշխատի մշակը, կը փորէ, կը հերկէ եւ ցորեն կը ցանէ: Երբ ցորենը բուսնի եւ լեցուն հասկեր տայ, մանգաղով կը հնձէ, որայ կը կապէ ու կը տանի կալատեղը, կը հոսէ, յարդէն կը զատէ ցորենն եւ շտեմարանին մէջ կը լեցնէ: Մշակին գործիքներն են բահ, բրնձ, արօր, երկփանի, մանգաղ, հոսելի, եւն:

13. Փոքրիկ Աշոտին գլխարկը: — 1. Չարասիրտ Յակոբ փոքրիկ Պետրոսին գլխարկը վեր նետեց եւ գլխարկը մնաց ծառին վրայ: 2. Աշոտ մեծ վիշտ եւ անձկութիւն կը զգար, վասն զի շատ փոքր ըլլալով չէր կրնար ծառն ելլել եւ գլխարկը վար տանել: Գիտէր նաեւ թէ ծնողքը զինք պիտի յանդիմանէին, եթէ առանց գլխարկի տուն երթար: 3. Բայց Լեւոնիկ որ բարեսիրտ տղայ մ'էր, ծառին վրայ մագլցեցաւ, բաւական դժուարութիւն քաշեց, ձեռքերը քիչ մը սկրդեցան: Վերջապէս գլխարկին հասաւ, Աշոտին նետեց զայն ըսելով. «Փոքրիկ բարեկամս, ահա գլխարկդ, ա՛լ մի՛ լար:» 4. Աշոտ ուրախութեամբ կ'առնէ գլխարկը, շնորհակալութիւն կը յայտնէ Լեւոնիկ իր բարեկամին եւ միտքը կը դնէ այլեւս չխաղալ այն չար Յակոբին հետ:

14. Մկրտոսքիւն. — 1. Յիսուս կանգնած է Յորդանան գետին մէջ: 2. Յովհաննէս Մկրտիչ կը մկրտէ զնա, ջուր լեցնելով գլխուն վրայ, եւ ցոյց կուտայ Ս. Հոգին որ աղանձիկ կերպարանքով կ'երեւայ երկնից վրայ: 3. Երկնիքէն կը ըսուի ձայն մը որ կ'ըսէ. «Դա՛ է որդի իմ սիրելի»:

5. Հրահ. Նախադասութեանց մէջ խօսքերն ամբողջացած են. — 1. Մինչ. 2. երբ. 3. Որպէս զի. 4. Վասն զի. 5. եթէ. 6. Քանի որ:

Էջ 45 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

15. Հրահ. — 1. Եւրամը խոզակ կը շինէ: 2. Դարնան ծիծեռնակը մեր կողմերը կը վերադառնայ: 3. Կաղմարարն է այն արհեստաւորը որ դիրք կը կազմէ: 4. Պանդուխտ կը կոչուի այն մարդն եւն: 5. Աշունը այգեկութ կ'ընեն: 6.

Ուլտ կ'ըսուի եւն: 7. Բժշկին կը դիմեմ, երբ եւն: 8. Երեք դահեկանի գնեցի այն գիրքը զոր եւն: 9. Շարժումն առաջին օրն, այն է կիրակին, սահմանուած է եւն: 10. Երբ փոթորիկ ըլլայ, ծովը կը փրփրի, ալիքներ կը կազմուին եւ յաճախ նաւարեկութիւն կը պատահի: 11. Երբ... եւն. կը տեսնեմ արեւը որ կը ծագի: 12. Մարդիկ բժշկի կը դիմեն երբ հիւանդ ըլլան: 13. Երբ մարդ մեռնի, քահանան կը կատարէ թաղման հանդէս:

16. Մեր պարտեզը. — Մեր պարտեզն ընդարձակ չէ, հազիւ մէկ արտավար տարածութիւն ունի, բայց լաւ մշակուած է: Մէկ կողմը պողատու ծառեր կան որոնք այնքան համեղ պտուղներ կուտան: Միւս կողմն ալ բանջարեղէններ կը ցանենք. իսկ ծաղկանոցը, որ տան առջեւն է, գեղեցիկ տեսք մ'ունի: Մեր պարտեզը կ'ուռդենք շաբաթն երեք անգամ:

Հրահ. 6. Խօսէ՛ր աբողջացած են: 1. Պարտեզին մէջ Պօղոս ծաղիկ կը քաղէ, փունջ կաղմելու համար: 2. Որմնադիրը շաղախ կը պատրաստէ ջրով, աւազով ու կիրով՝ պատը հիւսելու համար: 3. Որսորդն հրացան մ'առած ուսին վրայ, կ'անցնի դաշտերէն իր շան հետ: 4. Կայծառիկը գիշեր ատեն կը փայլի խոտին մէջ: 5. Գիշերը փարփները կը վառուին ծովեզերքը՝ նաւորդներն զգուշացնելու համար խարակներէն: 6. Մշակը մանգաղով կը հնձէ ցորենը արտին մէջ աշնան ատեն, որպէսզի իր ընտանեաց ապրուստը հոգայ:

Էջ 46 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

17. Շուկայ: Շուկային մէջ կը տեսնեմ վաճառատուներ եւ խանութներ, որոնց մէջ շարուած են տեսակ տեսակ ապրանքներ, կը տեսնեմ նաեւ խանութպաններ որ առուստուր կ'ընեն. սեղանաւորը ստակ կը փոխէ, մանրավաճառը մանր մուր բաներ կը ծախէ, վերջապէս՝ կան մսավաճառը, հացագործը, նպարավաճառը որոնք միս, հաց ու նպարեղէն կը վաճառեն:

Կերպարը կը չափեն կանգունով: Միւր կը կշռեն կշիռով: Հատով կը ծախեն կօշիկը, ֆէսը, թաշկիւնակը, գրիչը, գիրքը եւայլն: Այս ամէնը գնելու համար դրամ պէտք է:

18. Նուարդ սեղան կը պատրաստէ: 1. Փոքրիկ Նուարդ սեղան կը պատրաստէ. խնամով կը փռէ ծածկոցը՝ բոլորակ սեղանին վրայ, այնպէս որ, ամէն կողմն հաւասար ըլլայ: 2.

Սեղանին մէջտեղը պարտաւ կը թողու որպէս զի կերակուրը հոն դրուի: 3. Կը սկսի շարեւ պնակները, բայց զետեղելէ առաջ կը նայի թէ մաքուր են: 4. Ամէն մէկ պնակի քով կը դնէ դանակ մը, դգալ մը, պատառաքող մը եւ անձեռոց մը: 5. Պնակներուն առջեւ կը շարէ գաւաթները, կանխաւ մը: 6. Յետոյ կ'երթայ կը բերէ հացը: Յրին զանոնք սրբելով: 7. Սոյն ատեն կը կանչէ մայրն շիջը, աղամանն ու աղցանը: 8. Սոյն ատեն կը կանչէ մայրն ու կ'ըսէ: «Մայրիկ, եկուր տես թէ սեղանը լաւ պատրաստուած է:»

19. Հրահանգ. — 1. Դիտեմ որ Աստուած կայ: 2. Կը խոստովանիմ թէ յանցաւոր եմ, բայց կ'աղաչեմ որ ներէք: 3. Մեր դպրոցը որ արձակուրդի պատճառաւ փակ էր, երէկ բացուեցաւ: 4. Օրէնքը կը պահանջէ որ արդարութիւնն ի գործ դրուի: 5. Հայրս, որ հիւանդ էր, բժշկուեցաւ: 6. Կ'երեւայ թէ անհանգիստ էք: 7. Կրնայի քեզ, ներեւ, եթէ այս առաջին անգամն ըլլար: 8. Հա՛ւրդ է յիշեցնել թէ ձեր մեծերուն հնազանդիլ պարտիք: 9. Հաւատա՛ որ անկեղծօրէն կը խօսիմ: 10. Աստուած Մովսէսի ձեռքը իսրայելացիներն ազատեց Եգիպտոսէն: 11. Մարմինը կը մեռնի բայց հոգին անմահ է: 12. Մինչեւ տղան չի լայ, մայրը կաթ չի տար: 13. Զանգակն հնչելուն պէս դասարան մտնելու է: Հրահ. 7. Կեդերան Կեդերանէ՛ Բաւերն են: 1. Դարակ: 2. Ճաշարան: 3. Պայուսակ: 4. Դրամարկլ: 5. Տակաւ: 6. Փուռ: 7. Աւազան:

Էջ 47 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

20. Մարդոս մարմինը: Մարդուս մարմինը կը բաղկանայ երեք մասերէ որոնք են գլուխ, բուն կամ իրան եւ վերջաւորութիւններ (ձեռք ու ոտք): Հինգ զգայարանքներն են աչք, ձեռք, քիթ, բերան, ականջ: Աչքով կը տեսնենք, աչք, ձեռք, քիթ, բերան, ականջ: Աչքով կը տեսնենք, ձեռքով կը յաշարենք քիթով կը հոտոտենք, բերնով կը ճաշակենք, ականջով կը լսենք: Հինգ մատերն են բութամատ, ցուցամատ, միջնամատ, մատնեմատ եւ ձկոյթ:

21. Հացագործը: Հացագործը կ'եփէ մեր հացը: Ալիւրը ջուլացքի մէջ աղաւ կու տայ, յետոյ կը փոխադրէ իր խանութը, տաշտերու մէջ կը լեցնէ: Տեսէ՛ք թրողները թեւերնին սոթտած՝ հանգրիճած՝ կը սկսին ջուրն ու ալիւրը իրար խառնել, թրել ու խմոր չինել: Այդ խմորը մէկ ժամ վերջը կտրտելով ատխտակներու վրայ պիտի շարեն եւ փուռ

աը դնեն: Բիշ մ'ետքը, կարմրած տաքուկ հացը դուրս պիտի հանեն եւ մենք պիտի ուտենք:

22. Ժամացոյցը: 1. Արշաւիր մօրմէն ստացաւ ժամացոյց մը: Մայրը պատուիրած էր որ ժամացոյցը չբանայ: 2. Արշաւիր որ անհնազանդ ու հետաքրքիր տղայ մ'էր, օգուտ քաղելով մօրը բացակայութենէն, ժամացոյցը կը բանայ եւ մէջը կը տեսնէ փոքրիկ անիւ մը որ կը դառնայ ու թըք, թըք ձայն կը հանէ: Այն ատեն հաճոյք կը զգայ անոր դաշեղուն՝ դնդաւեղով մը, եւ անա ժամացոյցը կը կենայ: Արշաւիր ականջին կը մօտեցնէ զայն ... ա՛լ թըք թըք չընեն: 4. Արշաւիր շատ նեղացաւ այս բանիս համար, վասն զի պիտի գրկուէր այն սիրուն ժամացոյցէն եւ պիտի յանգիմանուէր մօրմէն՝ իր անհնազանդութեան համար:

Հրահ. 8. Կեդերան Կեդերանէ՛ Բաւերն են: 1. ... որպէսզի չթուամին: 2. ... որպէսզի չժանգոտին: 3. ... որպէսզի կայծակնահար չըլլաս: 4. ... որպէսզի օգը փոխուի: 5. ... քանի որ հաւատարիմ գտնուեցար: 6. ... որպէսզի պատսպարուին:

Էջ 43 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

23. Հրահանգ: 1. Եօթը տարեկան էի երբ ծնողքս զիս դպրոց դրկեցին որպէս զի ուսմունք եւ դիտութիւն սորվիմ: 2. Բրիստոս աշխարհ եկաւ, որպէս զի փրկէ զմարդիկ սկզբնական մեղքէն: 3. Արտը հերկելով՝ դիւղացին ցորեն կրցանէ որպէս զի թէ՛ ինք եւ թէ՛ իրենները կարենան ապրիլ: 4. Առաւօտուն քահանան պատարագ կ'ընէ սեղանին վրայ որ զարդարուած է պատկերներով, խաչերով աշտանակներով ու ծաղիկներով: Պատարագի ատեն, դպիրները քաղրածայն կ'երգեն անուշ մեղեդիներ, եւ ժողովուրդը կ'աղօթէ ջերմեանդութեամբ: 5. Ամէն առաւօտ եղբայրս դպրոց կ'երթայ մեր դրացիին տղուն հետ եւ հոն կը կարգայ ու կը գրէ: Ընթերցանութեան, գրի եւ հաշիւի դասեր կ'առնէ:

Հրահ. 9. Կեդերան Կեդերանէ՛ Բաւերն են: 1. Կոյր: 2. Խուլ: 3. Համր: 4. Կաղ: 5. Կարճատես: 6. Միակեանի: 7. Կուղ: 8. Անդամաւոր: 9. Զաւալիկ: 10. Շիւ: 11. Ճաղատ: 12. Կակաղ կամ թոթով:

Էջ 49 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

24. Գրասեղանս: Գրասեղանս հիւսնը շինած է կաղնե֊
փայտէ: Առած է կոշտ փայտն ու տախտակը զորոնք տաշած,
յղկած ու կտրած է՝ կանգունով չափելէ ետք: Չորս ոտ֊
քերուն վրայ դրած է տախտակները: Գրասեղանս ունի
չորս ոտք ու գորոցներ, որոնց մէջ կը զետեղեմ դասական
առարկաներս: Անոր վրայ կը գրեմ:

25. Մեր եզները: Մենք ունինք երկու խոշոր ու գիրուկ
եզներ, որոնց գոյնն է գորշ եւ հասակնին բարձր: Անոնց
մարմինը կը բաղկանայ գլուխէ, բունէ ու չորս ոտքէ: Ու֊
նին նաեւ երկայն պոչ մը. ոտքերնին երկու կճղակներու
բաժնուած է: Եզները կը բնակին գոմբու մէջ եւ կ'ուտեն
խոտ, յարդ ու տերեւ: Եզները կը գործածենք արօր կամ
սայլ քաշելու: Անոնց միւր կ'ուտենք խիկ մարթէն տրելի եւ
այլն կը շինենք:

26. Հրահանգ: Կէտերուն րեդ րէտ սա բաւերը: 1. ...
տասը ձեռք չանցնիր: 2. ... նեղին ճար չի կայ: 3. ...
քանի որ կօշիկս նեղ է: 4. ... վա՛յ եկեր բարակ մանողին:
5. ... բարակին հոգին կ'եղէ: 6. ... տառն ոսկի կ'ունե֊
նամ: 7. ... այլ նաեւ Աստուծոյ խօսքով: 8. ... հազար
կայ մէկ չ'արժեր: 9. ... դուն տանձ կը հասկնաս: 10.
... քիչ մը սպասենք: 11. ... որ խօսքս բռնուի: 12. ...
որպէս զի խաղայ: 13. ... չես կրնար քաղել:

Հրահ. 10: Կէտերուն րեդ րէտ րէտ րէտ էն: 1.
Հիւանդանոց: 2. Դպրոց: 3. Թատրոն: 4. Ակոյ, ստա֊
մոքս: 5. Զաղացք, տաշտ, փուռ: 6. Նահատակ կամ մար֊
տիրոս: 7. Թաղէսս եւ Բարթուղիմէոս: 8. Զուր, ծով:

Էջ 50 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

27. Աւագ շաբար: 1. Աւագ շաբար իրիկու, Օննիկ ե֊
կեղեցիէն տուն եկաւ հօրը հետ: 2. Ընթրիքը պատրաստ էր,
Օննիկ տեսաւ սեղանին վրայ շարուած՝ ուտիքի կերակուր֊
ներ՝ հաւիթ, մածուն, պանիր ու իւղով տապկած սպա֊
նախ: 3. Մեծ ախորժակ ունէր ուտելու, վասն զի ամբողջ
եօթը շաբար պաշք կեցած էր: 4. Սեղան նստան ամէնքը,
միայն Օննիկ ոտքի վրայ կեցած՝ բոսա Տէրունական աղօթ֊
քը, յետոյ նստաւ հօրը քով եւ ընթրեց: 5. Ընթրիքէն վերջ
հրաման առաւ ու գնաց պառկեցաւ իր անկողնին մէջ:

6. Սրտին մէջ ուրախութիւն մը կը զգար՝ մտածելով որ միւս
օրը Զատիկ է, նոր հագուստներ պիտի հագնի եւ կանուխ
եկեղեցի պիտի երթայ Յարութեան Դիրքը կարգալու հա֊
մար:

28. Հրահանգ: Խտերն ամբողջանող մտերն էն: 1. քան
հեռի բարեկամը: 2. ասոր համար զբօսանքէ պիտի զրկուի:
3. ուրեմն մեկնինք: 4. բիրը ձեռքէդ մի՛ ձգեր: 5. դպրոց
մտայ: 6. մարդ ըլլայ: 7. ոտքս սահեցաւ ու ինկայ: 8.
սափրիչին կտրել տուր: 9. ոտքին: 10. հաց մի՛ ուտեր:
11. Աստուած քեզի երկուք տայ: 12. ձեզի պէս անձնուէր
բարեկամ մ'ունիմ: 13. մեղանը թափեց:

Հրահ. 11. Կէտերուն րեդ րէտ րէտ էն: 1. Յա֊
փըշտակել: 2. Արածել: 3. Կրկնել: 4. Ընտելացնել: 5.
Խնայել: 6. Մակրթել: 7. Խաշել: 8. Բամբասել:

Հրահ. 12. Քաղաքական, աշխարհական, տնտեսական,
վարչական, դպրոցական: 2. Ծովային, բուսային, ընկերային,
լեռնային, հանքային: 3. Փառաւոր, մեծաւոր, փոքրաւոր,
լուսաւոր, մեղաւոր: 4. Արծաթեղէն, ոսկեղէն, խմորեղէն,
լուսեղէն, հողեղէն: 5. Փղոսկրեայ, վուչեայ, ադամանդ֊
եայ, պղնձեայ, արծաթեայ: 6. Արամեան, Գունեան, Վէմ֊
եան, Թորգոմեան, Դաւթեան:

Էջ 52 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

30. Պատասխաններ: 1. Պարգեւարաշխութեան առջի
օրը, Ա...դպրոցին մէջ աշակերտներ մեծ ոգեւորութիւն ցոյց
կուտային: 2. Յաջողակ աշակերտներն իրարու կ'ըսէին թէ
որովհետեւ ժրջան եղած էին տարին ի բուն, կը յուսային
շատ մը պարգեւներ ու պսակներ առնել եւ իրենց ծնողքին
ուրախութիւն առթել: 3. Անհոգ աշակերտը կ'ըսէր թէ
քանի մը գրքի կամ պատկերի համար այսքան իրարանցում
չարժեր, եւ թէ ինք՝ հանգիստ ժամանակ անցընելով փոյթ
չըներ շատ աշխատելու: 4. Պարգեւարաշխութեան օրն
Հրաչեայ եւ Ղեւոնդ յաջողակ հաշակուելով շատ մը պար֊
գեւներ կը ստանան, խաչ, պսակ, մրցանակ, գիրք, պատ֊
կեր եւն. եւ ամէն ոք կը շնորհաւորէ զիրենք: 5. Հրանտ
անձկութեան մէջ էր եւ ցաւ ու զղում կը զգար, ինքն ալ
մրցանակ առնել կը ցանկար: Մօրը խոստացաւ այնուհետեւ
աշխատիլ ու ժամանակը պարագայ չանցունել: 6. Այս ման֊
րազէպէն սա՛ բարոյականը կրնանք հետեւեցնել թէ աշխա֊

տասներն օր մը իր ջանքերուն պտուղը վայելելով՝ կը հրճուի, մինչդեռ ծոյն ու զբոսասէրը այդ հաճոյքէն վուրկ կը մնան ու դժբախտ կ'ըլլան:

Ծանօթութիւն. Այս դրութեամբ, հատուածներէ հարցումներ քաղելով՝ կը վարժուին գտնել պարբերութիւններ և տակաւ իւրացնել անոնց իմաստն ու հոգին, յետոյ նոյն հարցումներուն պատասխանել՝ իրենց ծանօթ, դիւրին բառերով և պարզ ու ընտանի բացատրութեամբ, կը յանձնարարենք յաճախել այս վարժութիւններն՝ արձակ Թէ ոտանաւոր հատուածներու վրայ:

31. Պարզեալաբաշխութիւնը (համաօրոշակ): Ա... զարուցի պարզեալաբաշխութեան նախընթաց օրը քանի մը աշակերտներ կը խօսակցին: Հրաշեայ ու Ղեւոնդ լիայոյս են թէ մրցանակ պիտի առնեն եւ ասով հաճոյք պիտի պատճառեն իրենց ծնողքին: Իսկ Հրանտ կարեւորութիւն չի տար այս ամենուն, եւ կը պարծի թէ նախամեծար կը համարի հանգիստ անցընել իր ժամանակը: Յաջորդ օրն Հրաշեայ ու Ղեւոնդ կը վարժաորուին ու կը փառաւորուին, մինչդեռ Հրանտ կը արտմի, կը գղջայ իր ըրածին վրայ եւ կը խոստանայ մօրը՝ այնուհետեւ աշխատիլ:

Հրանտ. 13. Կեդրեան Կէդրէ + աս Բաւերը: 1. Գիւղ: 2. Գիւղախումբ: 3. Քաղաք: 4. Երկիր: 5. Պետութիւն: 6. Մայրաքաղաք: 7. Սրուարձան:

Գ. Շ Ր Զ Ա Ն

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԷԶ 53 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

1. Բարի տղան: 1. Բարի տղան, առաւօտուն արթննալուն պէս, կը ըւացուի, կը սանտրուի, կը հագուի ու աղօթք կ'ընէ: 2. Պատկառօտ զիրքով կը կայնի կամ կը ծնրադրէ, ձեռքերը կուրծքին վրայ կը դնէ խաչաձեւ, բոլոր ուշի ամփոփած՝ աչքերը կ'ուզէ գէտ ի վեր եւ 3. Կ'ըսէ. Աստուծոյ ան աղօթք, այսպէս:

Փա՛ռք Հատեղծողիս ու քուն անուշակ Տըւաւ աչքերուս. արթնցուց հիմակ,
Ծագեց իմ վրայ կարմիր արեւիկ,
Ինձ քաղցրիկ բարեւ տըւաւ իմ մայրիկ:
Հայրս համբուրելով առաւ զիս իր գիրկ
Ինչպէս կը գգուէ հովիւր գառնիկ:
Աստուած իմ եւ Տէր, մինչեւ այս կէտիս,
Դո՛ւն ես պարարտաւոր իմ ամէն բարիս,
Տո՛ւր որ անմեղիկ մընամ մշտական,
Շատին սիրելի, Քեզ հաճոյական:

Ծան. Դաստուն կրնայ աշակերտներուն հասակին յարմար ուրիշ աղօթք մը զրել տալ:

2. Ագանութիւն: 1. Գեղացի մը իւր վարձած ագարակին մէջ գեղեցիկ խնձորենի մ'ունէր: 2. Ամէն տարի անոր պտուղն մաս մը ընծայ կը զրկէր ագարակատիրոջ: 3. Բայց ան դժգոհ էր նոյն պտուղէն մաս մը միայն իր ձեռքն հասնելուն համար, եւ ծառը փոխադրել կուտայ իր պարտէզը որպէսզի բոլոր պտուղն իրեն մնայ: Բայց խնձորենին որ հինաւոր էր ծառ մ'էր, տեղէ տեղ փոխադրուելով՝ չուտ մը չորցաւ եւ ա՛լ պտուղ չտուաւ: 4. Ագարակատէրն այն ատեն գղջաց իր ագահութեան համար ու ըսաւ. «Ի՞նչ անմտութիւն ըրի, չատ վաստկիլ ուզելով թէ՛ ծառը կորսնցուցի եւ թէ՛ պտուղները: 5. Ագահութիւնը մարդս կը կործանէ:

3. Գեղացիին ու ակնունք: 1. Գեղացի մը, տեսնելով որ ծերերն ակնոց կը գործածեն կարգալու համար, ուղեց հատ մը գնել որպէս զի ինք ալ կարգայ: Ուստի մօտախայ քաղաքը ակնոցաւաճառի մը կ'երթայ: 2. Ակնոցաւաճառը ակնոց մը կը ցուցնէ եւ գիւղացին քթին վրայ դնելով գիրք մը կ'առնէ, կը բանայ եւ չիտնալով կարգաւ կ'ըսէ. «Այս ակնոցդ լաւ չէ, ուրիշ մը տուր»: Վաճառականը լաւագոյն ակնոցներ կը հանէ, բայց գեղացին նորէն չի կրնար կարգաւ ու չի հաւնիր ակնոցներուն: 3. Այն ատեն ակնոցաւաճառը սրանեղած կ'ըսէ. «Բա՛րեկամ գուցէ կարգաւ չէ՞ք գիտեր: 4. Սիրելիս, եթէ կարգաւ գիտնայի, կը պատառնանէ գեղացին, ինչ պէտք ունէի ակնոց գնելու:»

Ծանօթութիւն. — ՆԱՄԱՍԿՆԵՐ. Նամակ մը գրուող խոսակցութիւն մ'է զոր կ'ունենանք բացակայ անձի մը հետ եւ պէտք է պարունակէ միայն ինչ որ պիտի լռէինք եթէ նոյն անձը մեր բով ըլլար: Պէտք է գոշաշնալ ուրեմն սեռ եւեթեթալ ձեւեր եւ անհասկնալի ու խրճիւն բառեր գործածելէ, այլ պէտք է զրեւ այնպիսի ոճով մը եւ գործածել այնպիսի բառեր որ ըլլան պարզ, բնական եւ հասկնալի: Այսպէս եւ մանաւանդ ընտանեկան ու մտերմական նամակներ որոնց մի քանի օրինակներ գրուած են զրեւելիս մեջ, աւելին չարտոշածիր այս առաջին շրջանին մէջ: Լուրջ ու կարկուտ նիւթերու վրայ նամակներ, պաշտօնական գրութիւններ, առեւտրական թղթակցութիւններ եւն վերապահեալ են յաջորդ շրջաններուն:

Յետագայ առաջին նամակը շարադրել տալէ առաջ, դատարան կը բացատրէ ու կը յանձնարարէ հոգ տանիլ ոճի եւ բառերու պարզութեան, եւ կը խօսի նամակագրութեան վերաբերեալ սա կարկուտ կէտերուն վրայ թէ՛ 1. ինչ խօսի նամակագրութեան վերաբերեալ սա կարկուտ կէտերուն վրայ թէ՛ 1. ինչ պէս պէտք է ըլլայ նամակի թուովը, 2. ինչ է թուականը եւ ո՛ր կը դրուի, 3. ինչ է վերնագիրն եւ ո՛ր կը գրուի, 4. ինչ է նամակին մարմինը, 5. ինչ է վերջապիտակը, 6. ինչ է ստորագրութիւնն եւ ո՛ր կը դրուի, 7. ինչ է Յետ Գրութեանը, 8. ինչպէս պէտք է ծախել ու ծրարել, 9. ինչ է հասցեն եւ ինչպէս կը գրուի: Վերջապէս թէ ինչ ձեւեր գործածել հարկ է գերադասներու, հաւատարմերու եւ ստորագրաներու ուղղեալ նամակներու մէջ:

4. Վանքաւաճառի առաջին նամակը իր հօրեղբօր աղջկան

Կ. Պոլիս, 10 Յունուար 1899.

Սիրելի հօրեղբօրդուստր, (կամ, Սիրելի քոյր) .

2. Առաջին անգամն է որ նամակ կը գրեմ, կ'ուզեմ այս առաջին նամակս քեզ ուղղել: Այսօր դպրոցը դաս առինք թէ ինչպէս կը գրուի նամակը, եւ իսկոյն քեզ յիշեցի:

Մայրիկս տուաւ այս աղբոր թուղթը, հայրիկս ալ խոստացաւ 40 վարա թղթագրողի համար, եւ ահա, մեծ մարդու պէս, նստեմք քեզի կը գրեմ:

3. Միտքս կը բերեմ ինչ որ ըսաւ դասատուն. «Երբ նամակ գրէք, նախ պէտք է մտածէք թէ ինչ գրելիք ունիք»: Իմ գրելիքս սա է. շատ կը սիրեմ քեզ, ուրախ եմ որ նամակ կը գրեմ, եւ շատ գոհ պիտի ըլլամ եթէ պատասխան գրես եւ նամակատան ցրուիչն ինծի նամակ մը բերէ, վրան իմ հասցէս գրուած:

4. Հիմա . . . ինչպէս վերջացնելու է: Գիրք մ'ունիմ որուն մէջ կայ նամակի վերջաւորութեան օրինակներ: Ահա կը կարգամ. «Ընդունեցէք խորին մեծարանաց հաւատարմութիւնս: Զէ՛, սա չըլլար, սա ձեւը մեծերու կամ գերազանցներու կ'ուղղուի: Իրաւ, դուն ինձմէ մեծ ու խելացի ես, բայց գերազանց իմաստն այդ չէ: «Ընդունեցէք յարգանաց ողջոյններս.» Ա՛ս ալ չըլլար, սա ձեւն ալ շատ ընտանի չեղողներու կը վայել: «Մնամ համակիր սրտիւ:» Այս ձեւն ալ չի յարմարիր, վասն զի ստորագրաներու յատուկ է: Գրեմ պարզապէս թէ՛ Ընդունէ՛ սիրալիր բարեւնեհս ու համբոյրներս:

Սիրական եղբայրդ

Վահրամ

5. Ագնիւ Օրիորդ Զարուհի Գրիգորեան

Պրուսա

14. Պահարան կամ արտաքին մաս նշանակող բառեր. 1. Կեղեւը, 2. Պեղը, 3. խեցին, 4. Կեղեւը, 5. մորթը, 6. փեմկը, 7. ծածկոցը, 8. կողբը, 9. պատեանը, 10. երեսը, 11. տուփը, 12. խորիւր, 13. պահարանը, 14. ծածկոցը, 15. քոյր, 16. ապարոյր, 17. պատանը:

Էջ 54 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԵՒՆ

5. Առիւծն ու մուկը: 1. Մուկերը տեղ մը հաւաքուած կը խաղային. խաղ ու խնդում այնքան առաջ դնաց որ առնոցմէ մին համարձակեցաւ մօտենալ առիւծի մը որ հոն բազմած էր: Մօտենալը բաւական չէր, մինչեւ իսկ առիւծին թաթերուն մէջտեղ հասած էր: 2. Առիւծը կրնար մէկ հարուածով ջախջախել զայն, բայց վեհանձնաբար չնորհեց անոր կեանքը եւ ազատ թողուց: 3. Ուրիշ օր մը փորձանք մը եկաւ առիւծին գլխուն. — անտառէն դուրս շրջադայած

պահուն, յանկարծ բռնուեցաւ ցանցի մը մէջ զոր լարած էր որսորդը: Առիւծը անհեղ մռնչիւններով կը թնդացնէր անտառը, կը տապալկէր ու կը ջանար ազատութիւնը ձեռք բերել, բայց ի զո՛ւր: 4. Միևիկը լսելով անոր աղիողորմ ճիւղերը, կը յիշէ անկէ վայելած երախտիքը, օգնութեան կը հասնի եւ կ'ազատէ իր բարեբարը՝ ակռաներովը ցանցին թելերը կրծելով: 5. Երբ պէտք ըլլայ, բարիք ըրէք, փոխաբէնը օր մը կ'առնէք:

6. Մալ Աբելի: Ագամի առաջին օրդիներն էին Աբէլ ու Կայէն: Աբէլ բարեբարոյ ու պարկեշտ հովիւ մ'էր, իսկ Կայէն երկրագործութիւն կ'ընէր եւ բնաւորութեամբ վայրենի, կոշտ ու նախանձոտ էր: 2. Ասոնք իրենց հօր օրինակին հետեւելով՝ Աստուծոյ զոհ կը մատուցանէին ի նշան երախտագիտութեան: Առաջինն իր հօտին ամենէն սիրուն գառնակները կ'ընծայէր Աստուծոյ. իսկ Կայէն՝ իր արտին պղտուղները: Աբէլի զոհերն առաւել հաճոյ էին Աստուծոյ քան Կայէնինները: 3. Ուստի Կայէն կը նախանձի եւ գաղտուկ տեղ մը իր եղբայրը դաշտ կը տանի, կը սպաննէ: 4. Այն ատեն Աստուծոյ կ'անիծէ Կայէնը որ կը սկսի երկրին վրայ աստանդական չրջի՝ խղճի խայթէն տանջուելով: 5. Վերջը քաղաք մը կը շինէ Կայէն՝ որպէս զի հոն ապաւինի եւ մարդոց ատելութենէն ու վրէժխնդրութենէն ազատ մնայ: Բայց օր մը որսորդի մը նետէն կը սպաննուի:

7. Կառք: 1. Թագաւոր մը, որ նշանաւոր էր իր բարութեամբ, օր մը բազմաթիւ իշխաններու եւ պաշտօնականներու հետ ոսկերչի մը խանութ գնաց գոհարեղէններ գնելու համար: Դուրս ելած միջոցին, ոսկերչին անոր կ'ըսէ կամացուկ մը. «Տէ՛ր արքայ, թանկագին մատանի մը կորսուած է, անշուշտ եմ թէ ձեր հետեւորդներէն մին գողցեր է. կ'աղաչեմ, խորհուրդ տուէ՛ք ինձ, ի՞նչ ընեմ: 2. «Հաղարտեցէ՛ք, կ'ըսէ թագաւորը»: Եւ ետ դառնալով կը մտնէ խանութը: «Սա սեղանին վրայ աւազով լի կու՛մ մը գրէք», կ'ըսէ վաճառականին: Հետեւորդները զարմացած՝ իրարու կը նայէին ու բան մը չէին հասկնար թագաւորին այս ընթացքէն: 3. Թագաւորը յարեց. «Պարոններ, հոս մատանի մը գողցուած է, յանցաւորը ձեր մէջ է: Ձեմ ուզեր որ իր յանցանքն երեւան ելլէ եւ ամօթահար ըլլայ, բայց կ'ուզեմ որ իր յանցանքը դարմանէ: Այժմ ամէնքս ալ կարգաւ այս կու՛մին մէջ պիտի մտնէք գոց ձեռքերնիս: Աւազին մէջ ձայն

չպիտի հանէ մատանին զոր գողցողը հոն պիտի դնէ:» 4. Թագաւորը ինք սկսաւ եւ ամէնքն ալ անոր հետեւեցան: Յետոյ կու՛մը պարպուելով մատանին գտնուեցաւ աւազին մէջ: 5. Շատ անգամ քաղցրութեամբ աւելի լաւ կը յաջողինք յանցանք մ'ուղղելու, քան թէ խստութեամբ:

Հր, 15. Ամբողջացնող մասերն են. 1. ... որպէս զի հանգիստ սպրիս ծերութեանդ ատեն: 2. ... Գուցէ Թուսաւոր ըլլայ: 3. ... սրպէս զի ուրիշներն ալ քեզ հաճելի ըլլան: 4. ... դո՛ւն ալ դժբաղդ ըլլաս: 5. ... չորսան: 6. ... Թէպէտ և քննութեանց մէջ յաջողակ էի: 7. ... անոր համար կը տրտմի:

Էջ 55 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

8. Տօնի առթիւ շնորհաւորութիւնս առ մեծ հայրն.

Կ. Պոլիս, 6 Փետրուար 1892

Սիրելի հաւս,

2. Երեք տարի չի կայ որ դպրոց կ'երթամ եւ ահա կը սկսիմ գիր սորվիլ: Ինծի ըսին թէ վաղը քու անուանդ տարեդարձն է. կ'ուզեմ նամակով շնորհաւորել տօնդ: 3. Այս տարի քիչ մը խոշոր կը գրեմ, բայց պիտի աշխատիմ որ կամաց կամաց վարժուիմ աղուոր գրելու: Դալ տարի, նամակս գեղեցիկ պիտի ըլլայ թէ՛ գրով եւ թէ՛ ոճով: 4. Կը շնորհաւորեմ տօնախմբութիւնդ եւ շատ տարի կը մաղթեմ քեզի: 5. Ձեռքերդ կը համարւում կարօտով:

Թոռնիկդ Զարեհ

6. Առ սիրելի հաւս, Կարապետ աղա Ռուբինեան

Զմիւռնիա

9. Անմեղ ստախոսութիւն: 1. Կոյր ծերունի մը ու իր թոռնիկը միամիտօք մնացած էին աշխարհիս վրայ: Ծերունին չէր կրնար աշխատիլ ու ապրուստ հոգալ՝ վասնզի կոյր էր եւ մարմնով անկար, իսկ մանկիկը դեռ շատ փոքր էր եւ չէր կրնար ծառի աշխատութեան տոկալ: Միասին կը թափառէին դռնէ ի դուռ եւ հաց կը մտրային: 2. Օր մը, յոգնած, նստաւ ճամբու մը եզրը. «Անօթի՛ եմ, ո՛րդեակ, ըսաւ ծերունին, հաց ուտե՞նք: — Այո՛, սիրելի պապս, ուտե՛նք» եւ թոռնիկն հանեց պայուսակէն ինչ որ կար մէջը, աւա՛ղ, չոր հացի պատառ մը միայն: Մանկիկն ինքն ալ շատ անօթի էր, սակայն ամբողջ հացի պատառը ծերունին ափին մէջ դրաւ: Դուռ ալ բաժինդ առի՛ր, հարցուց ծեր կոյրը: — Այո՛ սիրելի պապս, այդ քու բաժինդ է:» Եւ ծե-

ըունին կերաւ՝ անկասկած այդ անմեղ ստախոսութենէն։ 3. Ճամբան ամայի էր, ոչ ոք տեսաւ մանկան ըրած զոհողութիւնը, բայց իր սրտին մէջ ձայն մը լսեց, շատ քաղցր ձայն մը որ կ'ըսէր. — Ապրի՛ս, տղաս, շատ լաւ ըրիր։

10. Զարակն ու ճպարտը. 1. Զուլթակահար մը կը նուագէր հանգէսի մը մէջ։ Ներդաշնակ ու դեղեցիկ ձայներ կը թրթռային նուագարանէն. իր ճարտար ձեռքին մէջ, դործիքը կարծես շունչ եւ հոգի առած՝ կը դեղգեղէր իրրեւթռչնիկ, եւ զմայլմամբ կը համակէր ունկնդիրներ որոնք անզուսպ ծափահարութեամբ ու կեցցէներով կը գոռացնէին սրահը։ Ճպտոն ըսաւ Զուլթակին. «Կը լսե՞ս, ընկեր, ի՛նչպէս կը զմայլին վրաս։ Կ'երթամ կուգամ, կ'ստոնստեմ. ի՛նձ կը պատկանի այս յաջողութեան փառքն ու պատիւը։ — Խե՛նդ պատասխանեց Զուլթակը, իմ թեւերս են որ ձայն կը հանեն, իմ փո՛րս է երգողը, զի՛ս կը ծափահարեն։ — Գնա՛ր բանդ, մեծ փոքր պարոն, հպարտին մէկն ես դուն։ — Դո՛ւն ալ վտիտ մարմիկ, որ խենդի պէս կը ցատքաւտես լարերուս վրայ, անպարծիւ մէկն ես։» 3. Նուագը կ'աւարտէր, ճարտար արուեստագէտը ճպտոն ու Զուլթակը տեղաւորեց տուփին մէջ ու փակեց զայն։ Երկու պարծենկոտները լռութեան մատնուեցան եւ վիճարանութիւնը վերջացաւ։ 4. Աշխարհիս մէջ կան մարդիկ այնքան տխմար որ իրենց վերադրելով կը պարծին ուրիշներուն արժանիքով։

Հր. 16. Դոշականները դուռն ած են. (դատաւուն Զող կազմէ պարբերութիւնները)։ 1. Թագաւոր, կայսր, ինքնակալ, են։ 2. Զինուոր։ 3. Հրամանատար։ 4. Զօրավար։ 5. Ատենուպետ։ 6. Խորհրդական։ 7. Նախարար կամ փոխարքայ։ 8. Բաղարքապետ։ 9. Տնօրէն կամ տեսուչ։ 10. Դեսպան։ 11. Գործադատար։ 12. Պատուիրակ, հրեշտակ, բանագնաց կամ պատգամաւոր։

ԷՁ 56 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

11. Երեք մեծ բժիշկներ. 1. Հռչակաւոր բժիշկ մը, Տիւմուլէն անուն, մեռնելու վրայ էր։ Իր անկողինն շուրջը խռնուած էին շատ մ'արհեստակիցներ՝ մեծանուն հիւանդին ընծայելու համար հարկ եղած խնամքը։ Խորհրդակցութիւններ կ'ընէին ու դեղեր կուտային։ 2. «Բա՛րեկամներ ըսաւ հիւանդը տկար ձայնով, կը զգամ թէ մահս մօտ է։ Բայց բան մը կայ որ զիս կը մխիթարէ. ինձմէ վերջ կը թողում երեք մեծ բժիշկներ»։ 3. Որովհետեւ ներկայ բժիշկներէն իւրաքանչիւրը կը յուսար թէ ինքն է այդ երեք բժիշկներէն

մէկը, ամէնքն ալ մօտեցան անկողնոյն եւ ըսին. «Սիրելի եւ հոյակապ պաշտօնակից, կ'աղաչենք, այդ երեք բժիշկներուն անունն ըսէք, ձեր վկայութիւնը պատուոյ տիրողս մը պիտի ըլլայ անոնց համար»։ 4. Տիւմուլէն ըսաւ յայնժամ. «Առաջինն է մաքրութիւն, երկրորդը՝ չափաւորութիւն, երրորդը՝ մարմնամարզ»։

12. Նամակ աս. ուսուցիչն։

1. Կ. Պոլիս, 3 մարտ 1892.

Սիրելի ուսուցիչ.

2. Հօրեղբայրս, որ Իւսկիւտար կը բնակի, հրաւիրած է մեզ իր տօնախմբութեան որ առաջիկայ երկուշաբթի օր է։ Կ'աղաչեմ որ արտօնէք ինձ նոյն օրը բացակայ գտնուելու։ 3. Իրաւ, զուարճութեան պատճառաւ է որ ձեզմէ թոյլտուութիւն կը խնդրեմ, բայց ծնողքս չեն կրնար զիս տունը մինակ ձգել, մանաւանդ որ հօրեղբայրս ալ շատ պնդած է զիս միասին տանիլ. արդ, կը յուսամ թէ պիտի հաճիք արտօնութիւն տալ ինձ։ 4. Կը խոստանամ, սիրելի ուսուցիչս, շարժուման մէջ լաւ աշխատելով՝ կորուսած ժամանակս շահիլ եւ ասով երախտագիտութիւնս յայտնել ձեր բարեսրտութեան համար։

5. Ձեր խոնարհ ու անձնուէր աշակերտը

Ղուկաս։

6. Մեծայարգ Տիրան Սուրէնեան. Աստ։

13. Ջրեղեղ։ 1. Սեթի սերունդը մինչեւ վերջն առաքելի չմնաց, Կայէնի որդիներուն հետ յարաբերութիւն հաստատելով՝ Աստուծոյ պաշտօնը մոռցաւ ու հետզհետէ վատթարացաւ, այնպէս որ բոլոր երկրիս վրայ անզգամութիւն եւ անօրէնութիւն տիրեց։ 2. Այն ատեն, Աստուած որոշեց ջնջել մարդկային ազգը։ 3. Միայն Նոյ նահապետ հաւատարիմ կը մնար Աստուծոյ եւ իր նախնեաց բարեպաշտութիւնը կը պահէր։ 4. Ուստի, Աստուած անոր յայտնեց թէ ընդհանուր ջրհեղեղով մարդիկը բնաջինջ պիտի ընէ, եւ պատուիրեց որ մեծկակ նաւ մը կամ տապան մը շինէ։ Նոյ կատարեց Աստուծոյ պատուէրը եւ իր ընտանեօք տապանը մը տաւ՝ հետն առնելով ամէն տեսակ կենդանիներէ մէյմէկ զոյգ։ 5. Պատուհասն սկսաւ, անձրեւը հեղեղի պէս կը վազէր քառասուն օր, եւ ծովուն յորդահաս ջուրերը բոլոր եր-

կիրն ողորդելով՝ ամենաբարձր լեռներէն տասնեւհինգ կան-
գուն վեր ելան: Բոլոր մարդիկ ու կենդանիներ ծովամոյն
եղան: Տապանը միայն կը ծիար այս ահագին ծովուն վրայ:
6. Վերջապէս ջրերը քաշուելով՝ տապանը Արարատ լեռին
գագաթը կը կենայ: Նոյ կ'արձակէ ագաւս մը, հասկնալու
համար թէ ջրերը ցամքե՞ր են: Ագաւսը չգարձաւ: Ապա,
քանի մ'անգամ, աղանի մը դուրս հանեց եւ թռչունն ե-
կաւ, ձիթենիի ոտը մը կտուցն առած: 7. Այն ատեն Նոյ
նահապետ տապանէն ելլելով՝ Աստուծոյ զոհ կը մատուցա-
նէ դալարաւէտ խորանի մը վրայ եւ իր երախտագիտու-
թիւնը կը յայտնէ: 8. Աստուած խոստացաւ անոր սերունդը
պահպանել եւ ի նշան խաղաղութեան ծխածանը ցուցուց:

Հր. 17. Խօսքն ազգու ընծայող բառերն են. Գեղեցիկ, հիսնալի և նագե-
լաշուք, անմասն, զեղատեսիլ, անխորժ, դժուար, զմայլելի, երկայն և չող-
ջողուն:

ԷՋ 57 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

14. Մտքի արթնութիւն. 1. Սենեկին մէջ, բաց պատու-
հանին մօտ, Մարիամ կ'աշխատի ասեղնագործութեան: Անոր
առջեւ խոշոր կատու մը կը լիզէ իր ձագը որ կծկտեր նստեր
է մօրը գոգը: 2. Յանկարծ ճնճղուկ մը սենեակէն ներս կը
մտնէ. խեղճ թռչունն ահաբեկած՝ թեւերով կը թափահարէ,
պատերուն կը զարնուի, ահուգողէն կը շուարի եւ նուաղած
գետիկ կ'իյնայ: Կատուն կը տնկուի, մէկ ոտտիւնով կը նետ-
ուի անոր վրայ: մաշ կը մնայ որ իր թաթով պիտի չար-
չըրկէ, պիտի սպաննէ խեղճ թռչունը: 3. Մարիամ խոկոյն
ձեռքին կարը կը ձգէ եւ ոտք կ'ելլէ: Անձկութեան մէջ է,
ի՞նչ ընելու է: Եթէ կատուն թաթերէն առնել ուզէ թռ-
չունը, գուցէ անոր փոքրիկ մարմինը ճանկաւորուի: Այն ա-
տեն գաղափար մը կը յղանայ: Շուտ մը կատուն ձագը կը
բռնէ, եւ պատուհանէն դուրս երկնալով՝ այնպէս կը ձե-
ւացնէ թէ վար նետել կ'ուզէ: Մեծ կատուն կը տեսնէ այս
ամէնը, որսը կը թողու եւ իր ձագը փրկելու կը փութայ:
4. Մարիամ վեր կ'առնէ ճնճղուկը, իր ձեռքին մէջ կըզգայ
անոր փոքրիկ սրտին ուրոփումը, կամացուկ մը համբուրելով
զայն, կը գնէ պատուհանին վրայ, ուսկից հէք անասնիկն
զուարթ ճիչ մ'արձակելով կը թռչի եւ կ'ազատի:

15. Կրկնակ խրատ: 1. Դեռատի սպասաւոր մը, Պետ-
րոս, շատ անգամ իր տիրոջ կողմէ պտուղ կամ երէ կը բե-
րէր Պ. Ա...ին: Պ. Ա... որ հարուստ՝ բայց կծծի մարդ

մ'էր, բնաւ պարգեւ չէր տար Պետրոսին: 2. Օր մը Պետ-
րոս նորէն կուգայ Պարոնին տունը եւ անքաղաքավար կեր-
պով կ'ըսէ. «Ա՛ռ, նապաստակ մ'է՛ գոր տէրս զրկեց:» —
Այդ ի՞նչ կոչտ վարմունք է, կ'ըսէ Պ. Ա. . . քաղաքավա-
րութիւնը կը պահանջէ որ վայելուչ դիրքով ներկայանաս:
Կեցի՛ր, քեզի խրատ մը տամ: Եկո՛ւր, սա տեղ թիկնաթու-
ռիս վրայ նստէ: Սեպէ՛ թէ դուն ես էֆէնտին, ես ալ սպա-
սաւոր մը, եւ տե՛ս, ի՞նչ կերպով վարուելու էիր: 3. Պա-
րոն Ա... ձեռքը կ'առնէ նապաստակը, քաղաքավար կեր-
պով մը կը մօտենայ ու կ'ըսէ. «Էֆէնտի, այս նապաստա-
կը տէրս զրկեց, խնդրելով որ շնորհ ընէք ընդունիլ իրեւ
ընծայ:» 4. Այն ատեն Պետրոս թիկնաթուռին մէջ բազմած,
«Շնորհակալ եմ, Պետրոս աղբար,» կ'ըսէ եւ ձեռքը գրպա-
նը տանելով, «Ա՛ռ սա հինգնոցը եւ խաճկէ մը խմէ:»

16. Կաղանդի առօրին. նամակ առ. Կնքահայրն:

Կարին, 26 Դեկտ. 1892.

Սիրելի կնքահայրս,

2. Բարեղէս առիթէն օգուտ քաղելով՝ ուզեցի Ձեզ
նամակ գրել: Նամակագրութեան գիրք մը ձեռք առի եւ
սկսայ շնորհաւորական նամակ մ'օրինակել: Շատ աղուոր օ-
րինակներ կային անոր մէջ, բայց ես չէի հասկնար ինչ որ կը
գրէին: Ասոր համար, մէկդի դրի գիրքը, խորհելով որ թէ-
պէտ իմ գրելիքներս գեղեցիկ ո՞՞ մը չպիտի բռնենան, բայց
պարզ ու բնական պիտի ըլլան եւ անկեղծ սրտէս պիտի
բլլան: Կը շնորհաւորեմ նոր տարին, եւ կը մաղթեմ որ յա-
ռաջիկայ տարի այնքան քաջաւորջ ու երջանիկ ըլլաք որքան
ես կ'ըզձամ: 4. Հայրիկս ու մայրիկս շատ բարեւ կ'ընեն:
Ե՛ս ալ, սիրելի կնքահայրս, կը համբուրեմ Ձեր ձեռքեր:

5. Ձեր սիրական սանիկը

Միհրան

6. Մեծապատիւ Ս. Թադւորեան, Բաղէշ:

Հրահ. 17. Համեղ, հիւթեղ, զօրեղ, հանճարեղ, զունել: 2. Թաւուտ, ապա-
ւաթուտ, Ժայռուտ, վիմուտ, քարուտ: 3. Քոստո, բորոտ, հողոտ, փոշոտ, տնե-
ղոտ: 4. Վախկոտ, ամէկոտ, դանդաղկոտ, խպնկոտ, դեղնկոտ: 5. Խոզենի,
խնձրենի, տանձենի, նարնջենի, ԹՅենի: 6. Հացի, բարտի, ուռի, այծի:
բ

17. Սկիւռն ու բնառաւորք։ 1. Սկիւռն մը ծառին վրայէն ինկաւ ընծառաւորի մը թաթերուն մէջտեղ։ Ընծառաւոր տեսնելով որ խեղճ անասնիկը վախէն կը դողդղայ, զթաց անոր ու ըսաւ. «Կեանքդ կը շնորհեմ, բայց պայման մը ունիմ. ըսէ՛, տեսնեմ, ինչո՞ւ այդքան զուարթ ես դուն, մինչ ես տրտում տխուր եմ միշտ»։ 2. «Ձեր կամքին հնազանդելու պատրաստ եմ. ըսաւ սկիւռն, բայց նախ ներեցէք որ սա ծառին դագաթին ելլեմ»։ — Մագիւններէս կը վախնա՞ս յարեց ընծառաւորը, լա՛ւ, գնա՛, ելի՛ր։ Սկիւռն ճարտարօրէն մագլցեցաւ ծառն ի վեր։ «Տեղաւորուեցա՞ր»։ — Այո՛ւ։ — Խօսէ՛ ուրեմն։ — 3. Չուաթ եմ, վասն զի մարդու գէշութիւնն չեմ ընկր։ Ծառերուն վրայ պտըտած առնետ թռուչունները կ'ըսեն իրարու, մեր բարեկամ սկիւռն է։ Այս խօսքը կ'ուրախացնէ զիս, վասնզի կըզգամ թէ կը սիրուիմ։ Սակայն դուք, տէր իմ, կենդանիներ կը հալածէք, կը սպաննէք ու կ'ուտէք։ Ձեզմէ կը վախնան ու կը փախչին։ Դուք տրտում էք, վասն զի կը զգաք թէ տտելի էք»։ 4. Չարերը բնաւ երջանիկ չեն։

18. Այ ու ձախ ձեռքերը։ 1. Օր մը աջ ձեռքն ըսաւ ձախին, «Խոստովանէ, քոյր իմ, թէ Աստուած քեզ ինձմէ շատ ստորադաս տեղծած է։ Կարել, գրել, գծագրել եւ ամենէն գգուար ու նուրբ գործերը կատարել ինծի յատուկ է։ Մարդը շարունակ իս կը գործածէ. առանց ինծի, ի՛նչ պիտի ըլլար իր վիճակը։ Դո՛ւն, սակայն, դո՛ւն քուրիկս, տգէտին մէկն ես, եւ խօսքը մէջերնիս, քիչ մ'ալ ծոյլ ես»։ 2. Ձախ ձեռքը պատասխան տուաւ այսպէս. «Ո՛չ թէ Աստուած, այլ մարդն է որ խորութիւն դրեր է մեր մէջ։ Եթէ ե՛ս ալ քեզի պէս փայլուն կրթութիւն մ'առնէի, անշուշտ քեզի չափ արժէք կ'ունենայի։ Ես ծոյլ չեմ, քանի որ քեզի օգնութեան կը հասնիմ երբ ինծի կարօտ ըլլաս։ Իրաւ է որ համեստ ընկեր մ'եմ քեզի, բայց դուն ալ, առանց ինծի, չես կրնար ըլլալ։ Եթէ ես պատառաքաղը չընեմ, դուն ի՞նչպէս պիտի կտրես դանակով։ Եթէ ես չըլլամ, կրնա՞ս լուացուիլ։ 3. Այս ամէնը գիտնալով՝ չափդ ձանձցիր, այսուհետեւ խաղաղ ապրի՛ր. իրրեւ երկու քոյր, սիրենք զիրար, օգնենք իրարու, ես նախանձօտ չեմ, դուն ալ հպարտ ու արհաւիրահոտ մի ըլլա՛ր»։

19. Բարեյոնի աշտարակը։ 1. Նոյ երեք որդի ունէր, Սեմ, Գամ, Յաբեթ։ Ասոնց զաւակներն ու թոռներն Արաւոտեան աշտարակէն ելլելով՝ Սենաարայ դաշտը բնակելու իջան։ Ամէն մէկ նահապետ իր տան տէրն ու իշխանն էր, ամէնքը նոյն լեզուն կը խօսէին։ Բայց մարդիկ հետզհետէ ա՛յնքան շատցան որ իրենց բնակած երկրին մէջ ուտելու բաւական մնունդ չգտան եւ ոչ արօտներ՝ իրենց խաշանց համար։ Ուստի աւելի ընդարձակ ու բարեբեր հողեր փնտռելու ելան։ 2. Սակայն, իրարմէ բաժնուելէ առաջ, ուղեցին աշտարակ մը շինել որու գագաթը մինչեւ երկինք պիտի հասնէր՝ իրրեւ յիշատակ իրենց բաժանման եւ կեդրոն միութեան։ 3. Անհամար մարդիկ այս չէնքը կառուցանելու զբաղեցան եւ արդէն մէկ մասն աւարտեր էին։ Աստուած աւնոնց ամբարտաւանութիւնը պատժելու համար լեզուները խառնակեց, այնպէս որ բանւորները չկրնայով իրարու լեզու հասկնալ, աշտարակի շինութենէն ետ կեցան։ Այս աշտարակը Բաբելոն (խառնակութիւն) կոչուեցաւ, լեզուներու խառնակութեան պատճառաւ։

Հր. 19. Ածականները վերացեալ ակունակ փոխուած են։ Ճշմարտութիւն, բարութիւն, տգէտութիւն, գեղեցկութիւն, օգնութիւն, եւն։

20. Նամակ մօ. եղբայրն։ Վան, 1 Նոյեմբեր 1899,

Ամենասիրելի եղբայրս,
2. Ձմեռը կը մօտենայ, երէկուքնէ հոս սկսաւ ձիւնել, անշուշտ հող ալ զգալի է ցուրտը, եւ վարժարանի մէջ չես կրնար ուզածիդ չափ կրակին մօտ նստիլ տաքնալ, ինչպէս սովոր էիր ընել։ 3. Խորհեցայ որ բամբակէ գուլպաներդ ա՛լ չեն տաքցներ ոտքերդ եւ փութացի չորս զոյգ բրդէ գուլպայ հիւսել քեզի համար։ 4. Այսօր քեզ կը խրկեմ զանոնք կառապան Գէորգին հետ եւ կը փափաքիմ որ հազնիս ու զիս յիշես, ինչպէս ե՛ս ալ հիւսած միջոցիս անընդհատ քեզ կը յիշէի։ 5. Երբ գուլպաները մաշին ու ծակիլ սկսին, ա՛լ մի՛ հազնիր, զրկէ ինծի որ նորոգեմ, ծակերը լեցնեմ։

6. Գորովալից սրտով եմ կրտսեր քոյրդ

Չարուհի

7. Ազնիւ Պ. Մ. Տէր Գաբրիէլեան, աշակերտ Սանասարեան վարժարանի, Կարին։

21. Գանձանակը: Փոքրիկ Գէորգ բարի ու աշխատասէր տղայ մ'էր. դպրոցին մէջ դասերուն հոգ կը տանէր եւ հայրը շատ գոհ էր իրմէ: Ասոր համար, ամէն շաբաթ քառասուն փարա կուտար անոր, երբ շաբաթական վիճակացոյցը լաւ նիշեր պարունակէր դասերուն ու բարի վարքին համար: Ուրիշ տղաք գուցէ այս քառասուն փարան բանի տեղ չդնէրով՝ ուտելիքի եւ այլ սնտոյ բաներու ծախսէին: Բայց Գէորգ այդպէս չէր մտածեր, գիտէր որ իր ծնողքը հարուստ չէին, եւ թէ տարւոյն մէջ շատ շաբաթներ կան, շաբաթական քառասուն փարա խնայելով տարի մը ետքը բաւական մեծ գումար մը պիտի ունենար: 2. Իր ծնողքին հաւանութեամբ գանձանակ մ'առաւ, որուն մէջ կը ձգէր իր շաբաթականը: Տարեգլխուն բացաւ գանձանակը, եւ որովհետեւ ամէն շաբաթ անխափան դահեկան մը ձգած էր հոն, կը մտածէր որ մէջէն յիսուն երկու դահեկան պիտի ելլէ: Բայց — զարմանալի՛ բան — գանձանակին մէջ հարիւր՝ ճիշդ հարիւր հատ մէճիտլեյի քառասուննոցներ գտաւ: Մինչ Գէորգ աչքերուն չհաւատալով կրկին կրկին կը համրէր, հայրն ըսաւ անոր. «Այդ քառասունեւեւթ դահեկանը, զոր աւելի կը գտնես, քու ստակիդ տոկոսն է զոր մայրդ, մեծ հայրդ ու ես ձգած ենք գանձանակիդ մէջ, տեսնելով որ լաւ հոգ կը տանիս շաբաթականներդ խնայելու: 4. Գէորգ շատ ուրախացաւ: Այն հարիւր դահեկանով գիրքեր, դասական պէտքեր, պատկերներ, կարկինի տուփ մը, ներկ, վրձին եւ այլ պիտանի բաներ գնեց եւ տարին ի բուն գանոնք գործածելով՝ իր խնայասիրութենէն գոհ մնաց եւ միշտ նոյն ընթացքը շարունակեց:

22. Սանդուղը: 1. Սանդուղի մը աստիճաններն օր մը վէճի բռնուեցան: Վերի աստիճանները հպարտութեամբ կ'ըսէին վարիններուն: «Շատ մեծամտութիւն է ինքզինքնիդ մեզի հետ բաղդատել, նայեցէք մենք ինչպէս մաքուր ենք, մինչդեռ դուք՝ ցած ու աղմուտ էք միշտ: Ո՛րչափ տարբեր է կաթնութիւննիս, բնութիւնն զմեզ բարձր ու գերադաս ըրած է, եւ կ'արծես կ'իշխենք ձեր վրայ:» 2. Խեղացի մարդ մը որ անկէ կ'անցնէր, լսեց այս անբարտաւան խօսքերը, ժպտեցաւ ու վեր ի վայր դարձուց սանդուղը: Մարդկային կեանքի մէջ ալ նոյնը կը պատահի շատ անգամ: Անակնկալ դէպք մը կուգայ կը յեղաշրջէ մարդոց վիճակը: Այն ատեն հաւրուստներ կ'աղբատնան ու աղբատները կ'անցնին կը գրա-

ւեն անոնց դիրքը: 4. Մարդ բնաւ պարծենալու չէ իր դիրքին համար:

Հր. 20. Խօսքերն ամբողջացնող մասերն են: 1. ... որ կամիլ կամիլ կը հոսի: 2. ... որ յարատեւութեամբ կը գործէ: 3. ... զոր լաւ չես ճանաչար: 4. ... զորոնք բաղդը չի կրնար մեզմէ խլել: 5. որ մեր պակասութիւնները կը ցուցնեն: 6. ... որ չի գիտեր հնազանդիլ: 7. ... որ կը փայլին երկնքի վրայ:

ԷՋ 60 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

23. Երկու մուրացկաններ: 1. Գարուն է, ցորենի հասկերը կանաչներ են, պտղատու ծառերը ծաղիկներ հագած են: Ճամբու մ'եզրը, կոյր ծերուկ մը, լուռ ու տխուր, ձեռք կը կարկառէ՝ ողորմութիւն խնդրելով: 2. Ուրիշ մուրացկան մը նոյն տեղէն կ'անցնի: Ինքն ալ ծեր է ու թշուառ, եւ շատ անգամ պատառ մը հաց չի գտներ ուտելու: Բայց Աստուած աչք պարգեւած էր անոր: Կը քալէր, գիտնելով դաշտերը որք զուարթ տեսք մ'ունէին, եւ ասով կ'ուրախանար: 3. Արդ, կոյրին առջեւէն անցած պահուն, գթաց անոր: Մօտակայ ագարակէն տասը փարա ողորմութիւն տուած էին իրեն: Բերաւ կամացուկ մը այդ տասնոցը դրաւ կոյրին ափին մէջ, խորհելով որ նա տեսութենէ ալ զուրկ է եւ չի կրնար վայելել զուարթ դաշտերուն հրապուրիչ տեսքը:

24. Ներսէս առ խորհի (նամակ):

1. Սիրելիդ իմ Խորէն,
2. Անցեալ շաբթու զմիշտ կորսնցուցի եւ շատ անգամ պէտքը կը զգամ: 3. Մայրիկս խոստացաւ ուրիշ զմեկին մը գնել, բայց հոս աղէկ տեսակէն չի գտնուիր եւ ես ալ միտք չունիմ այս օրեր քաղաք իջնելու: 4. Կը խնդրեմ որ նամակս ստանալուդ, չուկայ երթաս եւ ինծի աղուոր զմեկին մը գնես: Դիտեմ որ աղէկ տեսակը կը ձանձնաս եւ ընտրութեանդ մէջ չես խաբուիր: Հոգ չէ, թող երկու չեղր միայն ունենայ, բայց կուգեմ որ հաստատուն ու հարազատ անգղիական ապրանք ըլլայ, գինը 8—10 զրուչնոց: 5. Գրաբեր Մակար եղբայր դրամը քեզի կը վճարէ, անոր հետ կը դրուկես զմեկինը: 6. Կանխաւ շնորհակալութիւն յայտնելով՝ եմ անկեղծ բարեկամդ,
Ներսէս

7. Յարգելի Պ. Խորէն Գեղամեան, Կ. Պոլիս:

25. Գեղ օր մը: 1. Առտու մը Յովհաննէս, փոխանակ անկողնէն ելլելով դասերը պատրաստելու եւ դպրոց երթա-

լու, խաբեց մայրն ըսելով. «Փորս կը ցաւի, մա'յրիկ, գլուխս ծանր է, տկարութիւն մը կը զգամ:» Մայրը մտահոգութեամբ պատասխանեց. «է՛հ, տղաս, անկողնիդ մէջ կեցիր, սյուսօր դուրս մ'եկեր:» Եւ ծոյլ Յովհաննէս հեշտօրէն տարածուեցաւ անկողնին մէջ ու նորէն քնացաւ: 2. Կէս օր է, Յովհաննէս որ անօթի է, լսեց սեղանի պատրաստութեան ձայներ: Կը փափաքէր ելլել, սեղանատուն երթալ ու ճաշել: Բայց մայրը խոհեմութիւն սեպեց պատուիրել որ անկողնին մէջ մնայ եւ այլեւայլ բոյսեր ջուրի մէջ եռացնելով՝ բերաւ խմուց: 3. Ժամը տասն է, ո՛հ Յովհաննէս ո՛րչափ կը ծանձրանայ: Անկողնիւ շատ տաք է, մէկ կողմէն միւս կողմ՝ կը դառնայ: Բաց պատուհանէն կը դիտէ կապոյտ երկինքը, ձայներ կը լսէ. իր ընկերներն են որ դպրոցէն կը դառնան, ուրախ զուարթ են վասն զի լաւ աշխատած են: Յովհաննէս կը մտածէ թէ հիմա պիտի երթան ծառերուն տակ խաղալ զուարթօրէն: 4. Մայրը ներս կը մտնէ, նորէն բաժակ մը դեղ կը բերէ: «Ինչպէ՞ս եղար, Օննիկ, փորիդ ցաւն անցա՞ւ:» Եթէ ես ըլլայի Յովհաննէսին տեղ, իսկոյն կը պատասխանէի, — Մայրիկ, ես հիւանդ չեմ, սուտ խօսեցայ, գէշ ըրի գիտեմ, ներէ՛ յանցանքս, վասն զի հոգ պատճառեցի քեզի: Օրն իրուն անկողնի մէջ մնալս արդէն ծանր պատիժ մը եղաւ ինծի:»

26. Աբրահամին գոհր: 1. Աստուած, փորձելու համար Աբրահամի հնազանդութիւնը, հրամայեց մօտակայ լեռ մը ելլել եւ Իսահակ որդին Իրեն զոհ մատուցանել: 2. Հին դարերու մէջ ոչ միայն երկրի բերքեր, այլ եւ կենդանիներ եւ նոյն իսկ մարդ կը զոհէին Աստուծոյ: Այս զոհը կը կոչուէր ողջակէզ, վասն զի մարդը կը դնէին փայտակոյտի վրայ եւ ողջ ողջ կ'այրէին: 3. Ահա այս ողջակէզը կը պահանջէր Աստուած Աբրահամէն որ թէեւ սաստիկ կը վշտանայ այս ծանր հրամանին վրայ, բայց կը փութայ հնազանդիլ: Ծերունի նահապետը ճամբայ ելաւ Իսահակ որդւոյն հետ ուրուն կռնակը բեռնաւորներ էր ողջակէզին փայտը: Մինչ լեռնէն վեր կ'ելէին, Իսահակ կ'ըսէր, «Հայր, ահա դանակ զոհը մօրթելու համար, ահա փայտն ու կրակը զայն սյրելու համար, բայց ո՞ր է զոհը:» — Աստուած պիտի հոգայ, որդեակ իմ, կ'ըսէր Աբրահամ եւ կը ջանար իր արտասուքը զսպիլ: 4. Երբ լեռան գագաթը հասան, Աբրահամ սեղան մը շինեց, վրան փայտ դրաւ եւ ապա որդին կապելով՝ փայ-

տակոյտին վրայ դրաւ որ մօրթէ ու այրէ: Հագիւ իր թեւը վերցուց որ զարնէ, լսեց երկնառաք հրեշտակի մը ձայնը որ կ'ըսէր. «Աբրահամ, Աբրահամ, մի՛ սպաննէր որդիդ, Աստուած զքեզ փորձել կ'ուզէր եւ գոհ է հնազանդութեանդ, պիտի ապրի Իսահակ եւ անոր սերունդը երկնքի աստղերուն պէս պիտի բազմանայ»: Նահապետը տեսաւ խոյ մը որ մացառէն կախուած էր, բռնեց զայն ու սեղանին վրայ դնելով՝ Աստուծոյ զոհ մատուց:

Հր. 21. Կեօեռուն տեղ դրուելիք գոյականներն են. 1. Եկեղեցիի, ժողովարանի, սինակոյայի: 2. Կռատուններու: 3. ատամնաբոյժ: 4. Վիրաբոյժ: 5. Նկարիչ: 6. Լուսանկարիչ:

ԵՋ 61 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԹԻՆ

27. Շփացած տղան. 1. Մա'յրիկ, կը թողու՞ն որ երթամ Աւագենց տունը, Գրիգորին հետ խաղալու: — Չէ՛, տղաս, չըլլար: — Ինչո՞ւ բնաւ չես թողուր որ անոր հետ խաղամ: — Վասն զի չփացած՝ ապականած տղայ մըն է: Սոսրով չէր գիտեր թէ ինչ ըսել է չփացած կամ ապականած, ոչ ալ գիտէր թէ ինչո՞ւ չեն թողուր որ չփացած տղու մը հետ խաղայ: Բայց ի բնէ հլու ըլլալով՝ ա՛լ բան մը չհարցուց: 2. Քանի մը ժամ վերջը, ճաշելու կը պատրաստուէին: Մայրը տարաւ զինք աղանդերի համար պտուղ քաղելու: Պատին երկայնքը արիւ մը կար հասուն խաղողով լի: Երկու գեղեցիկ ողկոյզ կային քովէ քով. Սոսրով անոնց մէկուն վրայ տեսաւ քանի մը կուտ փտած խաղող: 3. «Նայէ, մայրիկ, պուռաց Սոսրով, ահա քաղուելիք ողկոյզ մը: — Ինչո՞ւ քաղուելիք, կ'ըսես: — Վասն զի եթէ չքաղուի, այդ փտած ողկոյզը քովինն ալ պիտի փտեցնէ: — Է. Տղաս, յարեց մայրը, ինչ որ ողկոյզներուն կը պատահի, նոյն է նաեւ փոքրիկ տղոց համար: Անկիրթ, անառակ տղայ մը «չփացած» տղայ կը կոչուի, եւ իր հետ տեսակցողները կ'ապականէ, ինչպէս որ փտած խաղողը կ'ապականէ ու կը փտեցնէ իր քովի աղուոր խաղողները: Ահա ասոր համար քեզի թող չեմ տար որ Գրիգորին հետ խաղաս:»

28. Կաղանդի առօրին օրդի մը կը գրէ իր ճնոդքին:

Կ. Պոլիս, 20 Դեկտեմբեր 1898

Սիրելի ծնողք,

2. Շատ կը փափաքէի նոր տարիին առաջին օրը ձեզի մօտ գտնուիլ որպէս զի կարող ըլլայի յայտնել թէ ո՛րչափ

մեծ է սէրս ու երախտագիտութիւնս առ ձեզ: Այս առթիւ անտարակոյս ձեզի պիտի խոստանայի հնազանդութիւն, վարքիս մէջ խոհեմութիւն, եւ ուսմունքի մէջ ջանք ու յարատեւութիւն: 3. Եւ որովհետեւ ձեզմէ հեռու գտնուելով անձամբ չեմ կրնար յայտնել ձեզ ասոնք, կը փութամ աւասիկ գրով կատարել պարտականութիւնս: 4. Ամանորի շնորհաւորութեանցս եւ բարեմաղթութեանցս հետ ընդունեցէք, սիրելի ծնողքս, ձեր զաւկին անկեղծ յայտարարութիւնը, շնորհելով փոխարէն ձեր ծնողական օրհնութիւնը, որով միայն կը յուսամ կատարել բարի առաջադրութիւններս նոր տարիին մէջ եւ գոհ ու ուրախ ընել զձեզ:

5. Ձեր խանդակաթ ու կարօտալից որդին

Սահակ

6. Մեծայարգ Ստեփան աղա Վէմեան, Երզնկայ:

29. Կարգապահութիւն. 1. Երբ դպրոց երթալու ժամը կը հնչէ, Սօֆի իր սենեակը կ'ելլէ: Զոն, առանց դժուարութեան կը գտնէ կանոնաւորապէս շարուած եւ երէկուրէն պատրաստուած իր գիրքերը: Սենեակը մաքուր ու կոկիկ է այն աստիճան որ տեսնելն անգամ հաճոյք կ'առթէ, ամէն բան իր տեղն է եւ խնամոտ ձեռք մը զանոնք միշտ կարգի կանոնի մէջ կը պահէ: Սօֆի հանդարտիկ կ'իջնէ վար, մօրը ձեռքը կը պագնէ եւ կ'երթայ: Ժամանակին կը հասնի դըպրոց եւ երբէք բան մը մոռցած չէ: 2. Երբ Արմենակ դպրոց երթալու կը պատրաստուի, ամէն բան տակն ու վրայ կ'ըլլայ. «Մայրիկ, աշխարհագրութիւնս տեսա՞ր»: Աշխարհագրութիւնը գետինն է, անկիւն մը ձգուած: «Հապա քերականութիւնս: Հա՛, կարծեմ սենեակս է:» Եւ Արմենակ վերի յարկը կ'ելլէ: «Ո՛չ, ո՛չ, քերականութիւնս վարը ճաշարանն ըլլալու է:» Արմենակ նորէն վար կ'իջնէ: «Վա՛յ չարածձի, գլխա՛րկս, հապա գլխարկս ո՞ւր դրեր էք: Հա՛, կարծեմ պարտէզն եմ մոռցեր իրիկունը:» Գլխարկը գիշերուան ցօղէն թրջեր է: Արմենակ կ'երթայ կ'առնէ, վազելով, հեւալով դպրոց կ'երթայ, առանց մօրը ձեռքն համբուրելու, վասն զի ուշ մնալու է: Ուշ մնալուն համար կը պատժուի, եւ գրի դասն սկսած ատեն կը տեսնէ որ գրչին կոթը մոռցեր է: 3. Ամէն բանի համար տեղ մը որոշեցէք եւ ամէն բան իր տեղը դրէք:

Հր. 22 — 1. Նախորդ, մնացորդ, առաջնորդ, ձախորդ, յաջորդ: 2. Խորհուրդ, յազուրդ, նուաղուրդ, անուրդ, արեւակուրդ: 3. Դպրոց, չերմոց, ամբողջ, հովանոց, դարբնոց: 4. Ամարանոց, աղբատանոց, խոհանոց, որբանոց, արուեստանոց: 5. Վառարան, գործարան, դասարան, սերտարան, նաւարան: 6. Տանկաստան, Պարսկաստան, մենաստան, ծառաստան, անդաստան, եւն:

ԷԶ 62 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

30. Յափրացած տղան: 1. Սեղանին վրայ Աւետիս իր ախորժակին յարմար ուտելիք չի գտներ: «Ես ասկից չեմ ուտեր», կ'ըսէ ետ հրելով պնակը: Ի զո՛ւր հայրը կը յանդիմանէ, ի զո՛ւր մայրը կը թախանձէ. «Կե՛ր, աղւորիկ տղաս, կե՛ր, կ'աղաչեմ:» Փոքրիկ աղւորիկ տղան կը մըրմըռայ, կուլայ եւ վերջապէս անուշեղէն մ'ուտելով սեղանէն կ'ելլէ: 2. Հօրեղբայրը Գասպար՝ կ'ըսէ Աւետիսին մօրը. «Եղբորորդիս այս յոռի ունակութիւնը ուղղել կ'ուզեմ. ութ օրի չափ հետս գեղ պիտի տանիմ:» 3. Աւետիս հօրեղբորը տունն է, ճաշի նստած են: Աւետիս հո՛ն ալ պնակը ետ կը մղէ. «Աս միտ հում է. — է՛հ, մի՛ ուտեր, տղաս, թող մնայ», կ'ըսէ Գասպար կամացուկ մը: Շողգամով կերակուր կը բերուի: «Օ՛, չողգամ մի, ես չողգամը չեմ սիրեր: — է՛հ, մի ուտեր, սիրելիս:» Աւետիս մտքովը կ'ըսէր, «Ի՞նչ աղւոր բան, հօրեղբայրս շատ անուշ մարդ է. բնաւ կամքիս չի հակառակիր, բնաւ չի բարկանար:» 4. Մէկ մ'ալ, չողգամով կերակուրէն վերջը, հօրեղբայրն անձեռոցը ծալել կը սկսի: «Բալէ՛, երթանք պտոյտ մ'ընենք կ'ըսէ Աւետիսին: — Բայց... հօրեղբայր, կ'ըսէ Աւետիս, անուշեղէն չպիտի՞ ուտենք: — Չէ, տղաս: — Բայց... — Ի՞նչ: — Բայց... ես դեռ անօթի եմ: — Իրա՞ւ, անօթի՞ ես: Ա՛ռ նայիմ, տղաս:» Եւ Գասպար շերտ մը հաց կտրեց զոր Աւետիս առաւ կերաւ, առանց բան մ'ըսելու: 5. Յաջորդ օրն Աւետիս ալ բանի չհաւնելիք չըներ, միտը հում է չըսեր, սկաւառակն ետ չի հրեր:

31. Խաղած ձուկերը: 1. Փոքրիկ Ջարեհ շատ մը ձուկեր ունի զորս ջրով լի բլուկի մը մէջ դրած կը սիրէ ու կը խնամէ: Ամէն օր անոնց ջուրը կը փոխէ եւ հաճոյք մը, երջանկութիւն մը կը զգայ անոնց շարժումը, ելեւէջը դիտելով: Ձմեռ առաւօտ մ'անկողնէն ելլելով նկատեց որ ջերմաչափը գէրջէն քանի մ'աստիճան վար իջեր է: «Խեղճ ձուկերս ըսաւ, պիտի մահն: Անոնք ինծի պէս երկու հատ վերարկու չեն կրնար հագնիլ: Ի՛նչ աղէկ կ'ըլլայ որ քիչ մը

տաքուկ ջուր լեցնեմ բղուկին մէջ:» Առանց մէկու խորհուրդ հարցնելու, ըսածին պէս ուլ ըրաւ եւ ըրածին շատ հաւնեցաւ: 3. Նախ եւ առաջ ձուկերը զուարթ երեւցան, շարժեցան, կայտաեցին, խայտացին, բղուկին շուրջը պտըտեցան, եւ Զարեհ կ'ըսէր. «Ի՞նչ աղուոր եղաւ, սիրուն ձուկերս քիչ մը տաքուկցան:» Խօսքը դեռ բերանն էր, մէկ մ'ալ տեսնես ձուկերը կանգ առին, ա'լ չեն շարժիր. փոքրնին դէպ ի վեր, ջրին երեսը կ'ելլեն: Ի՞նչ է սա, պոռաց Զարեհ, ձուկերս մեռան: 4. Այո՛ մեռան, նոյն իսկ խաշելով մեռան: Զարեհ միտքը կը դնէ այլեւս իր խելքին չի վստահիլ եւ բանի մը ձեռնարկած ատեն իրմէ աւելի գիտցողներուն խորհուրդ հարցնել:

32. Նամակ առ. քնկերոսիս:

Մուշ, 6 Յունիս 1898

Սիրելի Արաքսի,

2. Անցած օր խոստացար ինծի փոխ տալ Առանին Տնտեսութիւն անուն գիրքը զոր հայրդ զրկած էր քեզի: Կը խընդրեմ գրաբերիս յանձնես զայն: Բանի մ'օր արձակուրդ ունիմ, կ'ուզեմ այդ գրքին ընթերցման պարապիլ: 3. Գիտես որ գրքերու հոգ տանելու մասին քեզմէ վար չեմ մնար, վստահ եղիր թէ նոյնքան հոգ պիտի տանիմ քու գիրքդ ալ մաքուր պահելու: Կը յուսամ առ առաւելն մինչեւ ութ օր աւարտել եւ քեզի դարձնել:

4. Սիրալիր զգացումներով մնամ անձնուէր ընկերուհիդ Նուարդ:

5. Ազնուուհի օրիորդ Արաքսի Պարթեւեան, Աստ:

33. Եսաւ ու Յակոբ: 1. Իսահակ երկու որդի ունեցաւ Եսաւ ու Յակոբ, որոնք երկուորեակ էին: Ասոնք ալ Ադամի երկու որդուց պէս՝ բնութեամբ իրարու չէին նմանիր: Առջինն էր՝ Եսաւ՝ չէկ էր եւ թաւամորթ, վայրենամորթ եւ գոռոզ, որսորդութեամբ կը զբաղէր իր ծնողքէն հեռու, մինչդեռ կրտսերը Յակոբ՝ հեզ, ընտանեւէր եւ ծնողքին հըռ կրտսերը Յակոբ՝ հեզ, ընտանեւէր եւ ծնողքին հըռ զաւակ մըն էր: 2. Օր մը Եսաւ յոգնած ու անօթի որսէն տուն դառնալով՝ աղաչեց իր եղբայրն որ եփած ոսպեթանն իրեն: Յակոբ յանձն առաւ, պայման դնելով որ Եսաւ անհրաժեշտութեան իրաւունքն իրեն ծախէ: Եսաւ ընդունեց սա՝ կարկուծիւնը եւ ոսպեթանը կերաւ: 3. Նահապետներուն ժամանակ սովորութիւն կար որ երբ հայր մը իր մահը մօտա-

լուտ զգար, իր մեծ որդին կը կոչէր եւ անոր յատուկ օրհնութիւն տալով՝ իրեն յաջորդ կ'ընտրէր, եւ այսպէս անդրանիկն հայրենական ստացուածքին մեծ մասը ժառանգելով՝ իր եղբայրներուն եւ ընտանիքին գլուխ կըլլար: Ահա այս իրաւունքն էր զոր Եսաւ Յակոբին վաճառեց պնակ մը ոսպեթանի գնով:

Հր. 23. Կեօեռուն տեղ որուելիք երկրորդականներն են. 1. որուն պիտի վստահես: 2. որուն միտքը խանգարուած է: 3. որ քիչով կը բաւականանայ: 4. որոնցմէ ետ կենալու ես: 5. զորս ուղղելու ես: 6. որոնք քեզի պատիւ կը բերեն: 7. որով կը զբաղիս: 8. որուն կը պարապիս:

Էջ 63 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

34. Ի՞նչ կը սորվեցնէ ժամացոյցին փոքրիկ սլաքը: 1. «Պա՛ղտիկ, ինչո՞ւ այդպէս կեցեր պատն ի վեր կը նայիս. — ժամացոյցը կը դիտեմ, մայրիկ: Փոքրիկ սլաքն անշարժ կ'երեւայ, բայց կը քալէ, առաւօտուն ժամը մէկին վրայ էր, հիմա վեցին կը մօտենայ. — Այո՛, տղաս, այդ ժիւր սլաքը կը քալէ կամայ՝ կամաց, բայց անդու՛ անդադար: Աղուոր դաս մը կրնաս առնել այդ սլաքէն: — Ի՞նչ դաս: — Յարատեւութեան դաս մը: 3. Դպրոցին մէջ ամէն օր փոքրիկ յառաջդիմութիւն մը կ'ընես, ա՛յնքան փոքր որ չես զգար: Բայց շատ մը փոքր բաներ միանալով մեծ բան մը կը կազմեն: Տարիին վերջը միայն զգալի կ'ըլլայ յառաջդիմութիւնը: Այս բանս միտքդ բերելով՝ կրնաս աւելի լաւ սորվիլ դասերդ: 4. Փոքրիկ ըռպէներ միանալով՝ ժամ կը կազմեն, փոքրիկ դրամներով կը գոյանայ դահեկան մը եւ դահեկաններով ոսկի մը: Կաթիլ մը ջուրը պզտիկ բան է, բայց շատ մը կաթիլներէ կը կազմուի առու մը եւ առուներէն մեծ գետ մը: Պզտիկ ըռպէներ կը շինեն մի ժամ:

Պզտիկ խորհուրդներ կը կազմեն մատեան:

Պզտիկ սերմերէ կ'աճին ծառ ծաղիկ,

Պզտիկ շիթերէ կը բղխի առուիկ:

Պզտիկ գործերով, սէր՝ հետ հաւատքին՝

Երկիր երկնից հետ անշուշտ կը կապուին:

Ծանօթ. — Դասատուն Թող յանձնարարէ աշակերտներուն շարադրութեանց կցել նիւթին յարմար ոտանաւոր մը, եթէ գիտեն:

35. Վարդուհիին աղօթքը: 1. Վարդուհի չորս տարեկան էր, մայրն անոր աղօթել սորվեցնելով կ'ըսէր. «Պէտք է

Աստուծոյ երկար կեանք խնդրել մեր սիրելիներուն համար . դո՛ւն ալ, աղջիկս, աղօթէ որ մեծ մայրիկդ շատ ապրի, ծերանայ : — Օ՛, կ'ըսէ Վարդուհի, ծերանայ, բայց արդէն ծեր է . ես պիտի աղօթեմ որ մատղանայ, քեզի պէս ըլլայ : — Այդ անկարելի է, սիրելիս, երբ փոքրիկ տղաք կը մեծանան, ծնողք միեւնոյն ժամանակ միշտ կը ծերանան : — Աղէկ մը ծերանալէն վերջ ի՞նչ կ'ըլլան, մայրիկ : — Վերջը կը մեռնին, աղջիկս : 2. Կը մեռնին մի, ի՞նչ ըսել է «կը մեռնին» : — Օր մը պիտի հասնաս, առ այժմ սա չափ զիտցիր որ, անոնք որ կը մեռնին, չա՛տ հեռուն կ'երթան . այնքան հեռու որ ա՛լ անօգուտ կ'ըլլայ անոնց ետեւէ լալ . բնաւ ետ չեն դառնար այլեւս : Ասոր համար, սիրելի Վարդուհիս, ծնողք որչափ ծերանան, այնչափ աւելի սիրելու ենք, խորհելով որ գուցէ երկար առեն չպիտի մնան մեր հետ : »

36. Աշակեւոս մը իր դասատուին (Նա՛մ) :
Կ. Պոլիս, 6 Մեպտ. 1899

Տէ՛ր,

2. Երէկ յիրաւի յանցաւոր գանուեցայ դէպ ի Զեզ, մինչ դուք հայրական եւ օգտակար խորատներ կուտայիք ինծի : Կը ճանչնամ հիմա թէ՛ ինչ որ ալ ըլլար, պէտք չէր որ սրտնեղութիւն ու յամառ յանդգնութիւն ցոյց տայի եւ Զեզի դժգոհութիւնն պատճառէի : 3. Որչափ կը խորհիմ. Զեզի պէս մեծարոյ անձի որ նկատմամբ այնպէս անարժան վարուելուս վրայ, այնչափ ամօթը կը պաշարէ զիս եւ կը մնամ կորագլուխ, զգլում ու ցաւ զգալով սրտիս մէջ : 4. Այս անձկութենէս չպիտի ազատիմ, բայց եթէ դիմելով Զեր ներողամտութեան եւ բարեսրտութեան որոնց ապացոյցը շատ անգամ տուած էք, ներում կը հայցեմ Զեզմէ եւ կը խոստանամ նոյն վարմունքը չկրկնել ուրիշ անգամ՝ ջանալով միշտ բարի վարքով, հլուութեամբ ու աշխատութեամբ Զեր համարման ու սիրոյն արժանանալ : 5. Անկեղծօրէն ապաշաւ յայտնելով խոնարհութեամբ կը համբուրեմ Զեր պատուական ձեռքը :

Սուրէն

6. Մեծապատիւ Ա. Ա., ուսուցիչ ... վարժարանի,
Աստ :

Հր. 24. Սահմաններուն համապատասխանող բառերն են . 1. Սակաւապետ, Ժուժկալ : 2. Բարեխառն : 3. Անշարժ, կայուն : 4. Ժողովրդական : 5. Արժամատուր : 6. Վստուաշահ : 7. Ծովեզերայ : 8. Անառիկ : 9. Անմատչելի : 10. Անբռնաբարելի, անկապտելի :

ԷՁ 64 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

37. «Փունջը երկու դաճեկան է» : 1. Մայր եկեղեցիի փողոցին ծայրը կին մը մանիշակ կը ծախէր . մեծ ու փոքր փունջեր շինած էր, մեծերը երկու՝ իսկ փոքրերը մէկ դահեկանի կուտար : Փոքրիկ աղջիկ մը, պարզ բայց կոկիկ հագուած, անկէ կ'անցնէր՝ եկեղեցի երթալու համար : Տեսաւ մանիշակի փունջերը, հատ մ'առաւ ու հանեց գրպանէն քառասուն փարա դրաւ սեզանին վրայ : 2. Կինը բրտութեամբ ըսաւ անոր . «Այդ փունջը երկու դահեկան է, դուն չես կրնար առնել : Միւս աղտիկները քառասուն փարա են, անոնցմէ առ հատ մը : » Կնոջ բիրտ վարմունքը աղջկան փափուկ սիրտը վիրաւորեց, ամէցաւ, շիկնեցաւ ու շփոթած մնաց : 3. Միեւնոյն առեն հոն՝ մօտերը՝ տեսաւ խեղճուկ կոյր մը որ անցորդներէն ողորմութիւն կը խնդրէր : Աղջիկը մտածեց թէ կրնար իր քառասուն փարան ծաղիկ գնելէ աւելի աղէկ նպատակի մը գործածել . ուստի, փոխանակ փոքրիկ փունջն առնելու, տարաւ աղքատին տուաւ ստակը :

38. Բարեսիրտ բժիշկը . 1. Աղքատ գործաւորի մը կինն օր մը իր հիւանդ տղան կը տանի տղթոռ Բ. ին որ անուանի բժիշկ մ'էր : Տղթորը քննելով հիւանդը՝ կ'ապահովէ մայրը թէ հիւանդութիւնը ծանր չէ, եւ կը խոստանայ զայն դարմանել : Որհրդակցութիւնը վերջանալուն, կինը գրպանէն հանեց մէճիկայէ մը զոր շատ նեղութիւններով վաստակած էր : Այդ մեծ ու չքեղ սենեակին ճօխ զարդերը դիտելով խորհեցաւ թէ այսքան համբաւաւոր բժիշկի մը խորհրդակցութեան համար լիաբուռն ոսկիներ կը վճարեն հարուստները, եւ վարանեցաւ, ակնածեցաւ այնչափ դոյզն դումար մը տալու : Բայց աւելի չունէր եւ երկչոտ ու ամօթխած, մէճիկայէն սեզանին եղերքը դրաւ կամաց մը, խոնարհութիւն ըրաւ ու հեռացաւ : 2. «Տիկին, տի'կին» ըսաւ բժիշկը : Կինը ետ դարձաւ՝ ամօթէն կասկարմիր եղած : Անշուշտ, բժիշկը աւելի ստակ պիտի պահանջէր : Բայց աղքատսիրտ բժիշկը՝ ի՞նքն ալ աղքատութիւն քաշած էր երբեմն եւ, կռահելով կնոջ շփոթութեան պատճառն՝ ի գութ շարժեր էր : 3. «Տիկին, ըսաւ, ստակդ հոս մոռցար : » Եւ կնոջ ձեռքը չորս ոսկի սահեցնելով՝ «Երթաք բարո՛վ» ըսաւ եւ, ա՛լ խօսք մտիկ ընել չուզելով՝ մեղմօրէն դէպի դուռը մղեց հէգ կինը որ, յուզուած ու խռոված, բառեր կը թռթռէր չընդունելու համար բարեսիրտ բժիշկին մարդասիրական նպաստը :

39. Խառնակին օրհնութիւնը. 1. Խառնակ որ արդէն շատ ծեր էր ու կոյր, իր վախճանը մօտալուտ զգալով՝ ուզեց անդրանկութեան օրհնութիւն տալ Եսաւին: Ուստի անոր պատուիրեց որ երթայ որսի միս բերէ ու իրեն մեծարէ: 2. Բայց Եսաւ իր անդրանկութեան իրաւունքն Յակոբին տուեր էր, ուստի մայրը՝ Ռեբեկա՝ հնարք մը մտածեց որ օրհնութիւնն ալ Յակոբ ընդունի: Երկու մանր ուլ մորթելով՝ շուտ մը խորովեց, ուլենիններով Յակոբին թեւերն ու վիզը փաթթեց որ Եսաւին պէս թաւ ըլլայ ու հօրմէն չճանչցուի: ապա կերակուրը Յակոբին տուաւ որ հօրը տանի: Խառնակ կերաւ եւ օրհնեց զնա: 3. Եսաւ տուն դառնալով՝ գործն իմացաւ ու սաստիկ բարկանալով՝ որոշեց վրէժ լուծել եղբօրմէն: Այն ատեն Յակոբ Ռեբեկայի խորհրդով հօրը տունէն հեռացաւ եւ Միջագետք՝ Լաբանի տունն երթալու համար ճամբայ ելաւ որպէս զի եղբօրը վրէժխնդրութենէն ազատի:

40. Կնքահայր մը իր սանին (շամակ).

Բրինկիրօ, 8 Օգոստոս, 1898

2. Ուրախութեամբ լսեցի, սիրելի սանիկս, թէ անուանըս օրը տուն գալով չքեղ փունջ մը բերած ու գեղեցիկ բարեմաղթութիւններ ըրած ես ինծի համար: Զիս այսպէս կաթոգին յիշելուդ չնորհակալ եմ: Շատ կը ցաւիմ որ տունը չգտնուեցայ, մանաւանդ քեզի ընծայելու համար գունաւոր պատկերներով զարդարուած ոսկեգօծ Եզովբոս մը՝ զոր պատրաստեր էի, ինչպէս եւ այն նշանաւոր խաղալիք զոր դուն շատ կը սիրես, մաշակած լապտեր կոչուած այն արկղը որուն մէջ աշխարհիս հինգ մասերուն հետաքրքրական տեղերը կը ցուցուին: 3. Կը յուսամ սակայն թէ բարի մայրիկդ առաջնիկայ կիրակի կը բերէ զքեզ կղզի, վասն զի անուան տօնը կատարուած չպիտի համարիմ մինչեւ որ զքեզ չհամբուրեմ, սիրելի սանիկս, եւ բերնով չյայտնեմ չնորհակալութիւն չքնաղ փունջիդ ու չնորհաւորութեանցդ համար: Կիրակի առաւօտ կանուխ կը սպասեմ ձեզի: Արդէն պատրաստութիւն տեսած եմ քու աղանդով անտառը զբօսանքի երթալու: Իրիկուան ալ ուրիշ ուրախութիւններ, խնջոյք եւ հրախաղութիւն պիտի ունենանք. հրթիռներ պիտի արձակուին եւ պէնկալեան հուրեր պիտի վառուին: 4. Տո՛ւր ողջոյն իմ կողմանէ սիրելի մօրկանդ ու սիրասուն քոյրերուդ:

Մնաս բարով, անձկալիդ իմ Միհրան, կիրակին յիշէ՛. բայց խնդրեմ, կանուխ՝ առաջին շոգենաւով ճամբայ ելէ՛ք:

Կնքահայրդ

* * *

5. Արգոյ Միհրան Դաւթեան, Կէտիկ փաշա

Հր. 25. — 1. Խցիկ, սրտիկ, Թաթիկ, կակուղիկ, անուշիկ: 2. Դռնակ, պահակ, սուզակ, նաւակ, դաստակ: 3. Յեղեղուկ, պարծուկ, գիրուկ, կարմրուկ, տաքուկ: 4. Անգղիացի, Պոլսեցի, Կարնեցի, Խորենացի, Եգիպտացի: 5. Տիրացու, հարսնու, փեսացու, շապկու, ապրու, 6. Հայերէն, Տաճկերէն, Դաղդիերէն, Յունարէն, Իտալերէն:

ԷՋ 65 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

41. Ագոռան ու կոռք. 1. Ծարաւէն պապական տգնաւ մը կուժ մը տեսաւ որուն երեք չորրորդ մասը ջրով լի էր, ծռելով կտուցը մէջը միւսը որ խմէ, բայց կտուցին ծայրը ջրին չէր հասնիր: 2. Սակայն շատ ծարաւի եմ, խորհեցաւ ագոռան, եւ սկսաւ կտուցովը ամուր ամուր զարնել կուժին, զայն կտորելու համար: Բայց կուժն աւելի ամուր էր քան կտուցը: 3. «Ուրեմն կը կործեմ կուժը», ըսաւ իւրովի: Եւ սկսաւ ուժ տալ ոտքերուն. բոլոր ուժովը հրեց, բայց ի զո՛ւր, կուժը շատ ծանր էր: 4. Կարիքը հնարագիտութեան մայրն է: Մեր ագոռան իր կտուցով խոշոր խիճեր ժողկեց ու բերաւ մէկիկ մէկիկ կուժին մէջ ձգեց: Հետզհետէ քանի կը ձգէր, ջուրն ալ կը բարձրանար, մինչեւ որ կտուցը ջրին հասաւ եւ ագոռան յագեցուց իր ծարաւը: 5. Խմած ջուրը շատ համով էր, քանզի անոր հասնելու համար աշխատած էր:

42. Որկրամօլիս պատիժ. 1. Փոքրիկ Տրդատ որկրամօլ մ'էր: Օր մը տան մէջ մինակ մնալով՝ տեսաւ որ գամէն կախուած էր մառանին բանալին: Դիտէր որ մառանին մէջ անուշ ու համեղ խնձոր պահած է մայրը: Ուստի բանալին կ'առնէ մառան կ'երթայ և զբալանները կը լեցնէ խնձորով: 2. Դուռը բաց թողած էր, բանալին ալ վրան: Կ'ուզէր շուտ մը փախչիլ, մէկը չեկած. Դուրս ելլելու վրայ էր, երբ յանկարծ հով մ'եղաւ ու դուռը գոցեց: 3. Տրդատ բանտարկուած էր վասն զի դուռը ներսէն չէր բացուիր: Կը սկսի պոռալ կանչել. դրսէն պատասխանող չկայ: Քանի մը ժամ վերջ, մայրը տուն եկաւ և զայն աղատեց: 4. «Միտքդ պահէ, Տրդատ, ըսաւ մայրը խստութեամբ, թէ որկրամօլու-

թիւնը գողութեան և մինչև իսկ բանտ ու կախաղան կրնայ տանիլ մարդ։»

43. Վաղը. 1. Իրիկուն մը Նշան դպրոցէն արձակուելէ ետք խաղի կը պարտապի, փոխանակ իր դասերուն աշխատեալու։ «Վաղուան դաս չունի՞ս, հարցուց մայրը։— Ի՛նչ մը բան է, գիշերը, ընթերցէն վերջ կը պատրաստեմ։ Հիմա խաղալ կ'ուզեմ. ինչ աղուոր է։» Մայրը թոյլ բնաւորութիւն ունէր, ասկէ աւելի չպնդեց։ 2. Ընթերցէն վերջ, մօրեղբայրը՝ Թովմաս էֆէնտի՝ այցի եկաւ. հետն էր նաև որդին Նիկողոս որ հասակակից էր Նշանին։ Երկուքը միասին խաղալ սկսան։ Նշան ցոյց կուտար անոր իր խաղալիկներն եւ շատ զուարթ անցուցին իրենց ժամանակը։ 3. Միւս առաւօտ Նշան մինչև ժամը մէկ քնացաւ, երբ արթնցաւ, շտապով ելաւ և կ'ուզէր համարը պատրաստել։ Բայց դպրոցն հեռու էր և դասը ժամը երկուքին կը սկսէր։ Հազիւ ժամանակ ունեցաւ գրքին վրայ նայելու, մէկ երկու տող գիր դրելու, կը ստիպուի հեւ ի հեւ դպրոց վազել։ 4. Դասի ատեն կը պատժուի, ասկէ զատ կը հարկադրուի կիրակի օրն ալ փոխանակ ընկերներուն հետ պտոյտի երթալու, տունը նստիլ թէ՛ մնացած դասը պատրաստելու եւ թէ իբր պատիժ սահմանուած երկու հարիւր տող գիրը գրելու։

Հր. 26. Դոյախաններն են. 1. Հարկ կամ տուրք։ 2. Ռոճիկ։ 3. Պողի։ 4. Թոշակ։ 5. Վարձք։ 6. Աւուրչէք։ 7. Ամսամոշակ։ 8. Տարեմոշակ։

Էջ 66 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

44. Նամակ առ Բժիշկն,

Կ. Պոլիս, 28 Օգոստ. 98

Տէր Բժիշկ,

2. Շնորհակալ պիտի ըլլամ Ձեզ եթէ հաճիք գալ փոքր աղջիկս տեսնել։ Երէկուրէն ի վեր ջերմէ բռնուած է. աս առտու սաստիկ ցաւ ունէր կոկորդին մէջ։ Շատ մտաւորաբար եք վասն զի այս տեսակ անհանգստութիւն մը կրնայ ծանր հիւանդութեան փոխուիլ։ 3. Կը խնդրեմ, ուրեմն, ըստ կարի շուտ գալու շնորհ ընէք։ 4. Հաճեցէք ընդունիլ, Տէր Բժիշկ, ջերմ բարեւներս։

Յ. Մատաթեան

5. Մեծապատիւ Տօքթոր Մ. Խորասանճեան

Թիւ 15, Թէփէ Պաշի, Բերա։

45. Թագաւորն ու պանդոկապետը. 1. Թագաւոր մը որ կառքով ճամբորդութիւն կ'ընէր, գիւղի մը մէջ կանգ առաւ ձիերը փոխել տալու համար։ Մինչդեռ կայարանին մարդիկը ձիերը փոխելու ետեւէ էին, Նորին Վեհափառութիւնը պանդոկ մը մտաւ եւ շուտ մը երկու հաւկիթ բերել տալով կերաւ։ 2. Ձիերը լծուեցան եւ Թագաւորը կուգ շտաւ, մեկնելու վրայ էին, երբ մանկուիկ մը, խռովայոյզ երեւոյթով, եկաւ դռնակին առջեւ. «Տէ՛ր իմ, սա անպիտան պանդոկապետը քսան ոսկի կ'ուզէ երկու հաւկիթին համար զորս պատիւ ունեցաւ Ձեր Վեհափառութեան հրամայելու։ — Հոս կանչէ այդ չարածին, ըսաւ Թագաւորը։» 3. Պանդոկապետը կուգայ, գլխարկ ի ձեռին եւ խոնարհ դիրքով. — «Պարո՛ն պանդոկապետ, կ'ըսէ Թագաւորը, կ'երեւի թէ հաւկիթը հազուադէպ բան մ'է ձեր գիւղին մէջ, քանի որ այդչափ սուղ կը ծախէք։ — Ոչ, Վեհափառ տէր, կ'ըսէ պանդոկապետը, զուարթ դէմքով մը, ընդհակառակն հաւկիթն առատ է, բայց Թագաւորներն հազուադէպ են. ուստի, երբ բարեպատե՛հ դէպք մը հոս բերէ ձեզի նման Թագաւոր մը, հարկ է որ առիթէն օգուտ քաղենք։» 4. Թագաւորը ժպտելով հրամայեց որ քսան ոսկին տրուի։

46. Յովսէփ գեղեցիկ. 1. Յակոբ տասներկու որդի ունէր որք Խորայէի 12 ցեղերուն նախահայրերն եղան։ Բայց նա ամենէն աւելի կը սիրէր Յովսէփը որ քաղցրաբարոյ ու պարկեշտ պատանեակ մ'էր։ Ինչան իր սիրոյն, ծաղկեայ պատմուճան մը շինել տուեր էր անոր համար։ Յովսէփին միւս եղբայրներն սկսան իրմէ նախանձիւ, մանաւանդ երբ անոր հրաշալի երազները կը լսէին։ 2. Օր մը Յակոբին 12 որդիքը հեռաւոր դաշտ մը գացեր էին ոչխար արածելու։ Յակոբ Յովսէփը դրկեց որ երթայ անոնց վրայ լուր բերէ։ Երբ զինքն հեռուէն տեսան, չարամիտ եղբայրներն ըսին իւրարու. «Ահա մեր երազատեսը կուգայ, եկէք պաննենք զինքն եւ մեր հօրը ըսենք թէ գաղան մը պատահեց։» Ռուբէն, որ անդրանիկն էր, յորդորեց որ այդ ոճիրը չգործեն, եւ մօտակայ ցամաք հօրը նետեն զնա, վերջն ազատելու յուսով։ Այս յորդորը մտիկ ըրին եւ Յովսէփ անկասկած մօտենալուն՝ եղբայրները բռնեցին զնա, ծաղկէ պատմուճանն հանեցին եւ զինք հօրն իջեցուցին՝ անզայ մնալով անոր աղաչանքին եւ արտասուքին։ 3. Նոյն պահուն իսմայէլացի վաճառականներ կ'անցնէին անկէ, Յուդայի խորհրդով

եղբայրները գուրէն հանեցին Յովսէփը եւ անոնց ծախեցին : 4. Յետոյ այժ մը մորթելով անոր արիւնին մէջ թաթաւեցին Յովսէփի պատմունճանը եւ Յակոբին շրկեցին ըսելով թէ իր սիրական որդին գազանի կեր եղեր է : Յակոբ սաստիկ վիշտ զգաց որդւոյն արիւնաթաթաւ պատմունճանը տեսնելով եւ անմխիթար մնաց անոր կորստեան վրայ :

Հր. 27. Յարմար քառերն են . 1. Գող, 2. աւազակ, 3. հէն, 4. ասպտակ, 5. մաքսանէնգ, 6. դրամանէնգ, 7. խաբեայ կամ խարդախ, 8. քրասակահատ :

ԷՋ 67 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

47. «Իմա է» . — «Մէրն է» . 1. Աննիկ ու Մաննիկ երկու փոքրիկ բարեկամուհիներ էին եւ միշտ սիրով կը վարուէին : Օր մը պէպէք կը խաղային . սակայն մէկ պէպէք միայն կար երկուքին ձեռքը եւ կը վիճէին, կ'ուզէին իրարմէ խլել : «Իմա է, ըսաւ Աննիկ, — Ո՛չ, իմա է, ըսաւ Մաննիկ» : 2. Սկսան քաջքշել՝ մէկը մէկ կողմ, միւսը՝ միւս կողմ, այնպէս որ պէպէքը երկու կտոր եղաւ, գլուխը մնաց Մաննիկին ձեռքը, ոտքերը՝ Աննիկին ձեռքը : 3. Այն ատեն ճանչցան իրենց յանցանքը, երկուքն ալ սկսան լալ՝ խորհելով որ աւելի լաւ կ'ըլլար «Իմա է» ըսելու տեղ, «Մէրն է» ըսել :

48. Վճարման պայմանաժամն յետաճգելու համար նամակ :

Պարտիզակ, 8 Մայիս 1899,

Տէ՛ր,

2. Անցած ամիս չկրցայ բերել վճարել երկու հազար դահեկանը զոր պարտէի անցեալ տարւոյ վարձքէն : Կը խնդրեմ որ ներողամիտ ըլլաք, կը հաւաստեմ զձեզ թէ այս յապաղում ոչ անհոգութենէ, ոչ ալ վճարելու դժկամակու թենէ առաջ կուգայ : 3. Գիտէք որ ճակընդեղի վերջին հունձքը մեր գաւառին մէջ ընդհանրապէս անյաջող եղաւ, ասկէ դատ երէց որդիս հիւանդացաւ ճիշդ հունձքի ժամանակ : Հիւանդութիւնը մեզի չատ սուղի նստաւ եւ անոր տեղ մարդ վարձել հարկ եղաւ : Ահա ասոր համար ուշացաւ վճարումս : 4. Որովհետեւ ճշդապահ եղած եմ միշտ վճարմանցս մէջ, կը յուսամ թէ պիտի յօժարիք պայմանաժամ մը շնորհել ինծի : Եթէ մինչեւ առաջիկայ արտհունձ սպասէք, ցորենի եւ այլ արմորիքներու վաճառումէն կրնամ դիւրութեամբ վճարել երկու հազար դահեկանն : մինչեւ սեպտեմբերի սկիզբը, կանոնաւորապէս հատուցանելով նաեւ այս

տարւոյ վարձքը : 5. Յուսալով որ պիտի հաճիք խնդիրքս չը մերժել, կ'աղաչեմ որ ընդունիք շնորհակալութեանս հետ, խորին յարգանքիս հաւաստիքը :

6. Ձեր անձնուէր ծառան,

Վարձակալ Սիմօն

7. Մեծապատիւ Պ. Շնորհքեան,

Ղալաթիա, Կ. Պոլիս,

49. Էֆենտիին կօշիկները : 1. «Խա՛չիկ, կօշիկներս բեր» պողաւ էֆէնտին իր ծառային : — «Ահաւասիկ, տէ՛ր իմ» ըսաւ ծառան, և Տիրոջն առջեւ դրաւ կօշիկները որոնց վրայի ցեխը դեռ մաքրուած չէր : Ի՞նչ է աս, ըսաւ էֆէնտին, ինչո՞ւ չես մաքրած : — Աւելորդ աշխատութիւն է, քաղի որ քիչ մ'ետք նորէն պիտի ցեխոտին : Տեսէք, տէր իմ, փողոցը ո՛րչափ ցեխոտ է : — Շա՛տ լաւ, ըսաւ էֆէնտին, եւ կօշիկներն հագնելով ոտք ելաւ մեկնելու համար : 2. «Էֆէնտի, ըսաւ Խաչիկ, — Ի՞նչ կայ : — Մառանին բանալին կը հաճի՞ք տալ : — Ի՞նչ պիտի ընես : — Նախաճաշ պիտի ընեմ, անօթի եմ : — Աւելորդ աշխատութիւն է, տղաս, քիչ մը ետքը նորէն պիտի անօթենաս . . . » 3. Այն օրէն ի վեր՝ Խաչիկ ամէն օր խնամով կը մաքրէ ու կը ներկէ էֆէնտինի կօշիկները :

Հր. 23. Խռմբ կշանակող քառերն են . 1. Ձոկ կամ ճահուկ, 2. Անդեայ, 3. երամակ, 4. հորան, 5. վոհմակ, 6. վառտ, 7. պար կամ երամ, 8. ջոլիւր, 9. տարմ, 10. հոյլ, 11. բոյլ, 12. դէզ, 13. շեղչ, 14. կոյտ, 15. շիղջ, 16. նախիր, 17. Բանսկ, գունդ, վաշտ, համբար, գումարտակ, ջոկատ : 18. երամակ, 19. կամաւ, 20. զին կամ հօտ. 21. ամբոխ, 22. խուժան, 23. հրտակ, 24. ժողով :

ԷՋ 63 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

50. Ճշմարտապէս քանկազին քարերը : 1. Մշտագի մը որդին, Ստեփան որ տասուերկու տարեկան տղայ մ'էր, օր մը ալիւր փոխադրած ատեն, ճամբան հանդիպեցաւ միտակայ դղեակին տիկնոջ որ իր ամուսնոյն հետ կը շրջագայէր : Տիկինը չատ սիրուն էր եւ չքեղապէս զարդարուած : Ստեփան որ այսքան ձոխ արգուզարդ չէր տեսած կեանքին մէջ, կանգ առաւ եւ ապշած կը դիտէր մանաւանդ գոհարեղէնները որ տիկնոջ ականջէն կախուած կը շողջողային : 2. Տիկինն օղերէն մին հանեց եւ հպարտութեամբ ցոյց տուաւ Ստեփանին . «Տե՛ս, ըսաւ, ասիկա թանկադին քար մ'է, չատ

սուղ: — Որչափ սուղ, ըսաւ Ստեփան: — Զոյգը հարիւր ոսկի է, տղաս, — Հարիւր ոսկի, գոչեց Ստեփան: Իրա՛ւ սուղ է եղեր: Բայց մեր ջաղացքին զոյգ մը երկանաքարերն աւելի թանկագին են. — տասն ոսկի կ'արժեն, բայց տարին չորս ոսկի չա՛ն կը բերեն եւ ընաւ վախ չունինք թէ գողերը կը տանին:» 3. Տիկինը դժգոհութեամբ կոնակը գարձուց, «Եիմա՛ր: մրմուլով: Ամուսինը կը խնդար, խորհելով որ փոքրիկ մաղացն իրաւունք ունէր:

Օգտակարութիւնը արժէքին փորձաքարն է:

51. Զիբը: 1. Հուժիու ձի մը ժրութեամբ կ'աշխատէր դաշտին մէջ եւ աղօսներ կը բանար: Բոլոր ուժովը կը քաշէր արօրը, վիզը ծռած եւ մկանները պրկած. յարգաւատ քրտինք կը հոսէր գաւակէն մինչեւ սրունքն ու ոտքերը: 2. Ուրիշ երկու ձիեր որոնք մօտակայ արօտավայրը կ'արածէին, իրենց նուրբ սրունքներուն վրայ սստոստելով՝ մօտեցան անոր: Շատ սիրուն ու կայտառ էին, եւ իրենց չքեղ տեսքին վրայ կը զմայլէին: Անոնցմէ մին հպարտութեամբ ըսաւ միւսին. «Ը՛նկեր, նայէ սա դանդաղ ու կոշտ ձին, մինչեւ իրիկուն չարաչար կ'աշխատի. ի՛նչ ալ տգեղ կազմուածք ունի, եթէ մեզի հետ պտոյտի ելլը, ի՛նչ անշնորհ պիտի երեւար մեզի բաղդատմամբ:» 3. Աշխատասէր ձին գլուխը դարձուց եւ՝ անընդհատ քաշելով արօրը՝ ըսաւ. «Ինչո՞ւ կ'արհամարհէք զիս, սիրուն ձիերս. — այո՛, ես չարաչար կ'աշխատիմ, մինչ դուք անհոգ անիոյթ կ'արածիք. իմ բացած աղօսներուս մէջ կը բուսնի յարդը որով ձեզի խշտիք կը պատրաստեն, եւ վարասին ու գարին որով ձեր փորը կը կշտանայ եւ կարող կ'ըլլաք հպարտ հպարտ ման գալ:»

52. Պարտաւորե՛ն առ պարտապանն (Նահալ):

Կ. Պոլիս, 21 Հոկտեմբեր 1892

Տէ՛ր,

2. Բանիցս պահանջեցի եւ դուք ալ խոստացաք անյապաղ վճարել տասն Օսմ. ոսկիի գումարը զոր վեց ամիս առաջ փոխ առած էիք: Ցաւալի է որ ձեր խոստումը գործադրել չիութացիք: 3. Եթէ ցարդ համբերեցի, չկարծէք թէ ուրիշ պատճառի մը համար է, պարզապէս ձեզի հետ ունեցած բարեկամութիւնս թոյլ չէր տար որ աւելի առաջ երթայի եւ գուցէ վշտացնէի զձեզ: Սակայն այժմ ե՛ս ալ դրամական անձկութեան մէջ եմ, եւ բաւական կարեւոր

վճարումներ ունիմ ընելու այս օրեր: Ուստի շնորհակալ ու գոհ պիտի ըլլամ, եթէ առանց այլ եւս յապաղման հատուցանէք ձեր պարտքը: 4. Վստահ եղէք թէ բարեկամութիւնս անխախտ է, միշտ նախկին համարումն ունիմ ձեր վրայ եւ առաջիկային ալ պատրաստ պիտի ըլլամ միշտ այսպիսի փոքրիկ ծառայութիւններ մատուցանել ձեզի, ցորչափ միջոցներս ներեն:

5. Հաւատարիմ ու անձնուէր բարեկամը,
Սեդրաք

6. Մեծարոյ Ա. Թադէոսեան, Աստ:

Հր.29. Կետեռուն օտ դրեք.—Աւագուտ, կոյր, տխուր, հաստ.—ի գո՛ւր, խորշմեալ, փայլուն, խալաւ.— Դողդոջուն.— Նիհար, հագիւ, տաժանելի, յանկարծ, անշարժ, յուսահատ.— Բարեսիրտ, չուտ մը, խեղճ.— Ազնիւ, միշտ:»

ԷԶ 69 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

53. Յովսէփ բանդի մեջ: 1. Իսմայէլացի վաճառականներն Եգիպտոս հասնելով՝ Յովսէփը ծախսեր էին Եգիպտացիի մը, Պետափրէս անուն, որ Փարաւոնին երեւելի մէկ պաշտօնատարն էր: Յովսէփ իր խելքով ու գործունէութեամբ սիրելի եղաւ իր տիրոջ որ զինք տնտես կարգեց իր տան: Դժբախտարար Պետափրէսի կինը չկարենալով հրապուրել զՅովսէփ՝ ամուսնին առջեւ ամբաստանեց զնա իրրեւ անհաւատարիմ: Պետափրէս կնոջը խօսքին հաւատալով՝ Յովսէփը բանտ դնել տուաւ: 2. Նոյն բանտին մէջ Փարաւոնին երկու սպասաւորները կային: Մին մատուռակն էր եւ միւսը մատակարարը: Աս երկու կալանաւորները միեւնոյն դիշեր երազ տեսան եւ հետեւեալ օրը Յովսէփին պատմեցին: Մատուռակը երազեր էր թէ գաւաթի մը մէջ խաղող կը քամէր եւ թաղաւորին կուտար: Մատակարարն ալ տեսեր էր թէ գլխուն վրայ երեք կողով կը կրէր հացով լի, եւ թռչունները զայն կ'ուտէին: 3. Յովսէփ Աստուծոյ շնորհիւ այս երազները մեկնեց եւ մատուռակին ըսաւ. «Դուն քիչ օրէն պաշտօնիդ մէջ պիտի հաստատուիս, բայց երբ արքունիքն ելլիս, յիշէ՛ զիս եւ թագաւորին ազալէ՛ս:» զիս բանտին հանել տայ, վասն զի անմեղ եմ:» Իսկ մատակարարին ըսաւ. «Դուն մահուան պիտի դատապարտուիս եւ մարմինդ թռչուններուն ճարակ պիտի ըլլայ: 4. Արդարեւ այսպէս եղաւ: Բայց մատուռակն յաջողութիւն գտնելուն՝ մոռցաւ Յովսէփը որ ամբողջ երկու տարի բանտը մնաց:

54. ԱճԻՐԵԱՆ ՈՒ զԵՂԵՅԻԿ ՕՊԵ: 1. Կիրակի է եւ օղբ պաշտաւ: Տիրուհի ու Նարդոս, երկու ընկերուհի, ժամադրած էին պտոյտի երթալ կէս օրին: Արդէն պատրաստ էին մեկնելու, երբ յանկարծ օղբ փոխուեցաւ, փայլուն արեւը մթադնեցաւ, երկինքն ամպոտեցաւ եւ անձրեւի խոշոր կաթիլներ սկսան տեղալ: Ի՛նչ դժբախտութիւն, ըսաւ Տիրուհի, որ չպիտի կրնանք պտոյտի երթալ, ի՛նչ աղաւոր պիտի զուարճանայինք, մե՛ղք...: 2. Նիտակն ըսե՛մ, Տիրուհի, ես դժգոհ չեմ այս անձրեւէն, ըսաւ Նարդոս, որ պարտիզպանի աղջիկ էր: Քանի մը օր է որ անձրեւ էր գար, հայրիկս ամէն օր ստիպուած էր պարտէզն ոռոգելու. ո՛րքան ալ կը յոգնէր խեղճ մարդը: Այսօր, չնորհիւ այս անձրեւին կրնայ հանգիստ վայելել: 3. Այս իրողութիւնը շատ անգամ կը պատահի կենաց մէջ, ի՛նչ որ մէկուն համար չահաւէտ կամ հաճելի է, ուրիշի մը վնասակար ու անհաճոյ կը թուի: Պէտք չէ միայն ինքզինք մտածել, անձնասիրութիւն է, եւ անձնասիրութիւնը ատելի միջոցներ մ'է:

55. Ինչո՞ւ կը սիրեմ գիւղո՞ւ: 1. Մեր գիւղը զեղեցիկ չէ, գրեթէ բոլոր տուններն աղիւտէ, յարգէ ու հողէ շինուած են, հազիւ քանի մը տուններու ճակատը քարաշէն է: Փողոցները սալաքրկուած ու մաքուր չեն, պարզ ճամբաներ են ուր, անձրեւոտ օրեր, ցեխէն անցուդարձն անգամ կը դժուարանայ: Եւ սակայն կը սիրեմ մեր գիւղը: 2. Կը սիրեմ, վասն զի ես հոն ծնած եմ, վասն զի կենացս առաջին օրերը հոն անցուցած եմ, ծնողքիս քովիլը, բարի ընկերներու, ծանօթ, սըրտակից, սիրելի էակներու հետ: Մեր գիւղը միշտ քաղցր յիշատակներ կ'արթնցնէ մաքիս մէջ: 3. Գուցէ օր մը ստիպուելով անկէ հեռանալ, օտար երկիր երթալ՝ ասորուստս ճարելու համար, վասն զի մեր գիւղին մէջ ապրուստ ճարելու միջոցներ կը պակսին: Հեռու տեղեր կան ուր մարդ կրնայ գործ գտնել, ստակ չահիլ: Կ'ըսեն նաեւ թէ ճամբորդութիւնը շատ բան կը սորվեցնէ: Աղէկ է որ սորվինք թէ ուրիշ տեղեր ի՛նչ կ'ընեն եւ ի՛նչպէս կ'ընեն, որպէս զի անոնց օրինակին հետեւինք: 4. Բայց երբ գիւղէս հեռու ալ գտնուեմ, միշտ պիտի յիշեմ զայն: Անոր սէրն ու կարօտը միշտ պիտի տածեմ: Հոն պիտի դառնամ նորէն, կենացս վերջին օրերն անցընելու համար: Կ'ուզեմ հոն մեռնիլ եւ թաղուիլ այն անշուք դերեզմանատան մէջ ուր կը հանգչին նախահայրերուս ոսկորները:

Հր. 30. Պատշաճ յարաբերականներն են. 1. որ (ուղղ.) 2. որուն (աղբալ.) 3. որմէ (բաց.) 4. որուն (տրակ.) 5. որով (գործ.) 6. որուն (սեռ.) 7. զոր (հայց.) 8. որով (գործ.) 9. որուն (տրական):

ԷՃ 70 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԷԻՆ

55. Մեկուսն հօրը մանուկն առքիս ցաւակցութեան նամակ:

1. — Սամսոն, 10 Նոյեմբեր 1898,

Սիրելի բարեկամ,

2. Ձեր հօր վաղահաս մահը ինծի ալ խորին վիշտ պատճառեց, վասն զի շատ մտերիմ բարեկամութեամբ կապուած էի իրեն հետ: 3. Արդարեւ կ'արժէ որ ըսնք ու ողբանք այսպիսի կորուստի մը համար, զի հանգուցեալն յաւէտ ընտիր ընտիր ձիրքեր ունէր որոնցմով սիրելի եղած էր ամենուն. որդեսէր հայր, հաւատարիմ ու անձնուէր բարեկամ, առաքինի բրիտանեայ՝ այսպիսի անձ մ'էր ձեր հայրն ու իմ բարեկամս: Սակայն որչափ ալ լանք ու կոծենք, անօգուտ է դժբախտաբար եւ մեր կորուստն անդառնալի: 4. Ուստի կոչում կ'ընեմ ձեր խոհականութեան եւ կը յորդորեմ մեղմել՝ չափաւորել ձեր վիշտը, մանաւանդ որ ընտանեաց անդրանիկ զաւակն ըլլալով՝ ձե՛զ անկէ է խնամ տանիլ ձեր դեռատի եղբայրներուն, քոյրերուն եւ բոլոր ընտանիքին: Ձանացէք, ուրեմն, երկնային միսթարութեան ապաւինիլ եւ հանգուցեալին արժանի յաջորդ ու ժառանգ հանդիսանալով՝ ընտանիքին հոգատարութեան նուիրել ինքզինքնիդ: 5. Վստահ եղէք թէ ձեր հօրը հետ ունեցած բարեկամութիւնս պիտի չարունակուի ձեզի համար ալ, ու այս վստահութեամբ դիմեցէ ինծի երբ պէտք ունենաք աջակցութեանս: 6. Ցաւակցութիւնս յայտնել հաճեցէք ձեր սգակիր ընտանեաց եւ հաւատացէք թէ եմ ի սրտէ կարեկից բարեկամ ձեր:

Ղ. Պ.

7. Մեծապատիւ Հ. Լուսինեան, Տրապիզոն:

57. Մուրացկանը: 1. Մեր ու կոյր մութացկան մը, ցնցոտիներ հագած՝ պատերուն քովէն քայլելով կ'երթար, մէկ ձեռքը գաւաղան մը, իսկ միւսով բռնած էր կապ մը որ զինք առաջնորդող շան վիզը կապուած էր: Փոքրիկ Մարկոս որ դրան առջեւ կը խաղար, հաճոյք կը զգայ կամացուկ մը մօտենալու եւ կապը կտրելու: Կոյրը ապշած՝ կանգ առաւ: Գետին ծռեցաւ, դողդոջուն ձեռքերը կարկառեց չուանին ծայրը փնտռելու, մինչդեռ քիչ մ'անդին չարամիտ

Մարկոս կը խնդար: 2. Մարկոսին հայրը որ տան մէջ պատահանին առջեւ կ'աշխատէր, այս ամէնը տեսած էր: Դուրս եկաւ ու Մարկոսին թեւէն բռնելով՝ «Եկուր, ըսաւ խստութեամբ, եկուր ըրած անվայել գործդ ուղղէ:» Յետոյ բերաւ զնա ծերունիին մօտ. «Կապէ՛ նայիմ սա չուանը:» Տղան հնազանդեցաւ: «Բարեկա՛մ, ըսաւ հայրը ծերունիին՝ յարգական ձայնով, կը խնդրեմ, ներեցէ՛ք տղուս եւ ընդունեցէ՛ք այս փոքրիկ փոխարինութիւնը» եւ կոյրին ձեռքին մէջ ոսկի մը դրաւ: 3. Հոգ չէ, պարոն, կ'ըսէր ծերունին, գիտէ՛ք որ պզտիկ տղաք անգիտութեամբ կ'ընեն այս տեսակ բաներ: — Կը լսե՞ս, Մարկոս, ըսաւ հայրը, կը ներէ՞ք զի: ասոր համար ես ալ չեմ պատժեր: Տուն զնա, սենեակդ մօտիկ եւ ըրած չարութեանդ վրայ խորհրդածէ:» 4. Այնուհետեւ երբ Մարկոս ծերունիին անցնիլը տեսնէր, կը վազէր անոր քով, տասը փարա կուտար ու կ'ըսէր շնորհալի ձայնով. «Բարե՛ւ, աղնիւ ծերունի»:

Հր. 31. Յարմար բառերն են. 1. ապաքինած, 2. ամուրի, 3. արամբի, 4. կանամբի, 5. անզգայ, 6. անհաստ, 7. կրծսամով կամ մոլեւառդ, 8. դահիճ, 9. կառաքնարեմ, 10. ճատերաբեմ, 11. անյազ:

ԷՋ 71 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

58. Մեր քուրց արեւն կուգայ: 1. Բակին մէջ հոր մը կը պեղէին, Առաքել կը մօտենայ գործաւորապետին. «Միթէ հողին մէջ ջո՞ւր կայ» կը հարցնէ: — Այո՛, տղաս, — Ուսկի՞ց կուգայ: — Ծովէն: — Օ՛, ի՞նչ կ'ըսէք, ծովը շատ հեռու է: Ի՞նչպէս այնքան տեղ հողին տակէն ջուր կուգայ եւ դեր: — Հողին ասկէն չի դար, տղաս, օգին մէջէն կուգայ:» Առաքել գոհ չեղաւ այս բացատրութենէն ու հեռացաւ: Զիս կը ծաղրէ, կը մտածէր նա, միթէ կարելի՞ է որ ջուրն օդին մէջէն ճամբորդութիւն ընէ, եւ ինչո՞ւ բնաւ չենք տեսներ: 2. Այս մտածութեամբ, զնաց գտաւ հայրը, եւ անոր պատմեց եղբւրթիւնը: «Գործաւորապետն իրաւունք ունի ըսաւ հայրը: Արեւը կը տաքցնէ ծովուն ընդարձակ մակերեսոյթը, ջուրը կը շոգիացնէ եւ ասկէ կը գոյանան ամպեր: Հոն ալ ամպերը մեր երկրին կողմը կը մղէ եւ անձրեւ կը տեղայ մեր վրայ: Այդ անձրեւը հողին մէջ կը մտնէ, եւ խիտ ու ամուր հողին մէջ կը դիզուի կը մնայ: Հիմա ալ գործաւորները գետինը կը փորեն մինչեւ որ այդ ջուրի շիջիլն հանն դիպին: 3. — Բայց, հայրիկ, քանի որ այդ ջուրը ծովէն կու-

գայ, պէտք է որ աղի ըլլայ: — Ո՛չ, շոգին, որ աղի ջրէն կ'ելլէ, իր հետ չի տանիր աղը, այլ ծովուն վրայ կը թողու, որով ջուրը կ'անուշնայ: Մեծ շոգեհաւներու մէջ գործիք մը կայ որ ծովու ջուրը նախ շագիի կը փոխէ, յետոյ այդ շոգին անուշ ջուրի կը վերածէ, այդ գործիքը Բարանդ կամ շարան կը կոչուի: Ծովը, արեւը, ամպերը, անձրեւը՝ ահագին զտարաններ են ուր կը պատրաստուի այն աղւոր ջուրը զոր կը գտնենք մեր հորերուն մէջ:»

59. Փարաւոնի երազը: 1. Եգիպտոսի թագաւորը Թուֆմոսիս երազ մը տեսաւ որ իր միտքը շատ վրդովեց: Տէրութեան գիտունները չկրցան այդ երազը մեկնել: Օր մը մատուռակը, զինի տուած ատեն, գիտելով որ Փարաւոն տեսած երազին համար շատ տխուր էր, յայտնեց անոր թէ բանտին մէջ կայ Յովսէփ անուն պատանի մը որ քաջ գիտէ երազ մեկնել, ինչպէս որ իրեն ալ մեկնէր էր: 2. Փարաւոն անմիջապէս հրամայեց որ Յովսէփին իր առջեւ բերեն, եւ իր երազն անոր պատմեց այսպէս. «Նեղոսի ափերն էի, աղւոր մարգագետնի մը վրայ եօթը պարարտ երինջ տեսայ եւ եօթն ալ վտիտ երինջներ որոնք կերան պարարտները: Յետոյ տեսայ եօթը լի հասկեր եւ եօթը հատ պարապ հասկեր որոնք կլլեցին առաջինները:» Յովսէփ այս երազները մեկնեց ըսելով. «Եօթը գէր երինջը եւ եօթը լեցուն հասկերը կը նշանակեն թէ եօթը տարի շարունակ ցորենի առատութիւն պիտի ըլլայ Եգիպտոս, իսկ եօթը վտիտ երինջն ու պարապ հասկերը կը նշանակեն թէ եօթը տարի ամէն տեղ սով պիտի տիրէ:» Եւ Յովսէփ խորհուրդ տուաւ Փարաւոնի որպէս զի առատութեան ժամանակ ցորեն համարէ սովին առաջըն առնելու համար: 3. Փարաւոն Յովսէփին իմաստութեան եւ հեռատեսութեան վրայ զարմանալով՝ իսկոյն զնա փոխարքայ կարգեց եւ ոսկեճամուկ հանդերձներ հագցընել տալով՝ արքունական ոսկի մատանին անոր ընծայեց, հրամայելով նաեւ որ ամէն մարդ հնազանդի Յովսէփին:

60. Դեղագործի մը հաշիւին մեջ եղած սխալն ուղղելու համար (շահա):

Միջագիւղ, 29 Հոկտեմբեր 1898

Յարգելի պարոն,

2. Զեզ կը վերադարձնեմ հաշուեցոյցը որուն համեմատ երէկ ձեզի վճարեցի՝ մեր տունը զրկուած դեղերուն արժէ-

քը: Քսան դահեկանի սխալ մը կը նշմարեմ, այդ հաշուեցոյցին մէջ: Սեպտ. 16 թուականով մէկ շիշ օշարակ ու մէկ տուփ դեղահատ նշանակուած է, մինչդեռ այդ դեղերը մեզի զրկուած չեն: 3. Վստահ եմ որ չեմ սխալիր, տղուս հիւանդութեան միջոցին մասնաւոր ցուցակի մը մէջ գրած եմ բոլոր դեղերը զորոնք ձեզմէ գնել կուտայի: Հաւանական է որ այդ օշարակն ու դեղահատը ուրիշ յաճախորդի մը տուած եւ սխալմամբ իմ հաշուոյս գրած ըլլաք: Դժուար չէ ձեզի՝ այդ սխալն ուղղել, քանի որ բժիշկին դեղագիրները ձեր քով են: 4. Կը խնդրեմ ուրեմն, դրարերիս յանձնէք քսան դահեկանը եւ կամ իմ հաշուոյս պահանջ արձանագրէք:

5. Ընդունեցէք ջերմագին բարեւանքս:

Գ. Եղիազարեան

6. Յարգելի Պ. Ա. Երէցեան, Դեղագործ

Ղալաթիա

Հրահանգ. 32. — Հողային, հողատէր, հողագործ, հողեղէն, հողակոյտ — Մշակութիւն, մշակել, մշակական, մշակելի, անմշակ: — Սիրելի, սիրելի, սիրական, սիրագիծ, սիրագեղ, սիրատարի: — Խռովել, խռովութիւն, խռովաբար, խռովայոյզ, խռովասէր, անխռով — Վարժարան, վարժապետ, վարժուհի, վարժիկ, անվարժ — փոփոխել, փոփոխական, փոփոխութիւն, փոփոխամիտ, անփոփոխ — Աջող, յաջողակ, յաջողութիւն, յաջողիկ, յաջող, յաջողել: — Դողալ, դողող, դողողել, դողողուն, դողահար: — Դուել, դաւասան, դաւարիր, դաւարութիւն, դաւակից:

Էջ 72 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

61. «Եկու՛ք» եւ «գնա՛ւ»: 1. Արամ ու Հայկ միեւնոյն տարիքն ունէին, միեւնոյն աւանը կը բնակէին: Արամ իր հօրմէն ժառանգած էր ընդարձակ ու արգասաբեր կալուած մը, մինչդեռ Հայկ փոքրիկ ու ամուլ կալուած մը ժառանգեւր էր: Սակայն բազմին բերմամբ, Արամ ձախորդութեան հանդիպեցաւ եւ ստիպուեցաւ իր կալուածին կէտը վաճառել պարտքեր հատուցանելու համար: Հայկ եկաւ եւ ուզեց զայն գնել: 2. Ի՛նչ, դժուար ես, ըսաւ Արամ, տասը տարի կայ չի կայ, ես հարուստ էի դուն աղքատ: Այսօր դուն ինձմէ աւելի հարուստ ես, պատճառն ի՛նչ է արդեօք: — Պատճառը շատ պարզ է, ըսաւ Հայկ, այդ տարբերութեան պատճառն այս է որ դուն «գնա՛ւ» ըսելու սովորութիւն ունիս, մինչ ես՝ «եկուք» ըսելու: — Զեմ հասկնար, ըսաւ Արամ: —

Մտիկ ըրէ, բայց կ'աղաչեմ որ չվշտանաս: Դուն կը նստիս տունդ, եւ ծառաներդ գործի կը զրկես, մինչդեռ ես ի՛նքս գործի կը մզմէմ զանոնք: Դուն սպասաւորիդ կ'ըսես, «Գնա՛՛ ձերբուն խշտիքը յարդարէ, քնա՛ ծաղիկներն ոռոգէ, քնա՛ հերիէ եւն»: Ես սպասաւորիս կ'ըսեմ, «Եկա՛ւ, ախօռն երթանք, եկա՛ւ դաշտն երթանք, եւ ես անկէ առաջ կը վազեմ, օրինակը կուտամ ու կը հսկեմ»: 3. Եթէ կուզէք որ գործերնիդ լաւ կատարուի, դուք անձամբ կատարեցէք:

62. Վարձատրուած պարկեշտութիւն. 1. Հարուստ կալուածատէր մը, ընկերներու հետ, որսի ելած ըլլալով՝ իր վարձակալներէ մէկուն արտը կոխտած ու աւրտկած էր: Ագարակապանն եկաւ այս վնասին համար դանդաղեցաւ: «Ո՛րչափի կը հասնի քեզի պատճառած վնասս, հարցուց կալուածատէրը: — Առ նուազն տասն ոսկիի: — Ա՛ռ ահա քըսան ոսկի: Անիրաւութիւն մ'է որ ես ու մարդիկս, զուարճութեան համար, քեզ վնասի ենթարկեանք:» 2. Արդ՝ հունձքի եղանակը դեռ չէր անցած, որով կոխտուած ցորենը նորէն բուսաւ, այնպէս որ հունձի ատեն բնաւ յայտնի չէր կոխտուած ըլլալը, նոյն իսկ ուրիշ արտերէ աւելի ցորեն տուաւ: «Արդարութիւն չէ, մտածեց ագարակապանը, որ պահեմ ինձի տուած գումարը, քանի որ հունձքերս կոխտուելով չվնասուեցան:» Եւ տարաւ քսան ոսկին ետ տուաւ: 3. Այսքան պարկեշտութեան համար, կալուածատէրն զգածուելով՝ ուզեց վարձատրել ագարակապանը: Ազնիւ եւ ուղղամիտ մարդ մ'եւ, ըսաւ անոր. այդ քսան ոսկին քեզի թող ըլլայ, ասկէ զատ քսան ոսկի եւս կուտամ արդարասիրութեանդ համար. այս քառասուն ոսկին իմ կողմէս տուէք ձեր որդւոյն որ քիչ օրէն պիտի ամուսնանայ. հարսանիքի նուէրս է այն, բայց ըսէք ձեր որդւոյն թէ հօրը պարկեշտութեամբ կը շահի զայն:

63. Առաջին մրցանակի. 1. Որքան կը տենչայի առաջին մրցանակի մը. ահա ստացայ զայն, ծնողքս գոհ եւ ուրախ են, եւ ես երջանիկ եմ վասն զի կը վայելեմ քրտինքիս պտուղը: Լաւ հոգ պիտի տանիմ, մաքուր պիտի պահեմ մրցանակս: 2. Խաւաքարտէ կողք մը կայ վրան, հաստատուն եւ փայլուն-ոսկեզօծ նկարներով: Մէջը 200 էջ կայ, ճիշտ ու ճիշտ գիրք մը. աղուոր ու օգտակար գիրք մը: 3. Կ'ուզեմ կարգաւ անոր մէջի պատմութիւնները, պիտի ջանամ հասկնալ թէ ի՛նչ կը ներկայացնեն այս պատկերները

որոնք գրեթէ ամեն էջի վրայ կը տեսնուին, պիտի հասկնամ և քրոջս ալ պիտի հասկնամ: 4. Եւ երբ լաւ մը հասկնամ, իրիկուններն անոր մէջի գեղեցկագոյն հատուածները պիտի կարգամ հօրս ու մօրս: Ասով՝ թէ՛ անոնք եւ թէ՛ ես հաճոյք պիտի գգանք: 5. Իրաւ որ շատ հաճելի բան է մրցանակ առնել. պիտի ջանամ գալ տարի ալ մրցանակներ չափել:

Հրահանգ. 33. 1. Մատենագիր կամ հեղինակ, 2. Թարգմանիչ, — 3. Թարգման: 4. Պատմագիր, աշխարհագիր, գեղադիր: 5. Մանկավարժ կամ դաստիարակ: 6. Լրագիր: 7. Հանդէս: — 8. Խմբագիրը: 9. Յօդուած: 10. Յօդուածագիր կամ աշխատակից:

ԷՁ 73 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

64. Նամակ ատ. բնկերն որ հարսանիքէ բռնուած է.

Կ. Պոլիս, 15 Փետրուար, 1898.

Սիրելի Սարգիս

2. Շատ ցաւեցայ երբ իմացայ թէ հարսանիքէ վարակուեր ես, և չպիտի կրնաս քանի մը օր դուրս ելլել: Ուզեցի քեզ տեսնելու գալ, բայց բժիշկին արգելած է: 3. Մայրիկէս տեղեկութիւն առի հարսանիքի վրայ, ըսին թէ ծանր հիւանդութիւն մը չէ և շատ ցաւ չի տար, ասոր համար գոհ եղայ: Բայց ըսաւ նաեւ թէ դեռ տասներէնդ օրի չափ քեզ չպիտի տեսնենք: Այս բանս ինծի ցաւ տուաւ, վասն զի պիտի ձանձրանաս, սիրելի ընկեր, ես ալ պիտի ձանձրանամ առանց քեզի որ լաւագոյն ընկերս ես: 4. Ուստի խորհեցայ մերթ ընդ մերթ նստակ գրել եւ պատմել ինչ որ կը պատահի դպրոցին մէջ: Ասով կարելի է քիչ մը զուարճանաս, երկուշաբթի օրը՝ Հմայեակ պատժուեցաւ կարպիսը ծաղրելուն համար: շիտակը՝ աղէկ եղաւ, թող պզտիկներուն հետ չիյնայ: Երեքշաբթի՝ Հոգաբարձութեան Ատենապետը այցելու թեան եկաւ. աշխարհագրութեան և պատմութեան վրայ հարցումներ ըրաւ ինծի. գոհ եղաւ պատասխաններէս եւ բարենիշ մը տալ տուաւ: Զորեքշաբթի, թուարանութեան դասին մէջ Միհրանին հետ կը խօսէինք, դաստուռն երկուքս ալ յանդիմանեց և իբր պատիժ, «չատախօսեւ բայց խոնարհումը գրել տուաւ: Այսօր Լեւոնին հետ պտտելու գացինք, քու վրադ խօսեցանք. երանի՛ թէ հետերնիս ըլլայիր: Կիրակի ուրիշ նամակ մ'ալ պիտի գրեմ: 5. Եթէ բժիշկը

թոյլ կուտայ կարգալու, մէկ երկու զուարճալի գրքեր ղըրկեմ: 6. Սիրելի ընկեր, չըլլայ որ բժիշկին պատուէրներուն հակառակս, ինքզինքդ աղէկ նայէ և օր առաջ ոտքի՝ ելիր որպէս զի քեզմէ զուրկ չմնանք:

Անձնուէր ընկերդ

Ռուբէն

7. Առ Պ. Մովսէս Տէր Ղազարեան

65. Անհնազանդութիւն: 1. Արշակին հայրը անտառապահ է եւ, եւ իր պաշտօնին բերմամբ, տանը մէջ հրացան ունենալու պարտաւոր է. իր որդիին հազար անգամ պատուիրած է որ զէնքերուն չդպչի. սակայն Արշակ ուրիշ փափաք չունէր, բայց եթէ գաղտուկ ձեռք անցընել հրացան մը եւ զինուորի պէս մարզանք ընել: 2. Օր մը, հօրը բացակայուած թեան միջոցին, Արշակ աթոռի մը վրայ ելաւ եւ պատէն կախուած հրացանը վար առաւ: «Շատ ծանր չէ՞ ըսաւ ինքն իրեն, զէնքը շաժելով, եւ սկսաւ՝ մէկ, երկուք, վարժութիւններ ընել: 3. Յանկարծ, հրացանը ձեռքէն սարդեցաւ, կրակ առաւ եւ գնտակը միտեցաւ Արշակին ձախոտքը: Խեղճ տղան արիւնլուայ գետինն ինկաւ: 4. Նոյն միջոցին հայրը ներս մտաւ. Անկարելի է նկարագրել հէգ անտառապահին զգացած ցաւն ու յուսահատութիւնը: Շուտ մը վերցուց վիրաւորեալը, տարաւ անկողին եւ վէրքը քննեց: Բժիշկ կանչուելով՝ գնտակը հանեց եւ սպեղանիներ քսելով փաթեց: 5. Արշակ երկար ատեն հիւանդ մնաց եւ նոյն միջոցին կը խորհէր թէ անհնազանդութիւնն ի՛նչ չարիքներ կը բերէ: Միտքը դրաւ այնուհետեւ հօրը պատուէրներուն չանսաստել:

66. Յովսէփ իր եղբայրներուն կը յայտնուի: 1. Սովը կը տարածուէր մինչեւ Բանանացոց երկիրը: Յակոբ իր որդիքն Եգիպտոս զրկեց ցորեն գնելու, միայն կրտսեր Բենիամինը իր քով պահեց: Յակոբին տասը որդիները հասնելով Եգիպտոս, Փարաւոնի առաջին պաշտօնեային ներկայացան, խոնարհութեամբ երկրպագին եւ իրենց խնդիրն առաջարկեցին: 2. Յովսէփի ճանչցաւ իր եղբայրները, բայց խափա վարուեցաւ անոնց հետ ու ըսաւ. «Դուք ցորեն գնելու չէք եկած, այլ անտարակոյս լրտեսներ էք:» Անոնք այլալեցան եւ շատ թախանձեցին ըսելով թէ իրենք տասուերկու եղբայր էին, թախանձեցին եղբայր մ'ալ ունին որ իրենց հօրը քով է, իսկ թէ կրտսեր եղբայր մ'ալ ունին որ իրենց հօրը քով է, իսկ միւսը վաղուց մեռած է: Յովսէփ թոյլ տուաւ անոնց ցորեն

տանիլ իրենց հետ, սլայմանաւ որ երթան իրենց կրտսեր եղբայրն ալ բերեն: Անոնք տարին ցորենը, Շմաւոնն ալ պատանդ թողլով: 3. Դառնալով իրենց հայրենիքը, բոլոր իրողութիւնը պատմեցին իրենց հօրը: Ծերունի նահապետը նախ մերժեց Բենիամինը տալ, բայց երբ տեսաւ որ սոյն օրէն օր կը սաստկանայ, յանձն առաւ Բենիամինը թողուլ և Յուդայ խոստացաւ ամէն խնամ տանիլ եւ ողջ առողջ բերել զնա: 4. Եգիպտոս վերադառնալով՝ Յակոբին որդիները սիրալիր ընդունելութիւն գտան Յովսէփի կողմէն որ սաստիկ յուզուեցաւ Բենիամինը տեսնելով եւ հօրը վրայ լուրեր առնելով: 5. Յաջորդ օրը, Յովսէփին հրամանով, մատակարար նորէն լեցուց անոնց պարկերը, եւ Յովսէփին ոսկի բաժակը զաղտուկ մը Բենիամինի պարկին մէջ դրաւ: Յակոբի որդիներն ուրախ զուարթ ճամբայ ելան, բայց մատակարարը շուտ մը անոնց ետեւէն հասնելով՝ կեցուց զանոնք եւ ըսաւ. «Ասպա՛ստ՝ մարդիկ, բարիքի փոխարէն չարիք կ'ընէք: Ձեզմէ մէկն իմ տիրոջն ոսկի բաժակը գողցեր է:» Ամէնքն շփոթելով՝ յայտնեցին թէ այդպիսի գողութիւն մը բնաւ չեն ըրած: Շուտ մը պարկերը քակուեցան եւ բաժակը Բենիամինի պարկին ելաւ: Անոնք ստիպուեցան նորէն ներկայանալ Յովսէփին որ բարկութիւն կեղծելով՝ խստիւ ըսաւ. «Արդար չէ որ անմեղը տառապի, դուք գացէ՛ք ձեր հօրը քով, բայց գողն իմ գերիս պիտի ըլլայ:» 6. Յուդայ Յովսէփի ծունկերուն փարելով՝ աղէկտուր ձայնով ըսաւ. «Տէ՛ր իմ, հօրս խօսք տուի Բենիամինը իրեն դարձնելու, եթէ չտանիմ, հէգ ծերունին ցաւէն պիտի մեռնի: Ե՛ս անոր տեղ քու գերիդ ըլլամ:» Յովսէփ այս լսելով՝ չի կրցաւ աշխարհութիւնը զսպել եւ գոչեց. «Ես ձեր Յովսէփի եղբայրն եմ, միթէ դեռ կենդանի՞ է հայրս:» Ապա, գորովանքով գրկեց եղբայրներն ու խնդրեց որ երթան հայրը բերեն: 7. Յակոբ ընտանիքով Եգիպտոս փոխադրուեցաւ ու Գեսեմի բարեբեր երկիրը բնակեցաւ:

67. Այծին դատաստանը: 1. Արարացի մը տեսաւ որ իրմէ քսակ մը ոսկի գողցուեր է: Վատահ էր որ գողը տունէն է, բայց չէր գիտեր թէ ո՞վ է. 2. Բոլոր ծառաները ժողվելով ըսաւ անոնց. «Աս իրիկու ամենքդ ալ Այծի Դատաստանի պիտի ենթարկուիք: Հրաշարի այծ մ'է ըսածս, երբ յանցաւոր մը ձեռքը վրան դնէ, իսկոյն ձեռքը կը սեւնայ: Իրիկունը, երբ մուծը վրայ հասաւ, ծառաներուն հրամայեց

կարգով վրանին մէջ մտնել եւ իրենց ձեռքը հօն գտնուող այծին կռնակը քսել: Հանձարեղ Արարացին առաջուց գաղտուկ մը ածուխի փոշի քսած էր այծին կռնակը: 3. Վրանէն քանի մը քայլ անդին կեցած՝ Արարացին դուրս ելողներուն ձեռքը կը դնէր: 4. Արդ՝ ամե՛նն ալ սարսափահար էին տեսնելով որ ձեռուընին սեւցեր է: Մէկը միայն հալարտութեամբ ցոյց կուտար իր ձեռքը որ ձերմակ մնացեր էր: Բայց Արարացին ըսաւ անոր. «Դո՛ւն ես գողը, վասնզի դուն միայն չես համարձակած ձեռքդ այծին դպցնել:»

Հրահանգ. 34. — 1. Լաւագոյն, մեծագոյն, փոքրագոյն, խոտագոյն, համեղագոյն: 2. Ուժգին, կամոյն, ցնձագին, տրտմագին, սրտագին: 3. Միւրեւի, պաշտելի, տոեւի, նագելի, խոտելի: 4. Ըղձալի, ցանկալի, բերկրալի, ուրախալի, ցաւալի: 5. Դաւարաւէտ, բերկրաւէտ, խոտաւէտ, հոտաւէտ, այգաւէտ:

Էջ 74 ԱՄԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԵՆ

68. Հարսանիքի բռնուած տղեկն պատասխան առ. Ռուբէն:

Կ. Պոլիս, 16 Փետրուար 1898

Սիրելի ընկեր

2. Շնորհակալ եմ սիրալիր նամակէդ որ շատ հաճելի թուեցաւ ինծի, վասն զի, չիտակն ըսելով, շատ կը ձանձրանամ սենեակիս մէջ փակուած մնալով: 3. Երեք օր պառկած մնացի, տեղ ունէի, յոգնութիւն մը կը զգայի. մորթիս վրայ փոքրիկ կարմիր կէտեր կային, մեղուի խայթուածքի նման: Թէեւ սաստիկ տաքութիւն կը զգայի, բայց մայրիկս երկու վերմակ կը ձգէր վրաս, և տաք ըմպելիներ կուտար, մէջը շաքար խառնուած՝ բայց դառնահամ: 4. Հիմա կրնամ անկողինէս ելլել, բայց սենեակէն դուրս ելլել չկայ: Պաղէաւնեմ, կ'ըսեն, և հիւանդութիւնս ուրիշներուն ալ կը փոխուի: Իրաւ որ շատ ցաւ պիտի զգայի, եթէ իմ պատճառովս դուն ալ հարսանիքէ վարակուէիր: 5. Դարձեալ նամակ գրէ ինծի և իմացուր ինչ որ կը պատահի դպրոցը: Աղէկ է եղեր որ Հմայեակը պատժուեր է. անվայել բան է՝ իրեն պէս մեծ տղու մը՝ ծաղրել փոքրիկ Կարալիսը: Կը չընորհաւորեմ առած բարեկիցդ, բայց շատ քիչ ժամանակովս ալ չը մոռնանք: Շատ կը փափաքէի դպրոցը գտնուիլ, բայց իբր պատիժ բայ խոնարհել գործիս չի դար: Բարեւներ Լեւոնին:

չնորհակալ եմ որ զիս յիշեր է: 6. Բժիշկը թոյլ կուտայ որ երբեմն կարգամ: Շնորհակալ պիտի ըլլամ եթէ Ռուկոնսոն խրկես որ կարգամ: Մաքուր կը պահեմ, մի՛ վախճար: 7. Բան մը կրնաս ընել. վաղը դպրոցէն տուն գացած ատենդ մեր դռնէն անցիր: Դուրս ելել արգելուած է ինծի, բայց պատուհանէն կրնամ քեզ տեսնել: Ժամ տասնին կը սպասեմ. եթէ կրնաս, եկուր: Պատուհանս մեր տան երկրորդ յարկի ձախ կողմն է: 8. Ի տեսութիւն, սիրելի Ռուբէնս, կրկին շնորհակալութիւն նամակիդ համար:

Անձնուէր բարեկամդ

Սարգիս

9. Ազնիւ Պ. Ռուբէն Սարաֆեան

69. Գնտասեղը. 1. Երիտասարդ մը հարուստ վաճառականի մը խանութը ներկայանալով՝ աղաչեց որ վաճառատան մէջ պաշտօն մը տան իրեն: Շատ խեղճուկ հազուած էր և երկչոտ կերպարանք մ'ունէր: 2. Վաճառականը խըստութեամբ պատասխանեց թէ պարապ պաշտօն չի կայ եւ ճամբեց: 3. Երիտասարդը տրտում տխուր ետ դարձաւ: Բակէն անցած ատեն, գետինը գնտասեղ մը տեսնելով խույն ծռեցաւ եւ վեր առաւ զայն: Այս գնտասեղը պատճառ եղաւ իր ապագայ հարստութեան: 4. Վասն զի վաճառականը տեսած էր եւ, խորհելով թէ այսքան հոգածու եւ խնայասէր տղայ մը վաճառականութեան յարմար էր, կանչեց զայն եւ գանձապետ կարգեց իր վաճառատան: 5. Բանի մը տարիէն գանձապետը վաճառականին ընկերն ու փեսան եղաւ:

70. «Ապրելու համար հա՛ց պէտք է»: 1. Դադղիացի թագաւոր մը կը ըլլէ որ իր նախարարներէն մէկը յանդգնած էր ծեծել երկրագործ մը: 2. Արքունիք կը հրաւիրէ յանցաւոր նախարարը եւ, առանց բան մ'ըսելու, ձաշի վար կը դնէ: 3. Թագաւորը զաղտուկ հրաման կուտայ իր ծառաներուն, բազմախորտիկ ու ճոխ սեղան մը պատրաստել. չքեղ սպասներ, պատուական կերակուրներ դրուած էին առատ առատ, բայց բնա՛ւ հաց: 4. Նախարարը կը զարմանայ, չի կրնար մեկնութիւն մը տալ այս բանին: Թագաւորը ներս մանելով կը հարցնէ. «Ի՞նչպէս, պարոն նախարար, կերակուրները լա՛ւ են, կը հաւնիս: — Սքանչելի՛, Վեհափա՛ւ Տէր, շատ համեղ, շատ պատուական կերակուրներ, սակայն — ներեցէ՛ք

համարձակութեանս — բնա՛ւ չկրցայ ուտել: Ապրելու համար հա՛ց պէտք է, Տէր իմ: — Լաւ, կը պատասխանէ թագաւորը դէմքը խոփուելով. հասկցիր հիմայ՝ քեզի տուած դասս: Բանի որ ապրելու համար հաց պէտք է, գիտցիր լա՛ւ վարուել, պարոն, մեզի հաց պատրաստողներուն հետ:»

Հրահանգ 35. 1. Վաճառել, 2. Ընծայել կամ նուիրել, 3. Կշռել, 4. Թաղել, 5. Ելել, 6. մոռնալ, 7. Թղթակցիլ, 8. լուսնել:

Էջ 75 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐՔԻՆ

71. Մարմնոյ անդամներուն վեճը. 1. Օր մը մարդուն անդամները իրարու ծառայելէ ձանձրանալով՝ ա՛լ իրենց պաշտօնը կատարել չուզեցին: 2. Ոտքերը կ'ըսէին. «Ինչո՞ւ միայն մենք պիտի կրենք ուրիշներուն բեռը, ձեզի համար ոտքեր գտէք, եթէ քալել կ'ուզէք:» Զեռքերը կ'ըսէին. «Ինչո՞ւ միայն մենք աշխատինք. եթէ ձեռքի պէտք ունիք, դուք ձեզի ձեռք չի՞նցեցէք:» Բերանը մ'առաց. «Իրաւ, ես չա՛տ որպէս զի հանգիստ հանգիստ մարսէ. ա՛յն որ բերանի պէտք ունի թո՛ղ զլստուն ճարը նայի:» Աչքերն ալ չուզեցին ամբողջ մարմնոյն վրայ հսկել: Միւս անդամներն ալ այսպէս խօսեցան եւ ա՛լ չկատարեցին իրենց պաշտօնը: 3. Ի՞նչ եղաւ հետեւանքը: Ամբողջ մարմինն հեռագհեռէ սկսաւ տկարանալ, ծիւրիւ, ծնգիւ: Անդամները տեսնելով որ իրենց կորուստը մօտ է, ճանչցան իրենց յանցանքը և սկսան առաջուան պէս իրարու ծառայել: 4. Իրարու օգնելու ենք:

72. Նամակ առ. հօրեղբայրն:

Մարաշ, 10 Մայիս 1898

Սիրելի եւ պատուական հօրեղբայրս,

Ո՛րչափ երախտապարտ եմ ձեզի այն հոգածու խնամքներուն եւ այն անթիւ բարիքներուն համար զոր կը վայելեմ ձեր շնորհիւ: Դեռ փոքր եմ, բայց գիտեմ անոնց արժէքն ու կարեւորութիւնը: Ծնողքիս մահէն վերջը, ի՞նչ պիտի ըլլար իմ վիճակս, եթէ չհաճէիք զիս որդեգրել եւ՝ իբրեւ ձեր հարազատ զաւակը՝ ստանձնել նիւթական ու բարոյական զարգացմանս հոգը: Զեր վեհանձն առատաձեռնութեան շնորհիւ, ահա կը գտնուիմ բարեկարգ վարժարանի մը մէջ ուր անխնայ կը ջամբեն ինծի բարւոք դաստիարակութեան կաթը: Ո՛րքան ապերախտ պիտի համարուէի եթէ այս բա-

րիքէն օգտուիլ չգիտնայի, եթէ հոգ չի տանէի դաստիարակ-
ուելու եւ սորվելու թէ ինչպէս կրնամ բարի ու պարկեշտ
մարդ մ'ըլլալ: Կարծեմ թէ վարժարանի մէջ առ հասարակ
գոհ են վարքէս, վասն զի ամէն ջանք կ'ընեմ հնազանդելու
դպրոցական կարգապահութեան: Ուսուցիչներէս եւ ո՛չ մին
գանգատ մը չունի ինձմէ: Կրցածիս չափ կ'աշխատիմ եւ
յառաջդիմութենէս գոհ են, ինչպէս կրնաք տեղեկանալ եւ-
ամսեայ վիճակացոյցէն զոր նամակիս հետ Ձեզի կը ղրկեմ:
Դաստիարակութեամբ ամէն ճիւղերուն ալ հաստատապէս կ'աշխա-
տիմ, խորհելով որ մարդ չի կրնար գիտնալ թէ ինչ ապա-
գայ վերապահուած է իրեն: որչափ շատ հմուտ թիւն ունե-
նայ, այնքան հաւանականութիւն ունի յաջողելու: Առ այժմ,
սովորական ճիւղերէն զատ, կ'ուսանիմ նաեւ երկու կենդա-
նի լեզուներ՝ Անգղերէն ու Գերմաներէն: Վարժարանին
տնօրէնն ու դասատուներն եռանդօս կը գովին եւ ձեր բա-
րիքներուն յիշատակն ալ օր քան զօր աւելի կը բորբոքէ այդ
եռանդը:

Հաւատարմ եղէք, սիրելի հօրեղբայրս, որդիական անձ-
նութիւնութեանս եւ երախտագիտութեանս մասին:

Պարոյր

73. Մովսէսի ազատումը: 1. Թութմոսիսի յաջորդ Ա-
մենովիսի թագաւորն Իսրայէլացոց բազմանալը վտանգ մը
համարելով իր տէրութեան, հրամայեց որ Իսրայէլացոց
նորածինները Նեղոս գետը նետեն: 2. Բայց, Ղեւիի ցեղէն
կին մը երեք ամիս ծածուկ պահեց իր նորածին որդին: Յե-
տոյ վախճալով որ երեւան կ'ելլէ, պրտուէ օրօրոց մը շինեց,
կուարով ծեփեց եւ մանկիկն անոր մէջ դնելով՝ Նեղոս գե-
տը նետեց: 3. Նոյն պահուն, Փարաւոնի աղջիկը գետեզրը
լուացուելու գալով՝ հեռուէն նշմարեց նաւակածեւ կողովը
որ ջուրերուն վրայ կը ծփար եւ հրամայեց իր նաժիշտնե-
րուն՝ գոյն իրեն բերել: Հետաքրքրութեամբ կը բանայ եւ
սիրուն մանկիկը տեսնելով՝ ա՛յնքան կը զթա՛յ որ ստնտուի մը
խնամոց կը յանձնէ զնա: Այս ստնտուն գետնիկէ մանկան
մայրն էր: 4. Քանի մը տարի ետք, Փարաւոնի աղջիկը սոյն
մանկիկը որդեգրեց եւ անոր անունը դրաւ Մովսէս՝ որ ը-
սել է ընէն ելա՛ւ: Մովսէս արքունիքը մեծցաւ եւ Եգիպտոս-
ցոց ամէն գիտութիւնները սորվեցաւ. բայց երբ մեծցաւ
ու իր ծագումը իմացաւ, լաւ եւս համարեց իր ազգակից-
ներուն հետ ապրիլ ու տառապիլ, քան թէ ճոխութեան մէջ՝
անոնց հալածիչներուն հետ մնալ: 5. Օր մը Մովսէս տեսաւ

Եգիպտացի մը որ սաստիկ կը գանակոծէր Իսրայէլացի մը:
Չկրցաւ իր արդար զայրոյթը զսպել, զարկաւ սպաննեց Ե-
գիպտացին եւ խոյս տուաւ Մարիանու երկիրն ուր ամուս-
նանալով՝ քառսուն տարի իր աներոյ ոչխարներն արածեց:

74. Դաստիարակութիւն: 1. Ժամանակաւ Լիգուրկոս
անուն մարդ մը կար որ իր երկրին՝ Սպարտայի՝ օրէնքները
դրաւ: Այս մարդը օր մը միեւնոյն ցեղէ երկու շուն առաւ
եւ զանոնք տարբեր կերպով մեծցուց. մէկը փափկութեան
վարժեցուց եւ համեղ կերակուրներով սնուց. իսկ միւսը որ-
սորդութեան վարժեցուց: 3. Երբ մեծցան ու զօրացան մարմ-
նով ու սովորութեամբ, Լիգուրկոս զանոնք տարաւ հրա-
պարակ մը, անոնց առջեւ արտօժանաւ կերակուրներ դնել
տուաւ եւ ապա նապաստակ մը արձակեց: 4. Իսկոյն շու-
ներէն մին վազեց իր սովորական կերակուրներուն քով, միւսը
նապաստակին ետեւէն վազելով՝ բռնեց: 5. Ժողովուրդը կը
ծափահարէր անոր վարժ յաջողակութեան: 6. Այն ատեն
կու շուններն ալ միեւնոյն ցեղէ են. տեսէ՛ք, սակայն, թէ ինչ
տարբերութիւն դրած է անոնց մէջ դաստիարակութիւնը:

Հրահանգ. 36. Այժմ փոքր՝ ուշ կամ ամիկ. արջին՝ քոթիւն. առիւ-
ծին՝ կորիւն. բազէին՝ գաւազ. հաւին՝ վառեակ. ձիուն՝ մտուկ կամ բոյոյ-
իշուն՝ ֆուռակ կամ աւանակ. ջան՝ շակոս, սկուռ, կորնակ. ոչխարին՝
գառնուկ, որոջ, բուծ. խոզին՝ խոճկոր. Պոչունին՝ ձագ. մարդուն՝ երախտ,
մանկիկ. ուղտին՝ կոզու. եղնիկին՝ եղնորթ. աքաղաղին՝ ախոր. կովին՝ հորթ:

ԷԶ 76 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

75. Ալքիպպուկով հատուցում: 1. Չորս խաբեբաներ
ճաշարանի մը մէջ լաւ մը կերուխում ընելէ վերջը, ծախքին
ցուցակը կ'ուզեն: 2. Սպասաւորը կը փութայ ցուցակը բե-
րել: 3. Առաջինը ձեռքը գրպանը մխելու վրայ է. երկրորդը
թող չի տար եւ կ'ըսէ թէ ինք վճարել կ'ուզէ. երրորդը նոյն
հնարքն է գործ կը դնէ. իսկ չորրորդը կ'ըսէ սպասաւորին.
«Չըլլայ որ այս պարոններէն ստակ առնես, ե՛ս պիտի վճա-
րեմ»: 4. Որովհետեւ ամէն մէկը կը պնդէր թէ ինք պիտի
վճարէ, անոնցմէ մին գոչեց. «Կեցիք. ձեզի միջոց մ'ըսեմ
այս անհամաձայնութեան առաջքն առնելու համար: Պարո-
նը թող ներէ, ըսաւ սպասաւորը ցուցնելով. որ իր աչքերը
կապեմք եւ մեզմէ ո՛րն որ բռնէ, ա՛ն թող տայ ծախքերը:»
Այս առաջարկը ընդունուելով՝ սպասաւորին աչքերը կը կա-

պեն: Եւ մինչդեռ նա խարխոյելով կը փնտռէր, վար-պետորդիները մէկիկ մէկիկ սանդուխէն իջնելով կը չուեն: 5. Ճաշարանապետը վեր կ'ելլէ. սպասուորը կը բռնէ իր տէրը, կարծելով թէ չորս մարդոց մէկն է, և կը գոչէ. «Հա՛հ, դուք պիտի վճարէք:»

76. Նամակ առ ուսուցիչն. Սիրելի ուսուցիչս, Երկու օրէ ի վեր մայրս հիւանդ է: Իր այս վիճակին մէջ, անկարելի է ինծի՝ իրմէ բաժնուիլ: Ահա ասոր համար է որ երկու օր է չեմ կրնար դասերուս ներկայ գտնուիլ: Կ'աղաչեմ, ներողա-միտ եղէք այս բացակայութեանս համար որ, յուսամ, եր-կար չպիտի տեսէ: Ստուգիւ չափ ցաւ կը զգամ ձեր օգ-տաշատ դասերէն զուրկ մնալուս, պարզապէս կը նախան-ձիմ ընկերներուս որոնք անշուշտ օգտուելու ետեւէ են: Եթէ Աստուած կամի քանի մ'օրէն մայրս կ'առողջանայ և ես ալ վերստին ձեռք կ'առնեմ աշխատութիւններս, կը խոստանամ այն ատեն սովորականէն աւելի եռանդով հետամտիլ դասե-րուս, կորսուած ժամանակը շահելու համար:

Ձեր խոնարհ սանը
Աբգար

77. 1. Ամառուան օդը տաք կ'ըլլայ. երբեմն անձր'ի կը տեղայ. մարդիկ դաշտային աշխատութեան կը պարապին. — բնութիւնը կենդանութիւն կը ստանայ, պտուղները կը հասունանան, օրերը երկար են:

Ձմեռ ատեն օդը ցուրտ կ'ըլլայ, ձիւն կը տեղայ, գե-տինները սառնոյցով կը ծածկուին, բնութիւնը կը ննջէ, կար-ծես. երթեւեկութիւնները կը դադրին, մարդիկ տուներու մէջ կը փակուին, օրերը կը կարճանան:

2. Յօրեկ ատեն արեւը կը փայլի, ամէն կողմ լոյս կը տրիէ. մարդիկ կ'աշխատին կը շարժին, կ'երթան, կուգան, ամէն կողմ շարժում, ազմուկ և ոգեւորութիւն կը տրիէ:

Գիշեր ատեն ար'ւ չերևիր, երբեմն շատ մութ կ'ըլլայ, երբեմն ալ լուսինն ու աստղերը կը տեսնեն երկրի վրայ իրենց ազօտ ճառագայթները, ամէն կողմ կը տրիէ լուս-թիւն, մարդիկ կը քնանան ու կը հանգչին:

3. Մարդն արթուն է, կ'ըսուի, երբ կը տեսնէ, կը լսէ, կը շարժի:

Մարդ՝ քնացած է, երբ աչքերը կը փակէ, ա'լ չի տես-ներ, չի լսեր, և գործելէ՝ շարժելէ կը դադրի:

4. Արշալոյսը ցորեկուան մէկ մասն է, որուն կը յա-ջորդէ արեւագալը: — Վերջալոյսը ցորեկուան վերջին մասն է, արեւին մուտքէն վերջ կը սկսի ու կը տեսն մինչեւ գի-շերուան սկիզբը:

5. Լեռը ցամաքի մաս մ'է՝ ծովուն եւ երկրի մակերե-ւոյթէն շատ բարձր: Վիհը մեծ ծակ մ'է ժայռերու կամ հողի մէջ բացուած, և շատ անգամ կարելի չէ անոր խորը կամ յատակը տեսնել:

78. Բնութեան երեք քաղաքութիւնները. 1. Աշխարհի վրայ գտնուող բաներ երեք խումբի կը բաժնուին. Կենդանիներ կամ կենդանական թագաւորութիւն, Բոյսեր կամ բուսական թագաւորութիւն, հանաձաներ կամ հանգային թագաւորու-թիւն:

2. Կենդանիները կը ծնին, կը մեծանան, կը չնչն, կը սնանին, եւ ապրելէ վերջ կը մեռնին: Կրնան տեղափոխիլ ըստ հաճոյս:

3. Բոյսերը կը ծնին, կը չնչն, կը սնանին եւ կեն-դանիներուն պէս կը մեռնին՝ աւելի կամ նուազ ապրելէ վերջ. բայց չեն կրնար ըստ կամս տեղափոխիլ:

4. Հանածոները կեանքէ զուրկ են, չեն ծնիր եւ չեն մեռնիր, չեն մեծնար եւ պէտք չունին չնչնու եւ սնանելու. չեն կրնար իրենք իրենց տեղափոխիլ:

79. Ուսանող մը՝ իր եղբորց. Սիրելի եղբայրս. — Երէկ հաճոյալի պտոյտ մ'ըրինք, եթէ դուն ալ մեր հետ գտնուէիր, ամէն ինչ կատարեալ պիտի ըլլար: Գեղեցիկ օ-դով մը ճամբայ ելանք, բոլոր աշակերտներ եւ ուսուցիչներ: Քիչ մը տեղ գետափէն քալելէ ետքը, ուր գեղազուարճ, հիանալի տեսարաններ կը պարզուէին, լեռնէն վեր ելանք եւ անտառը հասանք: Հոն սկսանք վազել, ուստոսիլ եւ խալ-տալ՝ ծաղկաւետ մարմանդին վրայ, ուստախտ ծառերուն կա-մարին տակ: Ծառ զուարճացանք ծառէ ի ծառ հալածելով սկիւռները որոնց դիւրաշարժութիւնը հաճելի տեսք մ'ունէր: Քիչ մ'աւելի առաջ երթալով՝ հասանք գեղեցիկ աղբիւր մը, ուր կշտապինդ ճաշ մ'ըրինք, ճաշ զոր բնդհանուր զուար-թութիւնն ու կոկորդալիր ծիծաղներն աւելի եւս ախարժելի կ'ընծայէին: Մամուռը մեզի սփռոցի տեղ կը ծառայէր եւ դալար խորը մեր նստարանն էր: Երկու հաճոյալի ժամեր անցուցինք հոն: Երբ տեսանք որ արեւը կը սկսի խոնարհիլ, դանդաղ քայլերով տան ճամբան ձեռք առինք, Մութը վրայ

հասած էր արդէն երբ տուն մտանք: Յոգնած էինք, բայց շատ զոհ՝ մեր շրջագայութենէն: Գացինք պառկեցանք մեր յոգնած մարմինները կազդուրելու համար: Շատ զոհ էինք եւ մեր զբօսանքի քաղցր տպաւորութիւնը հրճուանքով կը լեցընէր մեր սիրտը:

Ի տեսութիւն, սիրելի եղբայր: Սրտագին բարեւներ ու համբոյրներ:

Ժիրայր

80. Արդի մը՝ իր ծնողքին:

Գորովագութ հայրս ու մայրս,

Ամանորը կուգայ եւ ձեր որդին ձեզմէ հեռու գտնուելով՝ չպիտի կրնայ բերանովը արտայայտել իր զգացումներն եւ նոր ու բարեբաւտիկ տարի մ'ալ մաղթել: Առաջին անգամ է սիրելի ծնողքս, որ այսպիսի օր մը պանդըխտութեան մէջ կ'անցընեմ: Բնական է որ քիչ մը տրտում ըլլամ, բայց ապագայ հանգիստն ու բարօրութիւնը մտաբերելով՝ կը սփոփուիմ եւ կը ջանամ ներկայ վիճակիս համակերպիլ, մանաւանդ որ ծանօթներն ու բարեկամները որ հոս կը գտնուին, ինչպէս եւ բազմաթիւ ուսուցիչներս, ամէն հոգ կը տանին որպէս զի զգալի չըլլայ ընտանեկան գորովին ու խնամքին բացակայութիւնը, Յարաժամ կը մաղթեմ ու կ'աշխատիմ որպէս զի ձեր զոհողութիւններն ապարդիւն չմնան, եւ մօտաւոր ապագայի մէջ ողջ առողջ եւ զարգացեալ մտքով դառնամ ձեր գիրկը: Կը մաղթեմ նաեւ որ ուրախութեամբ ու երջանկութեամբ հասնիք շատ տարիներու, եւ Աստուած արժանի ընէ զիս արդեամբ ցոյց տալու՝ երախտագիտութիւնս եւ կատարելու՝ որդեական սուրբ պարտքերս:

Ձեր պատուական համարուելով՝ կը մնամ, կարօտակէզ սրտով, Ձեր խանդավաթ որդին

Խորէն.

Հրահանգ. 37. Ներհակներն են. 1. Հեզուծիւն, 2. անկեղծութիւն, 3. աշխատասիրութիւն, 4. երախտագիտութիւն, 5. ճշմարտութիւն, 6. նախուծիւն, 7. նուազութիւն, 8. գանգաղութիւն, 9. գնում, 10. յաւելում, 11. տխրութիւն, 12. ազգատեցութիւն, 13. Թշնամութիւն, 14. գանձում:

Էջ 77 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԳՐԲԻՆ

81. Նամակ առ. անուիրիցի:

Բազմաթիւ գաստիարակս, Ըմբոստ ու անխոհեմ վարմունքով մը, ձեր աչնիւ սիր-

տը վիրաւորեցի, եւ այժմ զգալով յանցանքիս ծանրութիւնը կը ցաւիմ ու կը զղջամ սրտանց: Ձեմ գիտեր թէ ինչպէս եւ ինչո՞ւ ընկերներս ձեզի դէմ գրգռելու եւ կարգապահութիւնը խանգարելու գաղափարն ունեցայ: Կը խոստովանիմ թէ իրաւունք ունէիք զիս դպրոցէն վաճառելու, եւ արժանի եմ ամէն տեսակ պատժի՝ քաւելու համար այս յանցանքս: Բայց, կը պաշտօնիմ, չնորհ ըրէք, ձեր անհուն բարեսրտութեամբ մոռցէք այս անխոհեմ ու անպատշաճ ընթացքս եւ հաճեցէք վերընդունիլ զիս վարժարան: Ձեմ կրնար բացատրել թէ որքան վիշտ կը զգամ ձեր ներկայութենէն եւ իմաստուն խրատներէն զուրկ մնալու համար: Եթէ չգիտեմ իմ վրայ, Տէր իմ, եւ ձեր ներման չարժանացընէք, ապագաս իսպառ կորսուած պիտի ըլլայ, եւ ես՝ յիրաւի թշուառ պիտի ըլլամ բոլոր կեանքիս մէջ: Ուրեմն ձեր գթութեան կ'ապաւինիմ եւ պատրաստ եմ, ձեր ներման արժանի ըլլալու համար, յաքատեւ աշխատութիւն եւ կատարեալ հնազանդութիւն ցոյց տալ միշտ:

Ի սրտէ զղացող Ձեր աշակերտը՝

Մեսրոպ

82. Նկարագիր անձին: Քիչ ատենէն տառներեք տառեկան պիտի ըլլամ: Միջնահասակ եմ եւ քիչ մը նիհար. դիմագիծերս կանոնաւոր են — խարտեալ մազեր, լայն ճակատ, ուղիղ քիթ, խաժուկ աչքեր, նուրբ յօնքեր, ձուածեւ դունչ, չափաւոր բերան՝ կ'ամբողջացնեն դէմքս: Բաւական առոյգ կազմ մ'ունիմ, եւ, չնորհիւ մարզանքներու, մարմինս է թիւրաթեք եւ չարժուներս ազատ: Բնաւորութեամբ զուարթ եմ սովորաբար, կը սիրեմ աշխատութիւնը, բայց նաեւ անօգուտ չեմ անցընէր զբօսանքի ժամերս: Ընկերներուս հետ սիրով կը վարուիմ եւ կրցածիս չափ կ'աշխատիմ անոնց օգտակար ու հաճելի ըլլալ, սիրտերնին չվիրաւորել: Դպրոցին մէջ կը ջանամ օր ըստ օրէ աւելի բան սորվիլ, կ'ուզեմ որ ուրիշները գերազանցեմ, բայց չեմ նախանձիր անոնց առաջդիմութեան: Կ'ըսեն թէ բաւական ուշիմ եմ եւ ընդունակ ուսման: Ծնողքս հարուստ չեն, բայց հայրս որ վարժ եւ փորձ արհեստաւոր մ'է, իր աշխատութեամբ կ'ապրեցնէ զմեզ, բանի մը կարօտութիւն չենք քաշեր եւ ընտանեօք կ'ապրինք խաղաղիկ, սիրով, ուրախ, հանգիստ ու երջանիկ:

83. Գարուն: Մի քանի օրէ ի վեր գարնանային արեգը

կը փայլը պայծառ երկինքի վրայ՝ յորդառատ պարգեւերով աշխարհի՝ իր կենդանացուցիչ ճառագայթները։ Ամբողջ ձմեռը մարդիկ անհամբեր կը սպասէին բնութեան հետ որ արեւի փրկարար ջերմութիւնը զօրացընէ զիրենք։ Այժմ, ծարաւէ լիւումով պէս, անյագուրդ կ'ըմպին դարնաւ ջինջ օդը, որուն բուրումը իրաքանչիւր տարի նոր կեանք կը շնորհէ բնութեան եւ էակներուն։ Տարւոյն այս չքնաղ եղանակի գալուստը յառաջ կը բերէ ընդհանուր նուազներ, զոր կը կատարեն արարչագործութեան ամէն ձայնաւոր էակներ։ Լսեցէք, ամենուրեք զուարթ մեղեդիներ կը բարձրանան դէպի երկինք. մարդիկ՝ բնագլուխէ մըլուած՝ կ'արձակեն զուարթօրէն գեղեցիկ խաղեր որոնք կարծես թմրած մարած էին իրենց կոկորդներուն մէջ ձմեռ ատեն։ Ամէն անասուններ ու բախութեան ճիւղեր կը լսեցնեն, զուինին բարձրացուցած առ արեգն լուսաճաճանչ որ կը տաքցնէ զիրենք եւ կը հայթայթէ իրենց՝ բնական, նորարողով ու սնուցիչ կեր։ Այս ամենուն գոհարանական ներդաշնակութեանց մէջ առաջին կարգը կը բռնէ թռչուններուն երգը. զուարթանուագ դայլայիկներ կ'արձակեն համարձակ՝ կամ թռչտելով ջերմ օդին մէջ եւ կ'ա՛մ ծաւերուն վրայ թառած, նորածիլ կանաչագեղ տերեւներուն ներքեւ։

84. Ամառ։ Ամառ ատեն ցորեկը կ'երկարի ու գիշերը կը կարճի. օդը տաք կ'ըլլայ. պտուղները կը հասունանան։ Մարդիկ կը զբաղին դաշտային աշխատութիւններով. արտերը կը հնձուին, ցորենը շտեմարաններու մէջ կը լեցուի։ Այգիները կը կթուին եւ խաղողէն գինի կը շինուի։ Պտուղները քաղուելով մէկ մասը կը ծախուի, մէկ մասը կը չորցուի եւ մաս մ'ալ անուշեղէն շինելու կը գործածուի։ Դպրոցները մէկ երկու ամիս փակ կը մնան, եւ տղաք արձակուրդ կը վայելեն։ Մարդիկ զով տեղեր կը գիմն հանգչելու համար։

85. Աշուն։ Օրերը կը սկսին զգալի կերպով կարճընալ, կամաց կամաց օդերը կը սրտեն. անձրեւ կը տեղայ։ Պարտէզները կը մերկանան իրենց զարդերէն, թռչունները տաք երկիր կը գալթեն, ծաւերուն տերեւները դեղնելով կը թափին։ Անանային ցանքը կատարուելով՝ դաշտային գործերը կամաց կամաց կը դադրին։ Մարդիկ իրենց ձմեռուան պիտոյքը կը հոգան. հաց, ընդեղէն, նպարեղէն եւն. կը պատրաստեն որպէս զի ձմեռը նեղութիւն չբաշխէ։ Այս եղանակն ալ ունի իր հաճոյքները. բայց հետզհետէ կը կորսնցընէ իր հրապոյրները, ու կը սկսի տիրութիւն մը տիրել ամեն տեղ։

86. Ձմեռ։ Բնութիւնը քունի մէջ է, օրերը կարճ են, օդը ցուրտ. կենդանիները իրենց դոմերը, ախոռները, որջերը կը մտնեն, իսկ մարդիկ իրենց տունները։ Ձիւնը ձերմակ սաւանի մը պէս կը պատէ սօր ու ձոր։ Գետերը աղբիւրները կը սառնին, երթեւեկը կը դադրի։ Ո՛ր է այն ոգեւորութիւնը, ո՛ր է այն հրապոյրը, ամէն կողմ՝ միօրինակ հանգարտութիւն ու սպիտակութիւն որ տեսակ մը յուսահատութեան կը բերէ։ Ատեն ատեն կը լսուի սաստիկ հոսիւն ու փոթորիկին մռնչիւնը, եւ կը տեսնուին ձեան հիւսեր որոնք լեռներէն վար կը գլորին։ Մարդիկ տաք սենեակներու մէջ հաւաքուած՝ երկոյն գիշերները կ'անցընեն մերթօգտակար ընթերցումներով եւ մերթ զուարճալի խաղերով, անմեղ զբօսանքներով։ մեծ երբ կը պատմեն սիրուն հեքիաթներ եւ փոքրերը ուշի ուշով մտիկ կ'ընեն՝ իրենց փափկիկ մարմինը թանրիւն մէջ տաքցընելով։

Հրահանգ. 33. 1. Լեռ, 2. լեռնաշղթայ, 3. ձոր, 4. լեռնցի, 5. ծով, 6. ծովային, 7. ծովախորշ, 8. ծովակալ, 9. ծովապատակ կամ ծովանէն, 10. ծովամոյն ըլլալ, սուգիլ, 11. ընդծովայ, 12. ծովածաւալ։

ՀՐԱՎԱՆԿՆԵՐ

Էջ 73 ԱՇՈՒՆԻՑԻ ԳՐԹԻՆ

39. — 1. ձարտարապետ, 2. գործաւոր, 3. գործաւորապետ, 4. հիմնադիր, 5. որմնադիր, 6. հիւսն, 7. Թիթեղնագործ, 8. աստղագործ, 9. դարբին, 10. ապակեգործ, 11. ներկարար։

40. — 1. Հաստիչ, մկրտիչ են, 2. խնամող, սիրող են, 3. ոգորմած, զըծած են, 4. սողուն, խստուն են, 5. հայունի, են, 6. Հայկանոյշ են, 7. ջրգան, Թամպուն են։

41. — 1. Նաւաստի, 2. ղեկավար, 3. նաւապետ, 4. խելը, 5. կող, 6. փոր կամ լցարան, 7. նաւարան, 8. նաւահանգիստ, 9. խաբիսիս, 10. նաւամատոյց, 11. կայմ։

42. — Հողմ, որմ (պարխապ), շուք (ստուեր), դող, կտպ, ճամբորդ, բիծ, Նուրբ, յազ, սուր, պարապ (ունայն), անգոր, երեւելի, խաբերայ, Յանդիմանել, դիգել, ուռիլ, շարժիլ, ողբալ, կանչել (կոչել), յոգնիլ (խոնջիլ)։ Ստէպ, սոսկ, մօտ, բնաւ, տակաւին, արագ (փոք), երբեմն, պարզ, անմիջապէս։

43. — 1. Բոյն, 2. որչ, 3. քարայր, 4. խրճիթ, 5. գոմ, 6. ախոռ, 7. տուն, 8. ամարանոց, 9. պալատ, դղեակ, 10. վանք, 11. վրան (տաղաւար), 12. փեթակ, 13. գոմ. փարախ, մակալ։

44. — 1. կը հիւսնդանաք, 2. պիտի անցնիք, 3. այնքան խնամք կը

վայելենք . 4 . ծնած ենք . 5 . զործս չիներեր . 6 . ստացայ երէկ , 7 . կը չինեն շաբար . 8 . շատ կ'ախորժին տղաք :

45 . — 1 . Պատուատել , 2 . պատկինել , 3 . խուզել , 4 . յօտել , 5 . ամբարել . 6 . ածիլել , 7 . հանգանակել , 8 . կազմել :

46 . — Շկանիւն , ճողիւն , ճռնչիւն , խօշիւն , խոխոջ , սօսաւիւն , խռնտիւն , ճռնչիւն , բոբիւն , հռնտիւն , արծազանգ , ճարճատիւն , շառաչիւն կամ մռնչիւն , գանգիւն կամ զողանչիւն , թնդիւն կամ տոփիւն , կարկաչ , խարշափ , հաւաչք կամ տրոփիւն , սոյլ , ծափ , միմունչ , վանգիւն :

47 . — 1 . Հուժիւն , դանդաղորէն , ծանր , խոր , Սուր ու փայլուն , կարծր : 2 . Զով , պխորժելի , սիրուն , թեթևակի , հոս ու հոն , փոքրիկ , բարակ , աբազ արագ , փոքրիկ : 3 . Ժիր , զուարթորէն , զուրգուրանոր : Համեստ , խոնջած , կանուխկէկ , խաղաղիկ :

48 . — Գիրգ (կիրք) , թուր (զուռ) . ցախ . սառ . հօտ . հարկ (յարգ) , կարգ . բարկ . թանաք . համբ . ուղտ . գալլ . համար . յառաջ . ջանք . փափաք . դադար . որթ . քեռի :

49 . — 1 . Գաղթել , 2 . հալածել , 3 . վիճաբանիլ , 4 . դաւադրել , 5 . թունաւորել , 6 . դարմանել , 7 . շղթմել . 8 . հրապուրել , 9 . մաքառիլ , 10 . զոփալ :

50 . — Աշխոյժ և վառվռուն , սանտրածեւ , անախորժ , խոր ու թաւ , սովորաբար , բնաւ , չոր , հաստ , բարձր , մոխրագոյն , առանձին , աղտեղի , զարշելի , միշտ :

51 . — 1 . Աշխարհագրութիւն , 2 . թուարանութիւն , 3 . պատմութիւն , 4 . երկրաչափութիւն , 5 . բնագիտութիւն . 6 . բնական պատմութիւն , 7 . մարդակազմութիւն , 8 . քաղաքական տնտեսութիւն , 9 . իրաւագիտութիւն , 10 . կրօնագիտութիւն :

52 . — 1 . Պաղարիւնութիւն , 2 . աշխատասիրութիւն . 3 . չափաւորութիւն , 4 . յարգանք , 5 . մարդասիրութիւն , 6 . համակերպութիւն ու համբերութիւն , 7 . առաւտնձեռնութեան , 8 . համեստութիւն , 9 . հարպիկութիւն , 10 . քաղաքավարութիւն , 11 . յարստութիւն , 12 . պարզութիւն :

53 . — 1 . Ծախիւ մէջ , 2 . դժբախտութեան մէջ , 3 . զգացումի մէջ , 4 . գործի մէջ , 5 . մտքի և կենցաղի մէջ , 6 . տառապանքի մէջ , 7 . կարծիքի և դատողութեան մէջ , 8 . աշխատութեան մէջ , 9 . խորհուրդի մէջ , 10 . քաղաքականութեան մէջ , 11 . բնաւորութեան մէջ , 12 . Անձնութիւնի մէջ , 13 . Անձնութիւնի մէջ , 14 . Գործի մէջ , 15 . Գործի մէջ , 16 . Գործի մէջ , 17 . Գործի մէջ , 18 . Գործի մէջ , 19 . Գործի մէջ , 20 . Գործի մէջ :

54 . — Խոհարար , ծաղարար , ներկարար , բարերար , կամարար , կազմարար , ժամարար , կենարար , հաշտարար , կտակարար , աղօթարար , փրկարար , ազատարար , անպարար :

55 . — Հասակակից , սրտակից , հոգեկից , գաղափարակից , ազգակից , հայրենակից , աշխատակից , դորձակից , մասնակից , պաշտօնակից , խնդակից , ցաւակից , բնկերակից , խօսակից , դրակից , տնակից , բնակակից , սենեկակից , դաշնակից , մրցակից , զոգակից , աղօթակից , ուղեկից , ժամանակակից :

ԴԱԼԹԵԱՆԻ ԳՈՐԾԱԿԱՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1892 ԻՆ

1. Կը յօրինէ ու կը հրատարակէ դասագրքեր :

2. Կը հայթայթէ վարժարաններու համար պէտք եղած դասագրքերն ու դպրոցական պիտոյքը :

3. Պոլսոյ եւ գաւառներու դպրոցներուն համար դպրոցական պաշտօնեաներ կը ղրկէ :

4. Կը հրատարակէ նաեւ ուրիշ հեղինակներու պատաստած օգտակար գրքերը :

5. Կը կատարէ ամէն տեսակ տպագրական եւ յարակից գործեր :

ՆՊԱՏԱԿ . — Ստտարել ազգային կրթութեան գործին :

ՍԿԶԲՈՒՆՔ . — Ուրիշներու օգտին մէջ փնտռել իր շահը :

Առաջին եւ գլխաւոր պայման . — ԿԱՆԽԻԿ ԳՈՐԾԵԼ :

ՍՄԱՐԱՆ ԴԱՌՔԵԱՆԻ ԵՐԿԱՍԻՐԱՆ

ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ

Դաւթեան Գործակալութեան Հիմնադիր-Տնօրէնը 1880էն մենչեւ 1891, Պոլսոյ եւ Դաւառաց մէջ վարած ըլլալով Ուսուցչական ու Տեսչական պաշտօններ, եւ անձամբ զգացած ըլլալով կրթական արդի պահանջութիւններուն համաձայն դասագրքեր յօրինելու պէտքը՝ ձեռնարկած է աշխատիլ այս ուղղութեամբ, եւ 1887 ին՝ առաջին անգամ ըլլալով՝ տաճկաստան հայերու համար հրատարակած է Հայ Լեզուի Դասընթացքը որ կը բաղկանայ երեք մասերէ։ Ապա, փորձառութեան վրայ հիմնուելով շարունակած է իր ջանքերը նոյն ուղղութեամբ, եւ այսօր քսանէ աւելի դասական գրքեր հրատարակած է, որոնք են.

1. ԱՌԱՋԻՆ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ. Եօթերորդ տալ. 1898, էջ 112: — Առաջին գիրք Տաճկաստան տղոց պարզ եւ դիւրին կերպով կ'աւանդէ բառեր, որոնցմով մանուկը կը վարժուի կազմել խօսքեր։ Փոխադարձ թարգմանութիւններով, բառերու վրայ այլեւայլ կրթութիւններով, մտամարզական եւ իրագործական հրահանգներով, մանկական ոտանաւորներով՝ առանց ձանձրանալու՝ մանուկը կ'ուսանի ընթերցանութիւն, թարգմանութիւն, տարրական գիտելիք լեզուի։ — Քանի մը ամսուան մէջ տղեկը կը սկսի ինքնին Հայերէն խօսել։ Այս է արդէն գրքուկին նպատակը։ Ձեռք բերուած արդիւնքը իրական եւ վաւերական է, Ուսուցիչներու վկայութեամբ եւ վիճակագրութեամբ։ 3 Դաճ։

2. ԵՐԿՐՈՐԴ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ. Հինգերորդ տալ. 1899, էջ 208: — Այս Բ. մասին մէջ է որ կը փայլին մեթոտին առաւելութիւնները. տղոց մտքին համապատասխան նիւթերով ընթերցանութեան կը վարժեցնէ, միանգամայն իրագործութեան, մտամարզութեան եւ այլ կարեւոր գիտելիքներու եւ բարոյական սկզբունքներու կ'ընտելացնէ. լեզուին հետ կը կրթէ նաեւ միտքը եւ սիրտը։ — Ամէն էջի ներքեւ կը գտնէք հրահանգներ որոնց մէջ է մեթոտին գաղտնիքը։ Հաստատ գիտցէք որ, եթէ այդ հրահանգները պէտք

եղած խնամով կատարել տաք, Տաճկաստան մանուկը հիմնապէս սորված պիտի ըլլայ Հայերէն կարգաւ, հասկնալ, խօսիլ եւ նոյն իսկ շարագրել։ 5 Դաճ։

3. ԵՐՐՈՐԴ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ. Զորրորդ տալ. 1898, էջ 208: — Այս երրորդ մասը՝ իբրեւ ընթերցանութեան գիրք, անբաղդատելի առաւելութիւններ կ'ընծայէ։ Եւ նախ, կարեւոր է գիտնալ թէ Երրորդ Վարժ-Ենը ընդունուած եւ մեծապէս օգտակար եղած է որչափ տաճկաստան նոյնչափ ալ հայաստան գաւառներու եւ Պոլսոյ լաւագոյն դպրոցներուն մէջ։ Կը պարունակէ՝ բարոյագիտական, իրագործական, մտամարզական եւ այլ պիտանի նիւթեր՝ ընթերցանութեան համար։ Պարզ ընթերցարան մը չէ այս գիրքը, եւ աշակերտը զայն չպիտի կարգայ մեքենական կերպով, հապա՝ հմտալից նիւթերուն իմաստին պիտի թափանցէ, եւ գիտակցաբար պիտի առաջդիմէ՝ ստանալով մտքի եւ սրտի մշակութիւն, իմացական կարողութեանց զարգացում եւ բազմակողմանի հմտութիւն՝ գործնական ու կարեւոր գիտելիքներու վրայ։ Քերականութիւն, Մտամարզութիւն, Իրագործութիւն, Քաղաքային Գիտութիւն, Եւայլն, Եւայլն։ Պիտի կատարէ մտաւոր, գրաւոր եւ բերանացի մարզանքներ՝ լեզուի եւ մտածութեան, հոմանիշներու, հականիշներու, նմանաձայններու վրայ, վերլուծութիւն իմաստի, սծի, եւ այլն։ 5 Դաճ։

4. ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Աշխարհաբար լեզուի. Զորրորդ տալ. 1896, էջ 48: — Նախնական կարգերու դիւրին ու գործնական եղանակով կ'աւանդէ Հայ լեզուին հիմնական օրէնքները եւ կը կանոնաւորէ աշակերտին լեզուն։

Լաւագոյն մեթոտով օժտուած այս գրքոյկը մեծագոյն քաջալերութեան եւ հմուտ մասնագէտներու գնահատման արժանացած եւ քիչ ատենի մէջ դասնէս հաղաթեւով սպառած է։ 2 Դաճ։

5. ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ Աշխարհաբար քերականութեան. Երկրորդ տալ. 1896, կրկնակ էջ 114. — Պէտք է կարգաւ այս գրքին Յառաջարանը ուր մանրամասն բացատրուած է Քերականութեան արուեստին նպատակը, մասնաւորապէս այս գրքին առաւելութիւններն ու դասաւանդ-

ման եղանակը՝ որ շատ հրահանգիչ է։ Ինչ պէտք կայ աշակերտին գոց սորվեցնել ֆերականական կանոնները. — հատուկաձևերով ու գործնական կրթութիւններով կրնանք լեզուին օրէնքներն ու սկզբունքները ուսուցանել. այս է ահա Լեւոն-Գլխի մէջ գործադրուած մեթոտը։ Կը պարունակէ վերածանելի հատուկներ եւ անոնց անմիջապէս յաջորդող հակա հրահանգներու ճոխ միթերք մը։

3 Դահ.

6. ՓՆՋԱԿ Պատկերազարդ եւ խոշորագիր. Զորրորդ տպ. էջ 48. — Արձակ եւ ոտանաւոր փոքրիկ հատուկներու վրայ մանուկները կը վարժին ընթերցանութեան եւ արտասանութեան. նիւթերն են շատ պարզ, եւ փոքրիկ տղոց ընտանի. լեզուն՝ նոյնպէս։

1 Դահ.

7. ՓՈՒՆՋ. Հաւաքածոյ աշխարհաբար լեզուէ. Զորրորդ տպ. 1897, էջ 96. — Զուտ ազգային առակներ, երգեր, մանրամասներ, բարոյական եւ գիտական հատուկներ, եւ այլն։ Ամէն նիւթի անմիջապէս կը յաջորդէ բարոյական առած մը որ կ'ամփոփէ նիւթին իմաստը։ Հոգ տարուած է որ հատուկները՝ թէ իմաստի եւ թէ լեզուի կողմէ յարմար ըլլան տղոց ըմբռնումին։

3 Դահ.

8. ԵՐԿՐՈՐԴ ՓՈՒՆՋ. Հաւաքածոյ աշխարհիկ լեզուէ, արձակ եւ ոտանաւոր. Երկրորդ տպ. 1896, էջ 240. — Նախակրթարանի Դ. եւ Ե. դասարանաց համար պատրաստուած այս դասագիրքը կը պարունակէ ազգային գրիչներէ, ինչպէս եւ օտար հեղինակներէ մեծ մասամբ անտիպ հատընտիր հատուկներ։

Նիւթերու խնամեալ ընտրութիւնը կը միտի մարզել դպրոցական սերունդին ֆիզիք. օգտաշատ ծանօթութեանց մէջ, «Երբ» բարոյական սկզբունքներու եւ ազնիւ զգացումներու մէջ, «Ինչպէս» գրական լեզուի մէջ։

Դրոշմ մասնաւոր առաւելութիւնները. Անձնիւր հատուած ունի ստորեւ բացատրելի բառեր, պիտանի գիտելիք, վարժութիւններ եւ հարցումներ՝ լեզուի, իմաստի, ոճի, քերականութեան, համաձայնութեան, շարադրութեան, բառակազմութեան, Հոմանիչ, Հականիչ, Նմանաձայն բառերու վրայ եւայլն։ Ասոնք Դասատուին կատարելիք աշխատութեան նախագիծերն ու դասաւանդման ընդհանուր ուղղու-

թիւնը ցոյց կուտան, եւ մեծապէս պիտի նպաստեն աշակերտներուն մտաւոր զարգացման եւ Հայ լեզուի ճոխութեանց հմտանալուն։

6 Դահ.

9. ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑԻ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՅՆԵԼՉԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ. Երկրորդ տպ. 1895, էջ 80. — Ազգային վարժարաններու մէջ շարադրութեան եւ նամակագրութեան դասերը աստիճանաւոր ընթացքով աւանդելու կարեւորութիւնը անժխտելի է. հայերէնի ուսուցիչները անշուշտ պէտք զգացած են դասագրքի մը որ դիւրին եւ հիմնապէս ուսուցանէ շարադրութեան արհեստը։ Փորձով հաստատուեցաւ թէ այդ պէտքը լիովին կը գոհացնէ Գործ. Ընթացք Շարադրութեան եւ Վայնեղաբանութեան անուն գիրքը։

Բնական գերընտիր «ճ», աստիճանական բաղաձայններ, մաքուր ու սահուն լեզու, շահեկան նիւթեր, շարադրութեան հիմնական օրէնքներ, վայնեղաբանական քերականութիւն, քերականութիւններ, քերականութիւններ, նախադասութեանց կազմութեան հրահանգներ, եւայլն։ 3 Դահ.

10. ԲԱՆԱԼԻ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ. — Որ կը պարունակէ դասաւանդման եղանակը. հրահանգներուն եւ շարադրելի նիւթերուն ընդլայնումը, որմէ կրնան օգտուիլ ուսուցիչներ եւ առանձին ուսանողներ։

7 Դահ.

11. ԸՆՏԵԼԱՐԱՆ ՀԱՅ ԼԵՂՈՒԻ Պատկերազարդ եւ խոշորագիր Առաջին գիրք այբուբենէ ետքը. Երրորդ տպ. 1899, էջ 64. — Բոլորովին նոր մեթոտով մը փոքրիկ մանուկները կը վարժին ընթերցանութեան. — առարկաներ եւ էականներ, կենդանի եւ բոյս, գործիք եւ պիտոյք խումբ խումբ կը ներկայանան տղակերտին որ այդ դասաւարտութեամբ որոշ եւ ամփոփ գաղափար կ'ունենայ իրեն մօտ եւ ամենէն կարեւոր բաներուն վրայ, որոնց թիւը հետզհետէ կրնայ աւելնալ՝ քանի լայնայ իր միտքը։ Հարցումներու շնորհիւ, իր ծանօթութիւնները կ'ընդարձակին՝ առարկաներու գործածութեան, յօրինման եւն. հանգամանքներուն վրայ։ 2 Դահ.

12. ՍԿԶԲՈՒՆԻ ՀԱՄԱՋԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ. Էջ 80. — Գործնական կ'ունենան տեսականը՝ այսինքն հատուկներէն կանոնները հետեւեցնելու մեթոտով՝ աշակերտը ընդհանուր վերաբոյժ մը կ'ընէ՝ ֆերականութեան, եւ հիմնապէս կ'ըմբռնէ բառերու պաշտօնը եւ կիրառութեան ե-

դանակը, մեծագոյն սատարն է քերականական չրջանէն գրագիտական չրջանը թեւակոխելու, զարգացնելով՝ խօսելու, մտածելու եւ տրամաբանելու կարողութիւնները: Գրքին յօրինուածքն այնքան հրապուրիչ, այնքան դիւրին է որ Պատմութիւնները բնաւ դժուարութիւն չպիտի ունենան մեթոտին թափանցելու եւ մէկ ակնարկով պիտի ըմբռնեն իրենց դասը հաճելի ընծայելու գաղտնիքը: 2 1/2 Դան.

13. ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՅԲԵՆԱՐԱՆ. Երկրորդ տպ. 1897, էջ 32: — Աշակերտը Պնակի կամ Շարժական տառերու վրայ այրուբէնը ճանչնալէ ետքը, այս տառնին գրքոյի մէջ կը վարժի հեգելու՝ նշանակիչ բառեր եւ տպա դիւրին խօսքեր՝ առանց ճանճրանալու: Հատը 20 փր. 100ը 25 Դան.

14. ԾԱՂԿԱՔԱՂ. Հաւաքածոյ աշխարհիկ լեզուէն առձա՛կ եւ սոսկաւոր. — Նոր եւ ընտիր կտորներ, զուտ աշխարհաբար, որոնք մեծապէս կը նպաստեն նախնական կարգերու մէջ լեզուի մշակութեան: 4 Դան.

15. ՅԱՅՏԱԳԻՐ Դաւթեան Գործակալութեան: 2 Դան.

16. ՆՈՒԷՐ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ. — Աշխարհաբարով գրուած ոտանաւորներու տառնին ձեռնարկն է մեր մէջ՝ քաջայարմար մանկապարտէզներու եւ նախակրթարաններու: Այս գրքէն 1000 օրինակ նուիրուած է որբերուն: 1 1/2 Դան.

ՍՄԲԱՏ ԴԱԹԵԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. Alphabet. Տ. Սաթինիի Տ. Բարթոլ	2
2. Տարրական ընթացք կրօնի. Վարդան քան.	2
3. Դպրոցավարութիւն. Ս. Գասպեան	5
4. Համառօտ կրօնագիտութիւն. Ա. Հաբէլեան	3
5. Առաժապաղում. Հ. Պէննէեան	5
6. Սրտիս ձայնը. Բ. Բարսեղեան	5
7. Դաստիարակութիւն Աղջիկներու. Յուսիկ Վրդ.	3
8. " " Պատանիներու " "	3

9. Գլխութիւններու վրայ ժողովրդական դասեր. Հրէյի. Գ. Անդրէասեան	3
10. Աշխարհագրութիւն Օսմ. կայսրութեան. Գ. Խ.	3
11. Բերթուածներ. Յ. Եագոյեան	5
12. ԲԻՒՐԱԿՆ ՀԱՆԴԻՍ. Տարեկան բաժանորդագին Նախորդ չրջանները կազմուած	50 1 լիրա:

ՈՒՐԻՇ ՍԵՓԱԿԱՆ ԳՐԲԵՐ

1. Ընդհանուր պատմութիւն ըստ է. Լափիսի	5
2. Ազգային պատմ. Մ. Զօրաբեան	5
3. Թուրքանութիւն. Վ. Տամկաճեան	5
4. Առաջն. Թարգմ. Յրանս — Հայ. Խ. Սիմօնեան	5
5. " " " Թուրք " "	5
6. Տաղաչափութիւն. Ս. Գասպեան	2 1/2
7. Յրանսերէն լեզու Մ. Խորթուճեան	5
8. Ծաղիկներ Անգլ. Դրականութեան	4
9. Ուսումն Բրիտանիական. Ա. Վարժապետեան	3
10. Դիցարանութիւն. Բ. Բարսեղեան	5
11. Գիրք գրելու արուեստը, Հայր Գ. Մէնէվիլեան	7 1/2
12. Եղերերգութիւններ	2 1/2
13. Հանրի Հայնէ, բանաստեղծութիւններ	6
14. Դուրսեցիները, Շանթ	8
15. Վերժին " "	8

ԴԱՍԸՆԹԱՅԲ ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ

Ստորեւ ցոյց տրուած է թէ մէկ մի չրջանի կամ տարիի մէջ ի՞նչ դասագրքեր գործածել պէտք է Հայ լեզուի համար, ըստ կրթական Նոր Մրադրի:

Հայաստանի բանաստեղծութիւններ

Ա. Տարի. — Այբբենարան. — Փնջակէն ու Նուէրէն բերան հացի ոտանաւորներ:

- Բ. » — Ընտելարան, Փնջակ եւ Նուէր (մանկական ու
տանաւորներ):
Գ. » — Փունջ Հաւաքածոյ. — Տարր. Քերականութ.
Դ. » — Դ. Վարժութիւն Մանկանց. — Ծաղկաքաղ.
Լրացուցիչ:
Ե. » — Բ. Փունջ. — Սկզբունք Համաձայնութեան եւ
Շարադասութիւն:

Տաճկախոս գրաւորներու ձեռնարկ

- Ա. Տարր. — Այբբենարան եւ Փնջակէն ու Նուէրէն բերա-
նացի ուսում ուտանաւորներու:
Բ. » — Ա. Վարժութիւն Մանկանց եւ Ընտելարան:
Գ. » — Բ. Վարժութիւն Մանկանց. — Փունջ. —
Տարրական Քերականութիւն:
Դ. » — Դ. Վարժութիւն Մանկանց: — Ծաղկաքաղ եւ
Լրացուցիչ:
Ե. » — Բ. Փունջ. — Սկզբունք Համաձայնութեան
եւ Շարադասութեան:

Կրօնական ուսումներու համար

1. Տարրական Ընթացք Կրօնի ուսման, Վ. Ք. Ասլանեան
2. Համառօտ Կրօնագիտութիւն. Ա. Հարէլեան:

Աշխարհագրութեան համար

1. Աշխարհագրութիւն Օսմ. Կայսրութեան. Դ. խաչկունց:

Պատմութեան համար

1. Ընդհանուր Պատմութիւն. Դ. խաչկունց:
2. Ազգ. » Զօլաքեան:

Բարոյական դաստիարակութեան համար

1. Աղջիկներու Դաստիարակութիւն, Յուսիկ Վրդ.
2. Պատանիներու դաստիարակութիւն »

Պրաններէն լեզուի համար

1. Ալֆապէ, Տիկին Սաթիւիկ Տէր-Բարթող:
2. Առաջնորդ թարգմանութեան, Խ. Սիմօնեան

Ուսուցիչներու համար Բեւադարէն յեռնաբիւր

1. Բանալի Շարադրութեան. 2. Դպրոցաւարութիւն.
3. Հէքսէյի Ժողովրդական Դասեր, Կ. Գիրք գրելու արուեստը:
5. ԲիւրԱկն լրագիր, հրահանգիչ եւ շահեկան թէ՛ ու-
սուցիչներու եւ թէ՛ աշակերտներու համար: (Ունի մանկա-
կական բաժին):

Բ Ի Ի Բ Ա Կ Ն ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ՏՈՂՄՍՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Բանասիրական
Լեզուագիտական, Ազգագրական նիւթեր: ԴՊՐՈՅԱ-
ԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ — ՄԱՍՆԱԽՈՐ ՈՒՍՈՒՄ-
ՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Հայ նշանաւոր գրագէտներու
եւ գիտուններու վրայ: — ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՒ ԻՄԱՍ-
ՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՆԻԻԹԵՐ: — ՏԵՏԵՍԱԿԱՆ ՆԻԻԹԵՐ:
— ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ նոր եւ ամէն տեղ լոյս տե-
սած բոլոր հայերէն գրքերուն վրայ: — ՕՏԱՐ ՄԱ-
ՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ վրայ լրացուցիչ ծանօթութիւններ:
— ԴԱՂԱՓԱՐՍՅԻՆ ՎԷՊԵՐ տառաւոր մեր կեանքէն:
— Ազգային, Քաղաքական, Ուսումնական եւ Գիտական
խիստ կարեւոր լուրեր:

Այս ծրագրով «ԲԻԻԲԱԿՆ»ը միակ չարաթաթերթն
է իր տեսակին մէջ: Կարեւոր ու լուրջ աշխատակից-
ներ կը մշակեն բուն ժողովրդական գրականութիւնն
ու կը պրպտեն ազգագրական ճիւղին թաքուն գան-
ձերը:

Ամէն Հայ տնտեսի ընդհանուր զարգացման եւ
գրական ծարաւին գոհացում կուտայ:

Հասցէ

درعليه استانبول قاضی عسکر خاندہ (پوراغن) غزنی مديري

سمیاد داودیان

SIMBAT DAVIDIAN

Directeur du Journal «Purakn»

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս եւ գաւառներ,	— Տարեկան	50	դրուչ
	Վեցամսեայ	30	»
Արտասահման	Տարեկան	15	Ֆրանք

2013 3501

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0059773

